NOWOROCZNIK

DLA

ZIEMIAN.

NOWOROCZNIK

DLA

ZIEMIAN

CZYLI

ZBIÓR NAJPRZYDATNIEJSZYCH WIADOMOŚCI Z PRAWA CYWILNEGO, PRZEPISÓW ADMINISTRACYJNYCH I SKARBOWYCH, TUDZIEŹ, WYRACHOWAŃ TOW. KREDYT. ZIEMS., ROLNICTWA, PRZEMYSŁU HANDLU DOTYCZĄCYCH.

WYDAŁ

K. Ż.

Urz. Tow. Kr. Ziems.

Rok IIgi

W WARSZAWIE,

w Drukarni Jana Jaworskiego,

PRZY ULICY MIODOWEJ W PAŁACU RZĄDOWYM DAWNIEJ PACA.

1846.

Wolno drukować, z warunkiem złożenia w Komitecie Cenzury, po wydrukowaniu, prawem przepisanéj liczby exemplarzy.

w Warszawie dnia $\frac{2}{14}$ *Stycznia* 1846 roku.

Cenzor, Niezabitowski.

WSTĘP.

Jeżeli dla zachęty, pobłażliwie przyjęła Publiczność i Krytyka starania nasze w wydaniu Noworocznika dla Ziemian na r. 1845, mamy prawo pochlubić się, żeśmy się stali godni zachęcenia. Jeżeli rzeczywista potrzeba i wartość tego rodzaju publikacyi dla Ziemian naszych poświęconéj, pobłażliwość obudziły, tém bardziéj radzi jesteśmy, żeśmy tę potrzebę odgadli w sposób, iż praca nasza bez wartości nie była. Co bądź, przyjęcie takie ośmiela nas do postępowania na obranéj raz drodze. Nie braknie nam wytrwałości, choćby usiłowania mniéj pomyślnym były uwieńczone skutkiem, choćbyśmy nawet nie potrzebowali jak w pierwszym roku, powtarzać wydania.

Zarzucono nam niesystematyczność w układzie, tyle szacunku mamy dla sumiennéj a bezstronnéj krytyki, — tyle szczerych chęci stania się prawdziwie użytecznymi, że się do uchybienia przyznajem. Pochodziło ono stąd

jedynie, iż nastręczające się w czasie druku ważne materjały, musiały być umieszczone, chociaż porządek i szyk psuły. — Dziś nie lękamy się tego zarzutu, byle inny cięższy w dalszym nie spotkał nas zawodzie.

W publikacyi na rok 1846, uważaliśmy za rzecz właściwą podnieść ważność Noworocznika artykułami ogólnego zajęcia i potrzeby, obok znaczenia i wartości wewnętrznéj na wszelki czas stosownéj. Stąd kilkadziesiąt stronic przepisów Sądowych i Administracyjnych, w ciągłém zastosowaniu i użyciu będących, a jednak nie dość upowszechnionych i w żadném podręczném piśmie nie podanych, znalazły tu miejsce. Że zaś celem naszym jest użyteczność i praktyczna w wielu razach dogodność, nie nowość wynalezienia i oryginalność, przeto nie unikamy przedruków, owszem szukamy Artykułów i wiadomości *godnych* przedrukowania.

Byleśmy się przekonali, że Ziemianin chętnie zajrzeć gotów do Noworocznika sobie poświęconego, i znaleść może to, czego w codziennych stosunkach potrzebuje, cel nasz i życzenia spełnione i uwieńczone będą.

SPIS PRZEDMIOTÓW

W NOWOROCZNIKU NA R. 1846 ZAMIESZCZONYCH.

DZIAŁ I.

TREŚĆ PRAWA CYWILNEGO, OBEJMUJĄCA PRZEPISY KAŻDEMU OBYWATELOWI NIEZBĘDNIE DO WIADOMOŚCI POTRZEBNE.

jedynie, iż nastręczające się w czasie druku ważne materjały, musiały być umieszczone, chociaż porządek i szyk psuły. – Dziś nie lękamy się tego zarzutu, byle [illegible] cięższy w dalszym nie spotkał nas zawodzie.

W publikacyi na rok 1846, uważaliśmy za rzecz właściwą podnieść ważność Noworocznika artykułami ogólnego zajęcia i potrzeby, obok znaczenia i wartości wewnętrznéj na wszelki czas stosownéj. Stąd kilkadziesiąt stronic przepisów Sądowych i Administracyjnych, w ciągłém zastosowaniu i użyciu będących, a jednak nie dość upowszechnionych i w żadném podręczném piśmie nie podanych, znalazły tu miejsce. Że zaś celem naszym jest użyteczność i praktyczna w wielu razach dogodność, nie nowość wynalezienia i oryginalność, przeto nie unikamy przedruków, owszem szukamy Artykułów i wiadomości *godnych* przedrukowania.

Byleśmy się przekonali, że Ziemianin chętnie zajrzeć gotów do Noworocznika sobie poświęconego, i znaleźć może to, czego w codziennych stosunkach potrzebuje, cel nasz i życzenia spełnione i uwieńczone będą.

TREŚĆ
PRAWA CYWILNEGO
OBOWIĄZUJĄCEGO W KRÓLESTWIE

Obejmująca przepisy każdemu Obywatelowi kraju niezbędnie do wiadomości potrzebne.

Ogólna zasada prawa. Niewiadomość prawa nikogo nie wymawia. Prawo stanowi tylko na przyszłość, a nie rozciąga swych skutków na przeszłość; chyba że jest rozciągnięte do czynów poprzednio dokonanych, a nie rozpoznanych.

Wszelka ustawa zaczyna obowiązywać wszystkich krajowców, od dnia następującego po dniu ogłoszenia. — Aby w całym kraju nowe prawo jednocześnie moc obowiązującą otrzymało, oznaczony jest na końcu zamieszczonego w pismach publicznych i dziennikach urzędowych prawa, osobno dzień, miesiąc i rok ogłoszenia. W następnym więc dniu po téj dacie, nowe prawo już w całym kraju obowiązuje.

Prawo Cywilne. Prawo urządzające stosunki mieszkańców kraju między sobą, zowie się Cywilném. Tak nazywa się dla tego mianowicie, że jest każdemu krajowi właściwe; początek zaś tego nazwiska pochodzi z łacińskiego, civis (obywatel), civitas (obywatelstwo, społeczność, Kraj); ztąd prawo prywatne Rzymian zwaném było (Jus Civile) Prawem Cywilném.

Jak świat zmysłowy składają ludzie i rzeczy, tak też prawo cywilne obejmuje przepisy dotyczące osób i rzeczy. Zbiór zaś tych przepisów ma tytuł *kodex.*

Podział Kodexu Cywilnego Królestwa. Kodex Cywilny Królestwa dzieli się na trzy części, zwane Księgami. W pierwszéj mówi o osobach, w drugiéj o rzeczach i ograniczeniach własności rzeczy, w trzeciéj nakoniec, o sposobach nabycia rzeczy i ich utraty.

A. O PRAWACH OSOBISTYCH.

Stan Cywilny. Art. 8, 10, 16, pr. z r. 1825. (T. X. D. P.) Zdolność prawna działania, ze względu na prawo Cywilne, jest stanem Cywilnym.

Używać praw cywilnych w całéj rozciągłości, czyli posiadać stan cywilny, może tylko poddany Królestwa, wyjąwszy:

1. Duchownych, którzy używają takowych o tyle, o ile nie są prawem kanoniczném, lub regułą zakonną, ograniczeni.

2. Żydów, którzy ulegają niejakim wyłączeniom.

Art. 11 t. p. Mieszkańcy obcych krajów nie przesiedleni do Królestwa, czyli Cudzoziemcy, przypuszczeni są do używania praw cywilnych w Królestwie o tyle, o ile poddani Królestwa nie są w ich Krajach w używaniu tychże praw ograniczonemi. Wyłączeni są jednak zawsze od używania praw następujących:

1. Nie mogą korzystać z dobrodziejstwa odstąpienia dóbr na rzecz wierzycieli.
2. Nie mogą być ani Opiekunami, ani Członkami Rad familijnych, w opiece nad poddanemi Królestwa; jedynie nad własnemi potomkami.
3. Nie mogą być świadkami przy sporządzaniu Aktów urzędowych.
4. Nie są wolnemi od przymusu osobistego w sprawach Cywilnych, chociażby takowy przeciw poddanemu Królestwa miejsca nie miał.

Środek nabycia stanu cywilnego w Królestwie. Art. 9, ustępy 6, 7, 8. Nabywa wszelkich praw Cywilnych: kto naturalizacyę lub urząd w Królestwie otrzyma, — Niewiasta idąca za mąż za poddanego Królestwa.

Powody utraty stanu cywilnego lub zawieszenia w używaniu onego. Art. 17, 21: 25, t. p. Utraca możność używania ogółu praw cywilnych: poddany Królestwa opuszczający stałe zamieszkanie w Kraju, — niewiasta zaś wychodząca za mąż za cudzoziemca.

Utraca ją również, skazany na karę więzienia warownego lub ciężkiego, na czas wyrównywający karze. Ponoszący zaś karę domu poprawy, przez ciąg kary, nie może używać następujących praw cywilnych:

1. Nie może być Opiekunem, ani Kuratorem, — jak tylko własnych dzieci.
2. Nie może należeć do składu Rad familijnych.
3. Nie może być biegłym, ani świadkiem przy Aktach urzędowych.

Właściwość Sądów Królestwa. Art. 13, 14, 15, t. p.

Poddany Królestwa ulega Sądom Królestwa, nawet w sprawach o zobowiązania za granicą względem cudzoziemca zaciągnięte. — Cudzoziemiec zaś może być pociągany przed Sądy Królestwa, o zobowiązanie tu w Królestwie zawarte zawsze; a o zobowiązania za granicą zaciągnięte, gdy się osobiście znajduje, lub majątek w Królestwie posiada. — Lecz cudzoziemiec pozywający poddanego Królestwa, obowiązanym jest stawić kaucyą na wynagrodzenie kosztów, szkód i straconych korzyści, i od takowéj rękojmi jedynie w sprawach handlowych jest wolnym.

Zamieszkanie. Art. 26, i nast: do 35, t. p.

Główne siedlisko, w którém poddany Królestwa praw cywilnych używać jest zdolnym, zowie się zamieszkaniem jego. Takiém zamieszkaniem dla urzędnika, jest miejsce w którém urząd sprawuje. — W zamieszkaniu tylko mogą być ważnie

doręczane pozwy, wyroki i wszelkie akta urzędowe. — W zamieszkaniu takiém otwiera się spadek, choćby śmierć nastąpiła w inném miejscu, nawet za granicą kraju. — Przed Sądy jedynie zamieszkaniu właściwe, poddany Królestwa pociągany być może. — Dla działania prawomocnie za obrębem swego zamieszkania, potrzeba sobie zamieszkanie obrać do każdéj szczególowéj czynności: tak przeto dla zapozwania, zamieszkanie obrać należy w miejscu zamieszkania pozywanego; — do zawarcia umowy, w miejscu zamieszkania kontraktującego. — Gdy zaś do wykonania jakowéj umowy, zostanie obraném zamieszkanie, wszelkie wręczenia i kroki prawne umowy dotyczące, w w tém obraném zamieszkaniu dopełniane być mogą. Takie obrane zamieszkanie zowie się także prawném, a obiera się, przez proste wymienienie w akcie osoby, lub policyjnéj władzy, znajdującéj się w miejscu, gdzie potrzebujemy mieć takowe zamieszkanie.

Nieobecność. Art. 36, 37, t. p.

Gdy kto jest w zamieszkaniu nieobecnym, z pobytu niewiadomym, i nie ma pełnomocnika: każdy mający interes, może żądać w Sądzie właściwym zamieszkanie zaginionego, aby był wyznaczony Urzędnik, do zastąpienia go w pilnowaniu praw. Potrzebujący zapozwać nieobecnego, winien przedewszystkiem żą-

dać wyznaczenia urzędnika. — Żądanie podobne wnosi się przez podanie za pośrednictwem obrońcy, — ma zawsze miejsce, gdy nie są wiadomemi wszyscy sukcessorowie otwierającego się spadku, a potrzebne jest dopilnowanie spisu inwentarza, odebrania rachunków i t. p.

Skutki nieobecności. Art. 39, i nastę. do 61, t. p.

Gdy nieobecność trwa lat 4. i nie ma żadnéj wiadomości o pobycie zaginionego, mający prawo do dziedziczenia po nim w razie śmierci, mogą żądać w Sądzie, zamieszkaniu, właściwym, uznania zaginionego za zniknego. Na żądanie takie, wniesione przez podanie za pośrednictwem obrońcy, Sąd nakaże śledztwo zaginionego; a nie prędzéj, jak w rok po wyroku śledztwo nakazującym i w skutku jedynie ponowionego żądania, wyda wyrok uznający zaginionego zniknym. — Oba takie wyroki Kommissya Rządowa Sprawiedliwości przez pisma publiczne ogłasza. Po dopełnieniu tego, po otworzeniu testamentu, gdyby go znikły zostawił, mający prawo do sukcessyi po zniknym, tudzież obdarowani przez testament, mogą żądać oddania sobie majątku zniknego do użytku tymczasowego. Wszyscy żądający takiego użytkowania tymczasowego, z wyjątkiem rodziców i dzieci zniknego, czyli krewnych wstępnych i zstępnych, winni są wystawić kaucyą, na rękojmią zachowania całości majątku

zniklego; — przez lat piętnaście, od czasu wzięcia go w używanie, jedną połowę przychodów obowiązani są zachowywać dla zniklego, druga do nich należy; po latach piętnastu, wszystkie przychody sami pobierają.

Gdy zaś upłynie lat 30, a znikły się nie zgłosi, lub gdy interessowani wykażą, nawet przed upływem tego czasu, że minęło lat 100 od daty urodzenia zniklego, tymczasowi posiadacze zyskają własność posiadanego majątku: oraz zbieranéj przez lat 15 połowy dochodów. — Po uzyskaniu jednak stanowczego posiadania, czyli własności majątku zniklego, gdy ten się zjawi i oddania go zażąda, takowy zwróconym mu być musi w stanie w jakim się znajduje, to jest: szacunek zań wzięty, lub rzecz za takowy szacunek nabyta. Dzieci i zstępni dalsi zniklego, mają prawo upomnieć się o majątek po nim, wciągu lat 30 od czasu zyskania własności onego przez innych spadkobierców.

Akta Stanu Cywilnego. Art. 72. ustęp. 1, 92, 95, 97, 98, 100, 103, 120, 131, 133, pr. z r. 1825.

Dowodem stanu posiadanego są Akta Stanu Cywilnego, które dotyczą najważniejszych epok życia, to jest: urodzenia, małżeńtwa i zejścia, i dla tego są trojakie.

Akt urodzenia spisanym być ma, najpózniéj w dni 8 po urodzeniu się dziecięcia, które to urodzenie objawić winien

ojciec; gdyby zaś ten nie żył lub nie mógł się stawić, dopełni tego Doktór lub Akuszerka. — Dziecię winno być okazaném Urzędnikowi Stanu Cywilnego. Ojciec dziecka z nieprawego łoża, nie może być za takiego zapisanym, jeżeli osobiście nie stanie i dziecka za swoje nie przyzna, nigdy zaś za Ojca zapisanym być nie może jeżeli w kazirodztwie lub cudzołóztwie dziecię spłodził. Powody spóźnienia się z spisaniem Aktu urodzenia, w akcie wymienione będą.

Akt małżeństwa spisuje się po dopełnieniu obrzędu religijnego ślubu, o czém wzmianka się czyni. Do aktu tego podyktować należy: datę zawarcia i nazwisko. Notaryusza przyjmującego umowę przedślubną. Umowa bowiem taka, nie wzmiankowana w Akcie małżeństwa, skutku nie ma, gdyż za niezawartą się uważa.

Akt zejścia spisać się ma przed pogrzebaniem zmarłego, którego Urzędnik Stanu Cywilnego winien mieć sobie okazanego i który nie może być pochowanym prędzéj, jak w 48 godzin po śmierci. Zgon objawić winno Urzędnikowi Stanu Cywilnego dwóch świadków, z liczby najbliższych krewnych; lub w niedostatku tych, dwaj najbliżsi sąsiedzi. — W przypadku śmierci w obcém mieszka-

niu nastąpionéj, meldować ją ma obowiązek osoba u któréj śmierć zaszła.

Akta Stanu Cywilnego, utrzymują dla osób wyznań chrześciańskich, duchowni przełożeni parafij, — dla wyznań niechrześciańskich, wyznaczeni urzędnicy. Sporządzane są w dwu exemplarzach jednozgodnych, z których jeden pozostaje u Urzędnika Stanu Cywilnego, drugi złożonym zostaje w Archivum Sądu Okręgowego. Z każdego z nich wypisy otrzymywać można.

Małżeństwo. Ważną, a można rzec nawet najważniejszą epokę w życiu ludzkiém, stanowi związek małżeński; jako pierwsze ogniwo familijne, jako węzeł rodzinny, źródło praw i obowiązków familijnych.

Art I. pr. z r. 1836 (T. XVIII. D. P.)

I. Małżeństwo osób wyznających religię Rzymsko-Katolicką, jest związkiem kończącym się jedynie ze śmiercią jednego z małżonków. — Może być zawarte tylko przez dopełnienie obrzędu Religijnego.

Warunki do zawarcia Art. 5, 6, 9, 10, 15, 16 i 22 pr. z r. 1836.

Do zawarcia małżeństwa potrzeba:

1. aby mężczyzna miał przynajmniéj lat 18, a niewiasta lat 16 skończonych.
2. aby nastąpiło wzajemne zezwolenie stron, i to koniecznie dobrowolne.
3. aby osoby lat 21 skończonych nie mające, otrzymały pozwolenie Ojca: matki, gdy ojciec nie żyje; opiekuna, gdy nie mają już rodziców.
4. aby osoby małżeństwo zawierające,

nie ulegały niemocy fizycznéj nieuleczonéj.

Przeszkody do zawarcia. Art. 24, 25, 27, 28, 31, 36, 37, 39, pr. z r. 1836.

Nie może być zawartém Małżeństwo:

1. między osobami religii Rzymsko-Katolickiéj, a Niechrześcianami.
2. dopóki pierwszy związek nie ustanie przez śmierć, lub unieważnienie.
3. przez osoby, które wykonały ślub zakonny, lub zostały wyświęcone na subdyakonat.
4. Nie może być zawierane z morderցą współmałżonka, oraz z osobą, z którą się dopuściło cudzołoztwa pod przyrzeczeniem małżeństwa, w razie śmierci niewinnego małżonka.
5. Między krewnemi, tudzież powinowatemi, w stopniach prawem kanonicznėm zakazanych: jak np. między bratem i siostrą ciotecznemi lub stryjecznemi, wdowcem, a siostrą zmarłéj żony, i t. p.
6. Naostatek: dla przystojności publicznéj: między osobami uroczyście, wobec kapłana i świadków, zaręczonemi, a siostrami i braćmi rodzonemi drugiéj zaręczonéj strony. — Przeszkody wszakże z pokrewieństwa, powinowactwa i przystojności publicznéj wynikające; mogą być przez Władzę Duchowną usunięte pozwoleniem, zwaném pospolicie dyspensą.

Zapowiedzi, Art. 41, 43 i następ. do 47 pr. z r. 1836.

Obrzęd ślubu poprzedzają zapowiedzi, które ogłaszają się w 3 następujące po sobie Niedziele. Celem tego ogłoszenia, jest wykrycie zachodzić mogących przeszkód. — Władza Duchowna dyecezyalna może uwolnić od dwóch zapowiedzi, jedna wszakże konieczna. Gdy zaś jedna tylko ogłoszoną jest zapowiedź, ślub nie może być danym prędzéj, jak po upływie dni 3, od Niedzieli ogłoszenia. — Po upływie sześciu miesięcy od czasu ogłoszenia zapowiedzi, obrzęd ślubu nie może nastąpić, jak za powtórném zapowiedzi ogłoszeniem. Ślub bez zapowiedzi może być danym w 2-ch jedynie wypadkach:

1. gdy narzeczony wydala się nagle, w długą lub niebezpieczną podróż, w interessach rządowych.
2. gdy osoby, o których powszechnie mniemają, że zostają w związku małżeńskim, pragną dopełnić obrzędu ślubu religijnego.

Ogłaszanie zapowiedzi nastąpić winno tak w parafii właściwéj zamieszkania narzeczonego, jak i w parafii narzeczonéj, jeżeli nie w jednéj zamieszkują parafii. Właściwą parafią jest ta, w któréj się mieszka przynajmniéj sześć miesięcy. Gdy zaś czas zamieszkiwania jest krótszy; zapowiedzi głoszone być muszą i w parafii poprzedniego zamieszkania.

Obrzęd ślubu, Art. 48, 49 pr. z r. 1836.

Obrzęd ślubu odbywa się w parafii narzeczonéj, w Kościele, publicznie, w obecności dwóch przynajmniéj świadków, w Akcie Stanu Cywilnego obchód religijny małżeństwa stwierdzić mających. — Dopełnić obrzędu winien Proboszcz właściwy, czyli Proboszcz téj parafii, w któréj mieszkają narzeczeni; lub Duchowny przezeń upoważniony. Może wszakże ślub być dany w innéj parafii, w domu nawet; lecz jedynie za pozwoleniem władzy Duchownéj dyecezyalnéj.

Nieważność, Art. 51, 86, 88, 89, 91, 92. pr. z r. 1836.

Związek małżeński jest nieważnym, ilekroć się zdarzy: że jedno z małżonków dotknięte niemocą fizyczną nieuleczoną, — że jedno z małżonków zawarło małżeństwo w skutku przymusu, błędu, lub w przystępie obłąkania, — że zatajone zostały przeszkody, niedopuszczające małżeństwa, wyżéj wymienione, — że ślub dany był przez niewłaściwego Duchownego, — że obrzęd ślubu odbył się w obec jednego tylko świadka.

Unieważnienia małżeństwa zawartego z utajeniem przeszkód, niedopuszczających tego związku, domagać się, obowiązani są szczególnie, Stróże prawa, Prokuratorowie Królewscy; aczkolwiek mogą małżonkowie i strony interessowane. — Unieważnienia z powodu niemocy fizycznéj, przymusu lub błędu, jedynie tylko małżonek żądać może. O unieważnienie

związku dla niewłaściwości Proboszcza, lub braku świadków; wszyscy mający w tém interes.

Skutki unieważnienia, Art. 69, 70, 71. pr. z r. 1836.

Osoby, których małżeństwo unieważnioném zostaje; z powodu niemocy fizycznéj jednéj ze stron, pokrewieństwa lub powinowactwa, oraz przystojności publicznéj: nie mogą za życia współmałżonka zawierać nowego małżeństwa, jak po upływie lat 3; od daty wyroku ostatecznego unieważniającego poprzednie. — Te zaś, których małżeństwo unieważnione; z powodu braku zezwolenia dobrowolnego, niewłaściwości proboszcza, lub niedostatku świadków; nie mogą zawierać nowego, dopiero po latach sześciu. A wykraczający przeciw tym przepisom, ulegną karze aresztu publicznego, od dni 8, do miesięcy 3. — Wolni są wszakże od zachowywania powyższych terminów, małżonkowie pragnący, po unieważnieniu swych związków, takowe zawrzeć z sobą ważnie.

Ustanie pożycia małżeńskiego przez rozłączenie, Art. 62, 66, 67, pr. z r. 1836.

W małżeństwach ważnie zawartych, ustaje pożycie małżeńskie przez rozłączenie co do stołu i łoża. Takowe rozłączenie może być żądaném na czas oznaczony, lub nie ograniczony:

1. z powodu cudzołoztwa jednego z małżonków.
2. z powodu ciężkich obelg, doznanych od współmałżonka.
3. z powodu dopuszczenia się przez

współmałżonka zbrodni, lub występków; albo przynaglania do popełnienia przestępstw takowych.

4. z powodu wzajemnego zezwolenia, dla godziwych przyczyn.

Sądy do spraw małżeńskich, Art. 73, 78, do 82 pr. zr. 1836

Nieważność małżeństwa, lub rozłączenie co do stołu i łoża, wyrzeka, jedynie w tym względzie właściwy, Sąd Duchowny; którego trzy są Instancye. — Pierwszą Instancyę, stanowi Biskup lub administrator dyecezyi; w Archidyecezyi zaś Warszawskiéj, Arcybiskup lub Administrator. Drugą instancyą, dla osób mieszkających w dyecezyach, jest Arcybiskup lub Administrator Archidyecezyi Warszawskiéj; dla mieszkańców zaś tejże Archidyecezyi, Duchowni przez Arcybiskupa lub Administratora wyznaczeni. Trzecią Instancyę składają Duchowni, przez stolicę Apostolską wyznaczeni.

Do stanowczego unieważnienia małżeństwa, potrzeba koniecznie dwóch jednozgodnych wyroków. Jeżeli więc wyrok drugiéj instancyi zatwierdzi wyrok pierwszy, odwołanie się do 3-éj Instancyi nie służy.

Przed Sądy Duchowne strony osobiście, lub przez upoważnionych obrońców, stawać mogą.

II. Małżeństwo pomiędzy osobami wyznającemi religię Greko-Rossyjską, podlega przepisom prawa cywilnego Cesarstwa.

Art. 98 t. p.

Art. 124 i 125 t. p. III. Małżeństwa osób wyznających religię Greko-Unicką, co do zawierania i rozwiązania onego, podlegają przepisom Kościoła wschodniego. Przepisy zaś cywilne obowiązują Greko-Unitów te same, jakie co do małżeństw wyznających religię Rzymsko-Katolicką przytoczyliśmy.

Art. 129, 133, 134 136, 139, 146, 170, 171, 175, 173. pr. z r. 1836.

IV. Małżeństwa pomiędzy osobami wyznań Ewangielicko-Augsburgskiego i Ewangielicko-reformowanego, co do warunków do zawarcia, ulegają przepisom dotyczącym małżeństw Katolickich. Przeszkodę do zawarcia małżeństwa w tych wyznaniach stanowi: 1º różność religii, czyli niemożność zawierania małżeństw z niechrześcianami, 2. wielożeństwo, to jest, zawarcie nowego związku, pomimo nie rozwiązania pierwszego, — 3. przestępstwo, — 4. pokrewieństwo i powinowactwo z powodu którego zabronionem jest małżeństwo: między braćmi i siostrami rodzonemi i przyrodniemi, ojczymem i pasierbicą, Macochą i pasierbem, zięciem i matką żony, synową a Ojcem Męża, nakoniec siostrzeńcem a Ciotką.

Zapowiedzi muszą poprzedzić obrzęd ślubu, a ogłoszone być winny podług prawideł, dla małżeństw Katolickich przepisanych. Obrzęd ślubu odbywa się wedle ustaw każdego wyznania.

Nieważność małżeństwa w tych wyznaniach, wypływa tylko z zatajenia prze-

szkód niedopuszczających takowego. Lecz może być małżeństwo rozwiązaném przez rozwód, który następuje z następujących powodów: 1· cudzołóztwa, — 2. złośliwego opuszczenia współmałżonka, — 3. przeszło pięcioletniéj, choćby niedobrowolnéj, nieprzytomności współmałżonka, — 4. niemocy fizycznéj, — 5. choroby zaraźliwéj i nie uleczonéj albo odrażającéj, — 6. pomięszania zmysłów, — 7. życia rozwiązłego, — 8. postępowania gwałtownego z współmałżonkiem, wzniecającego obawę o życie, — 9. udowodnionego zamiaru pozbawienia współmałżonka honoru, wolności, urzędu lub rzemiosła, — 10. przestępstwa pociągającego karę śmierci, więzienia warownego, lub ciężkiego, tudzież występku przeciw naturze. — Gdy rozwód wyrzeczonym zostanie; z powodów: *a)* rozwiązłego życia, *b)* postępowania gwałtownego, *c)* udowodnionego złego zamiaru i *d)* przestępstwa; strona winna nie może wejść za życia współmałżonka w nowe związki, jak po latach 3 od daty wyroku. Gdy zaś wyrzeczonym zostanie rozwód z powodu cudzołoztwa, lub złośliwego opuszczenia; dopiero w lat sześć.

Sprawy o unieważnienie lub rozwód, rozpoznaje w pierwszéj i ostatniéj instancyi Konsystorz Jeneralny Wyznań Ewangielickich, jeden na całe królestwo w Warszawie urzędujący. — Skargi zano-

szą się za pośrednictwem upoważnionych, do stawania przed Konsystorzem, Obrońców Sądowych, którzy dopełniają przepisanych form postępowania.

Art. 179, 180, 186, 189, pr. z r. 1836

V. Małżeństwa wreszcie, między osobami rozmaitych innych wyznań chrześciańskich, jakieby w Królestwie się znajdowały: tudzież małżeństwa niechrześcian starozakonnych i machometan: zawierane być winny obrządkiem właściwego wyznania lub religii narzeczonych, przy zachowaniu przepisów ogólnych cywilnych, co do warunków, przeszkód i terminów wejścia w powtórne związki; oraz dopełnieniu form, urządzeniami szczególnemi co do zapowiedzi i aktów stanu cywilnego postanowionych. — Nieważność, lub żądanie o rozwód, małżeństw takich wyznań lub religii, rozpoznają: Trybunały cywilne, podług zasad wyznania lub religii małżonków. – Sprawy tego rodzaju, przedstawiane przez Obrońców Sądowych (patronów); sądzone są przy zamkniętych drzwiach.

VI. W małżeństwach zawieranych przez osoby wyznające różną religię:

Art. 192, 193, 194, 195, 196, 197, 200, 201, pr. z r. 1836.

Gdy przystępują do związku małżeńskiego osoby wyznające religię Rzymsko-Katolicką z osobami jednego z wyznań Ewangelickich; obrzędu ślubu dopełnia duchowny wyznania narzeczonéj. Można jednak żądać pobłogosławienia małżeństwa, przez

duchownego wyznania narzeczonego. — Gdyby Duchowny katolicki dania ślubu odmówił; udzieli takowy, Duchowny ewangielicki. Jeżeli małżonkowie różnego Wyznania, przez umowę przedślubną, nie ustanowią, w jakiéj religii dzieci swe wychowywać będą: synowie w ojca, córki zaś w matki wyznaniu wychowane być winny. — Do rozpoznania sprawy małżonków różnego wyznania, właściwym jest Sąd Duchowny wyznania tego, jakiego był duchowny ślub dający. Jeżeli zaś ślub był dany w obu wyznaniach, będzie jedynie właściwym Sąd Duchowny Rzymsko-katolicki. — W razie rozwiązania małżeństwa przez Konsystorz Ewangelicki, małżon k religii Rzymsko-Katolickiéj nie może wéjść w nowe związki, dopóki poprzednie nie zostaną względem niego unieważnione, przez Sąd Duchowny Rzymsko-Katolicki.

Te same prawidła służą do małżeństw Katolików z osobami wszelkich innych wyznań Chrześciańskich, wyjąwszy z wyznającemi religię Greko-Rossyjską.

Gdy wstępują w związki małżeńskie osoby religii Greko-Rossyjskiéj z osobami innych wyznań Chrześciańskich, obrzędu ślubu dopełniać koniecznie winien Duchowny Greko-Rossyjski,— dzieci obojéj płci w téjże religii wychowane być muszą — a do rozpoznawania skarg o nieważność lub rozwód Sądy Duchowne Greko-Ros-

syjskie są jedynie właściwemi. Strona innego wyznania, obowiązaną jest dać przyrzeczenie na piśmie: że nie będzie prześladować współmałżonka z powodu jego religii, ani nakłaniać go do przejścia na jéj własne wyznanie; oraz że dzieci spodziewane z małżeństwa będą chrzczone i wychowane w religii Greko-Rossyjskiéj.

Art. 205, pr, z r. 1836

Gdy jedno z małżonków przejdzie do innego wyznania Chrześcijańskiego, małżeństwo nie może być unieważnione, lub rozwiązane, tylko przez Sąd tego wyznania, w którem poprzednio będąc, ślub wzięto. Tak więc, gdyby jedno z małżonków religii Rzymsko-Katolickiéj przeszło do innego wyznania, małżeństwo nie może być unieważnione, jedynie przez Sąd Duchowny Rzymsko-Katolicki.

Prawa wynikające z małżeństwa. Art. 212, 213, 214, pr. z r. 1836 i art. 182, 184 185, 189, 196, pr. z r. 1825.

Żona nosi nazwisko męża, przybiera jego tytuły familijne, np. hrabiowski, książęcy, zyskuje szlachectwo przez związek z szlachcicem, choćby z innego stanu pochodziła, i nie utraca tytułów, ani stanu, nawet gdyby mężowi wyrokiem karnym były odjęte.

Do stawania w Sądzie w sprawach cywilnych, niemniej do wszelkich czynności urzędowych, przed Rejentami odbywanych; żona potrzebuje upoważnienia i assystencyi męża. Nie może być pozywaną, jak tylko wspólnie z mężem. Jedynie zaś

testamentu ma wolność sporządzać bez upoważnienia.

Mąż do działania w imieniu żony, potrzebuje podobnież jéj upoważnienia.

Upoważnienie męża dla żony i nawzajem, jeżeli małżonkowie nie assystują sobie, udzieloném być winno urzędownie, przed Rejentem, przez akt pełnomocnictwa szczególnego, czyli wymieniającego czynności do jakich służy.

W razie gdyby mąż odmawiał żonie upoważnienia, może go żona przed Sąd zamieszkania wspólnego zapozwać o to: a Sąd, wedle uznania, udzieli żądane upoważnienie, lub odmówi takowego.

Stosunki majątkowe prawem ustanowione. Art. 191, 192, 193, 195, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 204, 205, 206, pr. z r. 1825.

Gdy małżonkowie nie zawarli umowy przedślubnej: stosunki ich majątkowe ulegają następującym prawidłom:

Mąż jest panem wszelkich dochodów z majątku żony, tak tego, jaki przy zawieraniu małżeństwa posiadała, jak również i tego, jakiby w czasie małżeństwa odziedziczyła lub nabyła; i całym jéj majątkiem zarządza. Żona zaś, jedynie zyski z handlu swego, kunsztu, rzemiosła lub talentu, na wyłączną własność pobiera.— Nie może wszakże mąż odstąpić, lub zbyć prawa swego do dochodów z majątku żony ani takowego majątku przedawać, lub obdłużać, bez upoważnienia żony, jako właścicielki;— ma zaś obowiązek, odpo-

wiednio pobieranym dochodom, żonę i dzieci utrzymać.

W przypadku, gdyby mąż źle majątkiem żony zarządzał, takowy niszczył i na zgubę narażał; żona może zyskać wyrok do odebrania mężowi zarządu, którym sama się zajmie, przy assystencyi męża. Jeśliby zaś mąż odmawiał swego upoważnienia, żądać może takowego żona od Sądu; a potrzebuje żądać onego jedynie w tych razach, w jakich mąż potrzebował upoważnienia jéj saméj. Odebrawszy zarząd swym majątkiem mężowi, żona ma obowiązek przykładać się do wydatków na utrzymanie domu: gdyby zaś mąż nie miał żadnych funduszów, wszelkie wydatki ponosi.— Nie obowiązują żonę kontrakty np. dzierżawy, propinacyi, paktu, przez męża, w czasie zarządu majątkiem jéj zawarte: jeżeli używanie takich kontraktów, nie zostało rozpoczęte na rok przed odjęciem mu zarządu, i w tym jednak razie, obowiązują tylko do upływu lat trzech;— choćby na dłuższy przeciąg czasu umowa nastąpiła. Zyskanego przez wyrok zarządu swym majątkiem, żona zrzec się może na rzecz męża, jedynie aktem urzędowym przed Rejentem. Jeżeli mąż, z powodu zarządzania majątkiem żony, stanie się jej dłużnikiem, przez użycie całości lub części jéj mają-

tku na własną korzyść: żona ma prawo do hypoteki prawnéj na majątku męża: czyli, może wnieść pretensyą swoją do hypoteki dóbr męża, sama bez jego zezwolenia, i bez upoważnienia Sądu: a będzie musiała być zaspokojoną, przed wierzycielami niehypotecznemi.

Stosunki majątkowe umówione. Art. 207, 208, 209 t. p.

Osoby zawierające związek małżeński, mogą przez umowę urządzić stosunki majątkowe. Umowa tym celem, zawartą być winna przed Rejentem, przed obchodem małżeństwa. — Potrzeba objawić ją do Aktu Stanu Cywilnego małżeństwa; bo nie objawiona jest nie ważną.— W czasie małżeństwa, umowa przedślubna zmienioną być nie może, i jest prawem dla małżonków, podług którego rządzić się muszą.

Stosunki majątkowe, przez umowę, można urządzić dwojako; to jest, ustanowić albo rząd posagowy, albo wspólność majątkową.

Rząd posagowy. Art. 213, 214, 219, 220 t. p.

Gdy żona ma sobie zastrzeżoném użytkowanie z majątku swego, sama takowém zarządza, mąż zaś tylko za jéj upoważnieniem zarządzać może, i jako pełnomocnik, do zdawania rachunków jest obowiązanym.— W takim stosunku majątkowym, żona może, za zezwoleniem męża, a gdyby odmówił za upoważnieniem Sądu, dać udział z majątku swego, dzieciom z poprzedniego małżeństwa; lecz do udziele-

nia majątku dzieciom wspólnym, gdy mąż wzbroni, upoważnienia Sądu nieotrzyma.

Wspólność majątkowa. Art. 226, 227, 228, 230, i. p.

Gdy małżonkowie umawiają wspólność majątkową: wszelki majątek, jaki w dniu umowy posiadają i w czasie małżeństwa nabywają, ulega wspólności.

Skutkiem takowéj: małżonkowie nie mogą, bez pozwolenia wzajemnego, ani zbywać, ani obdłużać nieruchomości i kapitałów hypotekowanych; bo żona nie otrzyma upoważnienia Sądu, — po śmierci jednego ze współmałżonków, pozostały staje się właścicielem połowy majątku czystego, po spłaceniu długów obustronnych resztującego.

Wszakże żona, przy życiu pozostała, ma wybór zrzec się umówionéj wspólności. Korzystająca z tego dobrodziejstwa odbiera z ogółu majątku swój własny, i w tenczas nie odpowiada za długi zmarłego męża, ale swoje sama płaci.

Prawa ze śmierci małżonka wynikające dla pozostałego. Art. 231, 232, 233 pr, z r. 1825 oraz ar. 755 i 767 k. c. fr.

Gdy małżonkowie nie urządzili sposobu dziedziczenia po sobie, przez umowę przed ślubną, i zmarły małżonek nie zostawił testamentu: pozostały współmałżonek dziedziczy w sposobie następującym:

Otrzymuje do używania przychodów dożywotnich, część taką, jaka na każde z pozostałych dzieci przypada, jakby był jedynem z dzieci: — przy podziale spadku, nawet liczy się za jedno dziecko.

Zyskuje zaś na własność: czwartą część spadku, gdy nie zostają dzieci ani dalsi zstępni t: j: wnukowie, prawnukowie, i t. d.— Połowę, gdy nie ma krewnych do stopnia wnuka braterskiego, czyli w ogóle 4° stopnia, całość zaś, jedynie w braku krewnych do 12º stopnia włącznie.

Obowiązki z małżeństwa wypływające Art. 236 237 238 239 241 pr. z r. 1825.

Dzieci noszą nazwisko ojca.

Rodzice mają obowiązek wspólny żywienia i wychowania swych dzieci; ale nie są obowiązani odstępować dzieciom majątku za życia.

Dzieci obowiązane na wzajem, dawać alimenta (fundusz do utrzymania), rodzicom i innym wstępnym w potrzebie zostającym. Taki obowiązek ciąży niemniéj zięciów i synowe, względem rodziców żon i mężów; lecz ustaje:

1. gdy matka męża lub żony wejdzie w nowe związki małżeńskie.
2. gdy umrze małżonek, przez którego powinowactwo zaszło, nie zostawiając dzieci z tego małżeństwa, lub gdy i te poumierają.

Rozciąga się ten obowiązek wzajemnych alimentów do krewnych i powinowatych. — Krewnemi są osoby jednéj familii, powinowatemi krewni męża dla żony i jéj rodzeństwa, a żony dla męża i jego rodzeństwa, ztąd też obowiązek krewnych jest bliższy, jak powinowatych.

Wywód rodu. Dzieci prawe Art. 272 274, ustęp 2º 276, 277, 278, pr. z r. 1825, tudzież 745, 739, i 741 K. C. Fr.

Dzieci jedynie z małżonków zrodzone, są prawemi. — Prawość urodzenia nadaje dzieciom nazwisko, stan i tytuły familijne ojca, — czyni je dziedzicami majątku po obojgu rodzicach, oraz zastępcami rodziców w ich prawach; tak więc, wrazie otworzenia się sukcessyi dla zmarłego rodzica, takową za niego biorą.

Mąż uważa się ojcem dziecięcia, które żona w czasie małżeństwa poczęła. Wolno mu jednak, nie przyznać dziecka za swoje, mianowicie: jeżeli to urodzi się przed upływem 6 miesięcy od zawarcia małżeństwa i do życia będzie zdolném; jeżeli w czasie od 10 do 6 miesiąca, przed urodzeniem, znajdował się w fizyczném niepodobieństwie obcowania z żoną; jak np. gdy przebywał w inném miejscu odległém, złożony był chorobą ciężką i t. p.; co wszakże udowodnić winien.

Do zaprzeczenia dziecka, mężowi matki, służy miesiąc czasu od urodzenia, jeżeli mąż w miejscu się znajduje; dwa miesiące od powzięcia wiadomości, jeżeliby nie był w miéjscu, w czasie urodzenia, lub takowe ukrywaném było.— Gdyby zaś przed upływem tych terminów, mąż nie oświadczywszy zaprzeczenia umarł; krewnym jego służy także prawo zaprzeczenia prawości dziecka; lecz tylko w przeciągu miesięcy dwóch, od daty objęcia

w posiadanie, lub dochodzenia w imieniu dziecka, majątku pozostałego po mężu matki. Krewni przeczący prawości dziecka, muszą dowodzić tego, czego Ojciec zmarły byłby w obowiązku dowieść, wrazie nie przyznania dziecka.

Możność do zaprzeczenia dziecka ustaje: skoro mąż matki przy spisaniu aktu urodzenia będzie obecny, i takowy podpisze, lub oświadczy, że pisać nie umie. Akt zaprzeczenia dziecka zeznać należy przed Sędzią pokoju okręgu zamieszkania, żądać zwołania Rady familijnéj, któraby Opiekuna dziecku zaprzeczonemu mianowała. Przed upływem miesiąca, od daty zeznania aktu, doręczyć potrzeba pozwy przed Trybunał, Opiekunowi i matce dziecka. Po spóźnieniu się bowiem, akt uważanym jest za nie były.

Dowody rodu dzieci prawych. Art. 279 280, 281, 282, 283, 286 i 287 pr. z r. 1825

Dowodem najgłówniéjszym pochodzenia, jest Akt urodzenia, w Akta Stanu Cywilnego wpisany. Nie można bowiem odwoływać się do pochodzenia, nie zgodnego z Aktem urodzenia: ani, pochodzenia zgodnego z tymże Aktem, nikomu zaprzeczać.

W braku Aktu urodzenia; posiadanie stanu dziecka prawego, stanowi dostateczny dowód pochodzenia. Lecz na dowód posiadania stanu, wykazać potrzeba: że osoba nosiła zawsze nazwisko ojca, z którego ród swój wywodzi; — że

ojciec postępował z nią, jak z własném dziecięciem; jak ojciec łożył na jéj wychowanie, utrzymanie i postanowienie; że w towarzystwie uważaną była ciągle za prawe dziecię ojca, z którego mieni się pochodzić; — że za należącą do familij, uznawali ją krewni i powinowaci ojca.

W przypadku nakoniec, gdyby osobie pochodzenia dowodzącéj zbywało na obu powyższych dowodach, lub do Aktu jéj urodzenia były fałszywe nazwiska rodziców wpisane; może być dozwolony dowód ze świadków. Dowodu jednak tego, Sąd dozwala wtenczas tylko, gdy jest początek dowodu na piśmie.

Sprawy, dotyczące wywodu rodu prawego, wprowadzają się przed Trybunał, za pośrednictwem Obrońców. Strona zaprzeczająca prawości, w razie przegrania sprawy cywilnéj, może być poiągnięą do odpowiedzialności kryminalnéj.

Dzieci naturalne. Dzieci nie w małżeństwie zrodzone, mianowicie przez osoby wolne, to jest przez mężczyznę nie żonatego i przez niewiastę nie zamężną spłodzone; zowią się naturalnemi. Dzieci przez małżonka, czyli męża lub żonę, z obcą osobą spłodzone, zrodzone są w cudzołoztwie, — nareszcie, dzieci przez syna z matką, pasierba z macochą, ojca z córką, ojczyma z pasierbicą, tudzież przez brata z sio-

strą rodzoną lub przyrodnią spłodzone; są kazirodzkiemi.

Uprawnienie. Art. 291, 294, 296, 297, pr. z r. 1825.

Dzieci naturalne mogą być uprawnione. Dzieci z cudzołoztwa, lub kazirodztwa zrodzone, nigdy uprawnionemi być nie mogą.

Uprawnienie następuje dwojakim sposobem:

1. Przez zawarcie małżeństwa między rodzicami. Skutkiem takiego uprawnienia, dzieci zyskują wszelkie bez wyłączenia prawa dzieci w małżeństwie zrodzonych. Potrzeba wszelako, aby dzieci były przyznane za własne przez rodziców, aktem przed Rejentem, lub w akcie małżeństwa; albo przynajmniéj, aby zyskały posiadanie stanu dzieci prawych, powyżéj opisane.

2. Przez Dekret panującego.— Skutkiem zaś takiego uprawnienia, dzieci naturalne nabywają praw dzieci prawych obojga rodziców, jeżeli oboje o takowe upraszali, dzieci prawych ojca, jeżeli on sam zanosił prośbę;— ale nie zyskują praw familijnych, ani względem wstępnych czyli rodziców ojca lub matki, ani względem krewnych pobocznych, to jest braci i siostr, ojca swego i matki; i nie mogą po nich brać sukcessyi.

Uznanie. Art. 298, 299, 300, 302 303, 305, 306, pr. z roku 1825 i art. 243 pr. z r. 1836.

Dziecię naturalne może być uznane, to jest: przez ojca lub matkę za własne przyznane. Dzieci z cudzołoztwa lub kazirodztwa, uznać nie wolno.

Uznanie nie nadaje bynajmniéj dziecku naturalnemu korzyści z uprawnienia wynikających.— Dziecię uznane, może jedynie używać nazwiska tego z rodziców, które je przyzna; a rodzic, przyznający dziecię naturalne, ma obowiązek wychować i podać sposób do utrzymania życia.

Uznanie następuje przez przyznanie dziecka za własne w Akcie urodzenia, Ojciec zaś lub matka, które z nich nie przyznało dziecka w akcie urodzenia, może je uznać przez akt urzędowy, zeznany przed Rejentem lub Sędzią pokoju.

Dziecię naturalne może poszukiwać macierzyństwa, dowodząc że jest tém samém, które matka porodziła. Ojcostwa zaś poszukiwać nie wolno; wyjąwszy w przypadkach: gdyby dziecię poczęte było wczasie porwania matki; lub gdyby zaręczony opuścił niewiastę zaręczoną w ciąży, i kryminalnie o uwiedzenie jéj został przekonanym.

Przysposobienie. Przysposobienie jest wyobrażeniem rodzicielstwa; rodzi bowiem między przysposabiającym i przysposobionym podobne prawa i obowiązki, jak rodziców i dzieci prawych. Wolność przysposobienia służy tak mężczyznom, jak i niewiastom,

nie mogącym spodziewać się potomstwa prawego.

Warunki przysposobienia. Art. 308, 309, 310, 311, pr z r. 1825.

Aby można przysposabiać potrzeba: 1º Miéć lat 50 skończonych wieku. 2º być starszym od przysposobić się mającego o lat 15. 3º nie miéć dzieci prawych, ani uprawnionych. 4º miéć przyzwolenie współmałżonka, gdy się zostaje w związku małżeńskim. 5º Dostarczać utrzymania przysposobić się mającemu przez lat trzy, w ciągu małoletności.

Przysposobienie jednak tego, który z narażeniem życia własnego, życie uratował; może nastąpić: jak tylko przysposabiający jest pełnoletnim, starszym od przysposobić się mającego, nie ma dzieci prawych i otrzyma zezwolenie wśpółmałżonka.

Nie mogą przysposabiać obłąkani, bez własnowolni i Księża katoliccy.

Aby można zostać przysposobionym, należy:

1º miéć przynajmniéj lat 21 skończonych. 2º nie mając 25 lat, zyskać pozwolenie rodziców, a przynajmniéj ojca. 3º nie być jeszcze przez nikogo przysposobionym.

Dzieci naturalnych przysposobić nie wolno; gdyż uprawnić one można.

Formy przysposobienia. Art. 319 do 325 pr. z r. 1825.

Przysposabiający i mający być przysposobionym, zeznają Akt zobopólnych zezwoleń, przed Sędzią pokoju, okręgu zamieszkania przysposabiającego.

Akt przysposobienia, w wyciągu urzędowym, przed upływem 3ch miesięcy, od daty zeznania onego, winien być złożonym Prokuratorowi przy Trybunale, właściwym zamieszkania przysposabiającego. Trybunał, po przekonaniu się; czy warunki wyżéj przytoczone dopełnionemi zostały, i czy przysposabiający jest dobréj sławy; wyrokuje w tych słowach: ma miéjsce, lub nie ma miéjsca przysposobienie. Przed upływem 3ch miesięcy, od daty ogłoszenia pomienionego wyroku, takowy podaje się Sądowi Appellacyjnemu, który, po rozpoznaniu onego, wyrzeka: wyrok się zatwierdza, przysposobienie ma miéjsce; lub, wyrok się uchyla, przysposobienie nie ma miéjsca.— W ciągu nakoniec 3ch miesięcy, wyrok Sądu Appelacyjnego winien być wniesionym do aktu urodzeń, w Księgach Stanu Cywilnego, w miéjscu zamieszkania przysposabiającego.— Urzędnik stanu Cywilnego wypis takiego protokółu przesyła Prokuratorowi przy Trybunale, który rozporządza rozwieszenie kopii w Kancellaryach Rejentów, Pisarzy i Sądów, pod zwierzchnictwem Trybunału zostających.

Uchybienie któregokolwiek terminu 3ch miesięcznego, czyni akt przysposobienia nie ważnym.

Gdy w czasie postępowania o zatwierdzenie aktu przysposobienia, przysposa-

biający umrze; przysposobiony może dopełnić wszelkich formalności, a krewni przysposabiającego mogą sprzeciwić się zatwierdzeniu aktu przysposobienia, przez proste podanie swych uwag do Prokuratora Trybunału. Gdy zaś prysposobiony umrze, akt przysposobienia upada.

Skutki przysposobienia. Art. 312 do 316 pr. z r. 1825.

Przysposabiający nadaje przysposobionemu swoje nazwisko, które przysposobiony do własnego przydaje i razem obu używa. Niewiasty zamężne nadają nazwisko z domu. Tak przysposabiający, jak i przysposobiony, obowiązani nawzajem dawać sobie alimenta w razie potrzeby; — przysposobiony i jego dzieci, dziedziczą po przysposabiającym, jak i dzieci prawe i ich zstępni; chociażby nawet dzieci prawe po przysposobieniu przybyły. Przysposabiający jednak, po przysposobionym sukcessyi nie bierze; jedynie może odebrać po śmierći przysposobionego rzeczy, przez siebie mu dane, jeżeli się znajdą jakie. Przysposobiony nie utraca praw do własnéj familii, nie nabywa też praw do familii przysposabiającego.

Opieka dobrowolna Art. 326 do 333 t. p.

Osoby obojéj płci, bezdzietne, lat 50 wieku mające, za zgodzeniem się współmałżonka, jeżeli w związkach małżeńskich zostają; mogą przyjąć w Opiekę dobrowolną maloletniego, nie mającego więcéj nad lat 18, na to jednak, otrzymać win-

ny zezwolenie od rodziców małoletniego, lub przynajmniéj od ojca; od tego z rodziców, które przy życiu zostaje od opiekuna, gdy nie ma rodziców. Z przyjęcia opieki dobrowolnéj wypływa obowiązek, wychowania małoletniego i podania mu sposobu do życia, oraz zarządu majątkiem jego, bez pobierania dochodów na koszta utrzymania.

Gdyby opiekun umarł, nie przysposobiwszy wziętego w opiekę: sukcessorowie opiekuna obowiązani dawać mu utrzymanie do lat 21, to jest: do pełnoletności.

Opiekun dobrowolny, po dwu latach opieki, może przysposobić małoletniego pupilla przez testament, a to testamentowe przysposobienie nie potrzebuje być potwierdzone przez Sąd: lecz będzie nieważném, jeżeli przysposabiający testamentowo, nie umrze przed upływem trzech miesięcy od dojścia do pełnoletności, czyli 21 lat przysposobionego pupilla: gdyż wtenczas, przysposobienie dopełnioném być winno podług form wyżéj przywiedzionych.

Przyjęcie opieki dobrowolnéj następuje przez akt przed Sędzią pokoju zeznany; do którego stawić się winni osobiście, tak biorący w opiekę, jako i rodzice, albo jedno z nich przy życiu pozostałe, lub téż opiekun małoletniego.

Władza rodzicielska. Art. 336, 337, 339, 340, 342, pr. z r. 1825.

Władza rodziców nad dzieckiem trwa do roku 22 wieku dziecka, jeżeli onego nie usamowolnią. Władza ta w czasie małżeństwa należy do obojga rodziców; w razie jednak sprzeczności zdań, zdanie ojca prz waża.— Po rozwiązaniu małżeństwa przez śmierć, władza rodzicielska należy do pozostałego przy życiu; po unieważnieniu zaś, lub rozwodzie, do tego przy którém pozostawioną zostanie.—

Rodzice mogą karcić swe dzieci, lecz tylko w sposobie nieszkodliwym zdrowiu. Za zbyteczną srogość postępowania, na skargę krewnych, do Prokuratora przy Trybunale zaniesioną, rodzice zostaną pociągnięci do tłumaczenia się sądownie,— pierwszą razą upomnieni będą; a za powtórném oskarżeniem udowodnioném, władza wyrokiem odjętą im zostanie i opieka nad dziećmi ustanowioną będzie.— Z władzą rodzicielską, łączy się prawo użytkowania z majątku dzieci:— to przeto z rodziców, które władzę rodzicielską posiada, jest panem przychodów z majątku dziecięcego.

Małoletność Art. 345, t. p.

Małoletnim jest każdy, kto nie ma lat 21 skończonych; po tych latach następuje pełnoletność. Małoletni, z powodu niemożności pilnowania praw swoich, po utracie rodziców winien mieć opiekę; pełnoletni zaś sam praw swych dopilnować winien.

Opieka. Ilekroć jedno z rodziców nie może czuwać nad dobrem nieletnich dzieci; ile razy związek małżeński ustanie; naostatek, gdy dzieci utracą obojga rodziców: rozciąga się nad niemi opieka.— Opieki jest obowiązkiem czuwania nad osobą i prawami tych, którzy sami bronić się nie mogą, bo są małoletniemi.— Obowiązek opieki, albo wypływa z praw familijnych, albo włożonym być może ostatnią wolą umierającego rodzica, albo nakoniec włożonym być może z tytułu pokrewieństwa, powinowactwa i przyjaźni: dla tego opieka jest trojaką; prawną, testamentową i nadaną.

Opieka prawna. Art 348, 349, 354, 355, 356, t. p. W czasie związku małżeńskiego, gdy jedno z rodziców jest za bez własnowolnego lub zniknego uznaném, lub w używaniu praw cywilnych, skutkiem np. kary zawieszone; opieka z prawa należy do drugiego z rodziców.

Gdy związek małżeński przez unieważnienie, lub rozwód ustaje; wtenczas: jeżeli oboje małżonkowie byli dobréj wiary, lub niewinnémi; opieka z prawa należy do ojca, a po śmierci ojca, przechodzi z prawa na matkę,— jeżeli zaś jedno z małżonków było złéj wiary, lnb winném, opieka z prawa należy do małżonka dobréj wiary, lub niewinnego.

Zła lub dobra wiara, oraz wina lub nie-

winność; wykazuje się w sprawach małżeńskich o unieważnienie lub rozwód.

Gdy nakoniec, związek małżeński kończy się śmiercią jednego z małżonków; opieka nad dziećmi pozostałemi, z prawa należy do zostającego przy życiu rodzica.

Opieka testamentowa. Art: 364. pr. z r. 1825

W razie tylko, gdy nie pozostaje drugie z rodziców: to jest: wdowiec lub wdowa może przez testament wyznaczyć opiekuna pozostającym dzieciom. Ojciec może w testamencie wyznaczyć opiekuna na przypadek, gdyby matka wymawiała się od opieki.

Opieka nadana. Art. 372, 375 ustęp 2 i 3 t. pr.

Gdy dzieci potrzebujące opieki nie mają żadnego z rodziców, i opiekun testamentem wyznaczonym im nie został: — gdy pozostałemu przy życiu rodzicowi opieka z prawa nie służy: — gdy żyjący rodzic, z powodu bezwłasnowolności, zniknienia, lub utraty praw cywilnych, opieki sprawować nie może — gdy matka opieki sprawować nie chce: wtenczas Rada familijna ustanawia opiekę, to jest: wybiera opiekuna. — W tym wyborze, pierwszeństwo mieć winien przedewszystkiem pozostały rodzic, któremu opieka z prawa nie służyła; — następnie, pierwszeństwo dać należy dziadom i babom nieletnich, potem braciom pełnoletnim przed innemi krewnemi, — krewnym przed powinowatemi. — W braku wreszcie krewnych i po-

winowatych, wybór uczynić należy z najbliższych przyjaciół domu.

Rada familijna. Art. 373, 374, t. pr.

Jak skoro zachodzi potrzeba opieki, bez względu czy komu służy opieka z prawa, czy opiekun jest wyznaczonym w testamencie, lub czy ma być wybranym: należy żądać zwołania Rady familijnéj.

Gdy majątek stanowi nieruchomość ziemska, dzierżawa dóbr ziemskich, lub przynajmniéj massa onego 10 tysięcy wynosi: Radę familijną zwołuje Sąd pokoju okręgu, w którym mieszkają nieletni.

Gdy zaś majątek nie letnich 10 tysięcy nie dochodzi: zwołuje Radę familijną, dla mieszkających w mieście nieletnich Prezydent lub Burmistrz, a po wsiach Wójt Gminy.

Zwołanie Rady familijnéj następuje: nie tylko na żądanie krewnych lub powinowatych, lecz zgoła każdego mającego interes z małoletniemi; a nawet z urzędu, gdy Sąd, Prezydent, Burmistrz lub Wójt otrzyma doniesienie, że prawa nieletnich zostają bez zabezpieczenia.

Skład rad familijnych. Art. 375, 376, 377, 378, 379, 382, 383, t. pr.

Radę familijną składa sześciu krewnych lub powinowatych: z tych trzech powinno być z familii ojcowskiéj, trzech z familii matki nieletnich — Bracia rodzeni małoletnich i mężowie siostr rodzonych żyjących; wszyscy mogą należéć do składu Rady familijnéj, choćby ich było więcej jak sześciu. — Należeć mogą do Rad

familijnych także dziadowie nieletnich; — z niewiast zaś krewnych jedynie babka, i matka nie chcąca sprawować opieki.— Gdy nie można zgromadzić sześciu krewnych i powinowatych; wezwani być mogą do Rady familijnéj przyjaciele zmarłych rodziców.

Członka Rady familijnej wezwanego na radę, może zastąpić osoba nie należąca do składu, umocowana choćby listownie. Członek zaś wezwany, a bez usprawiedliwionéj przyczyny nie stawający, ulega karze pieniężnéj. Kara ta nie przenosi złp. 50, gdy ją Sąd wymierza; ani złp. 2, gdy Burmistrz lub Wójt.

Rada familijna nie może nic stanowić jak tylko w komplecie najmniej pięciu członków. Sędzia pokoju, Burmistrz lub Wójt przewodniczą naradom; lecz ani oni ani urzędnicy protokół uchwały spisujący, jak np. Pisarz Sądu Pokoju, do liczby członków nie należą.

Obowiązki i władza rady familijnéj. Art. 389, 392 423; 431, 418, pr. z r. 1825.

Rada familijna obowiązaną jest czuwać nad sprawowaniem opieki. Przedewszystkiem przeto, ma obowiązek opiekunowi z prawa, lub testamentem wyznaczonemu, dodać opiekuna przydanego; a przy wyborze opiekuna głównego, razem i przydanego obrać, by ten ostatni kontrolował opiekę w imieniu Rady.

Rada familijna wyobraża władzę rodzicielską, sama bowiem tylko przepisać mo-

że środki karności małoletnich; do niéj należy przepisać sposób edukacyi i oznaczyć ilość funduszu na utrzymanie onych. Zastępując rodziców w wyborze opiekuna małoletnim, ma rada familijna władzę odebrać opiekę; nietylko ustanowionemu przez siebie, ale i opiekunowi z prawa lub testamentu, gdy zarząd jego krzywdę nieletnim zrządza.

Powody uwolnienia się od opieki. Art. 358, 398, 399, 404, 405. 406 407, 408, 410, 411, t. pr.

Od obowiązku opieki mogą się wymówić:

1. Sprawujący urzęda nie w miejscu urządzenia opieki.
2. Wojskowi w czynnéj służbie zostający.
3. Wysełani za granicę przez Rząd.
4. Krewni mieszkający w odległości mil 6*u.* od miejsca urządzenia opieki.
5. Opiekun o dwie najmniéj mile przenoszący swe mieszkanie.
6. Niewiasty matka i babka.
7. Mający lat 65 wieku,— kto wszakże przed tym wiekiem obranym został, nie może się uwolnić z powodu wieku, aż po ukończeniu 70*o.* roku życia.
8. Dotknięci ciężką słabością.
9. Sprawujący już dwie opieki, od trzeciéj mogą się wymówić.
10. Żonaty lub ojciec sprawujący jedną opiekę, drugiej może nie przyjąć.
11. Ojciec pięciorga dzieci.

Chcący wymówić się od opieki, jeżeli jest obecnym przy wybieraniu, winien zaraz powody wymawiające go przytoczyć; późniéj bowiem wymówki jego mogą być nie przyjętemi przez Radę familijną. Wybrany zaś bez wiedzy opiekunem, chcąc się uwolnić, powinien nie obejmować zarządu: lecz żądać niezwłocznie zwołania Rady familijnéj, i jéj powody nieprzyjęcia opieki usprawiedliwić.

Powody niezdolności do sprawowania opieki. Art. 414 417, pr. z r. 1825.

Nie mogą sprawować opieki, ani należeć do składu Rad familijnych:

1. Nie mający lat 21 skończonych, wyjąwszy matkę i ojca.
2. Pozbawieni własnéj woli, z powodu niedołężności umysłu i obłąkania.
3. Niewiasty, z wyjątkiem matki i babki wdowy, oraz opiekunki dobrowolnéj.
4. Zakonnicy.
5. Cudzoziemcy, wyjąwszy nad własnemi potomkami.
6. Niechrześcijanie nad chrześcijanami.
7. Wszyscy, którzy sami albo których dzieci, rodzice, lub małżonek mają z małoletniemi sprawę: zwłaszcza o prawość rodu, albo o przedmiot stanowiący całość, lub znaczną część ich majątku.

Powody do złożenia z opieki. Art. 416, 417, t. pr.

Rada familijna obowiązaną jest usunąć opiekuna, jak skoro przekona się:

1. że jest bezrządnym co do majątku, lub ma złe obyczaje.

2. że nie zdolnym jest do sprawowania opieki, lub nierzetelnym.

Kto usuniętym zostanie od opieki, nie może być członkiem Rady familijnéj.

Wszystkie powyższe powody wymówienia się od opieki, złożenia z niéj, oraz niezdolności do sprawowania; stosują się tak do opiekuna głównego, jako i przydanego (Art. 397 pr. z r. 1825).

Obowiązki opiekuna głównego. Art. 422, 424, 425, 427, 429, 432, 434, 435, 438, 440, 441, 442, 444, 446, 448, t. pr.

Opiekunem głównym jest: mający prawo do opieki, wyznaczony testamentem, lub wybrany, do zarządu, osobą i majątkiem nieletniego, przez Radę familijną.

Obowiązkiem opiekuna głównego jest: mieć staranie o osobie i majątku pupilla; w razie otworzenia się spadku dla niego, starać się o opieczętowanie, następnie sporządzenie inwentarza, i zezwolenie Rady familijnéj, do spieniężenia rzeczy ulegających zepsuciu lub zniszczeniu;—starać się o korzystne zabezpieczenie funduszów, zostających od wydatków na utrzymanie i edukacyą.

W ogóle, jest obowiązkiem opiekuna głównego: zarządzać majątkiem nieletniego, jak dobry ojciec familii; zastępować go w czynnościach, do których jest niezdolnym; assystować przy czynnościach, które osobiście dopełnić potrzebuje.

Nie może opiekun nic nabywać od małoletniego,— nie może również dzierżawić, ani najmować, nieruchomości jego;

jedynie za upoważnieniem Rady familijnéj, która upoważnia w tym razie opiekuna przydanego, do zawarcia kontraktu.

Opiekun główny, potrzebuje mieć upoważnienie Rady familijnéj do czynności następujących:

1. do zaciągania długów na majątek nieletniego.
2. do sprzedania nieruchomości.

Upoważnienie Rady familijnéj, do zaciągania długów, na hypotekę, i sprzedania nieruchomości: nie może być wykonane bez zatwierdzenia Trybunału.

3. do przyjęcia lub zrzeczenia się sukcessyi na małoletniego spadłéj: lecz upoważnienia w tym względzie Rada familijna nie może udzielić, jak po przejrzeniu inwentarza spadku; a przyjęcie spadku, nie może nastąpić, jak z dobrodziéjstwem inwentarza.— Skutkiem czego tylko z sukcessyi płacą się długi spadkodawcy.
4. do przyjęcia darowizny dla małoletniego;— nie potrzebuje jednak do tego upoważnienia ojciec, matka, dziad lub babka, gdy są opiekunami.
5. do podniesienia kapitałów hypotekowanych;— do podniesienia kapitału niehypotekowanego, opiekun główny upoważnienia niepotrzebuje

jeżeli nie ograniczyła go w tym względzie Rada familijna. Ograniczeniu zaś nie ulegają, opiekunowie, krewni wstępni, oprócz matki, gdy wejdzie w nowe związki małżeńskie.

6. do wytoczenia spraw granicznych, (petitoryjnych) gdy idzie o własność gruntu; tudzież spraw o prawa hypoteczne.

7. do żądania działu majątku, – nie potrzebuje wszakże upoważnienia do odpowiadania w tym przedmiocie, gdy żądanie przeciwko małoletniemu jest wytoczone.

8. do zawierania umów spory kończących (transakcyi), do czego przecież Rada familijna nie może udzielić upoważnienia, bez zasiągnienia rady trzech prawników. — Sama zaś tranzakcya, aby była ważną, musi być zatwierdzoną przez Trybunał. Zapisanie się na Sąd polubowny imieniem małoletniego, ani za upoważnieniem Rady familijnéj nastąpić nie może.

Obowiązki szczególne matki głównéj opiekunki. Art. 350, 352, 353, 361, 362, pr. z r. 1825.

Gdy w czasie śmierci męża żona jest brzemienną, żądać winna zwołania Rady familijnej, która wyznaczy kuratora ciąży, mającego obowiązek pilnować praw spodziewanego dziecka. Po urodzeniu matka stanie się główną opiekunką, a ku-

rator, przydanym opiekunem nowo-narodzonego. W razie zaniedbania tego przepisu, matka może być usuniętą od opieki.

Gdy ojciec w testamencie wyznaczy matce opiekunce doradcę: nie może ona przedsiębrać czynności opiekuńczych, bez zasięgania rady jego.

Gdy matka opiekunka ma zamiar wejść w związki małżeńskie, winna żądać zwołania Rady familijnéj: która, uprzedzona o zamiarze tym, nowego małżonka doda jéj za współopiekuna.— Przez zawarcie zaś związków małżeńskich mimo wiedzy Rady familijnéj, matka opiekunka utraca opiekę,— może przecież być do niéj przez Radę, przywróconą.

Obowiązki opiekuna przydanego. Art. 389, 390, 391, ustęp 1. 393, 394 ustęp 2. 395, 423, ustęp 3. 436, 429, ustęp 2. 443 462, 463 t. pr.

Opiekun przydany jest kontrollerem czynności opiekuna głównego; — ztąd szczególny ma obowiązek:

1. pilnować sporządzania wszelkich inwentarzy i być obecnym przy sprzedaży ruchomości;
2. pilnować dobra nieletniego we wszelkich wypadkach, w których interes nieletniego może być sprzecznym z interessem opiekuna głównego;
3. uprzedzać Radę familijną, o wszelkich czynnościach opiekuna głównego, z których przewidywaćby można szkodliwe dobru nieletnich skutki;

4. donosić Radzie familijnéj o zawakowaniu opieki, ilekroć opiekun główny umrze, lub opieki daléj sprawować nie będzie w stanie; oraz wyłączeniu lub złożeniu ulega.— Tym celem, żądać winien niezwłocznie zwołania Rady familijnéj; sam bowiem, zastąpić opiekuna głównego w żadnym przypadku nie może, bo wszelką władzę utraca, a z wyborem nowego opiekuna, na nowo opiekun przydany wybranym być musi.
5. zapowiedzić dłużnikom małoletniego, aby nie płacili długów niehypotecznych opiekunowi głównemu, gdy tego ostatniego Rada familijna w tym przedmiocie ograniczy;
6. ma nakoniec obowiązek, zapisać ostrzeżenie w hypotece majątku opiekuna głównego; gdy się przekona: że pozostały w ręku tego opiekuna fundusze małoletnich, lub że ciąży go odpowiedzialność z zarządu.

Opiekun przydany wybranym być powinien, z liczby krewnych zmarłego ojca lub matki, gdy pozostałe z rodziców opiekę sprawuje,— z liczby krewnych drugiego z rodziców, jeżeli krewny jednego z nich jest obrany opiekunem głównym.

Z braci tylko rodzonych małoletniego, jeden może być opiekunem głównym, a drugi przydanym.

Ustanie opieki. Opieka kończy się:

1. gdy zostający pod opieką dojdzie lat 21, czyli pełnoletności,
2. przez śmierć małoletniego, zostającego pod opieką.

Skutki sprawowania opieki: Art. 451, 452, 453, 454, 460, 463, 465, 466, pr. z r. 1825.

Każdy sprawujący opiekę, obowiązany zdawać rachunki.— W czasie opieki, rachunki z każdego roku składane być muszą opiekunowi przydanemu, który, po przejrzeniu, opatrzywszy podpisem, zwraca je opiekunowi głównemu, dla zachowania do ogólnego rachunku, po skończeniu się opieki.— Rada familijna może dozwolić; aby nie co rok składane były rachunki, nigdy wszakże w dłuższym przeciągu, jak co trzy lata.

Rachunek ostateczny, z całego czasu opieki, składa się pupillowi wyszłemu z opieki; – a gdy opieka kończy się przez śmierć; spadkobiercom pupilla; – gdy zaś sprawowanie opieki przechodzi do innéj osoby, opiekunowi przydanemu. — Gdy opiekun główny umrze, rachunek, z czasu sprawowanéj przezeń opieki, obowiązani złożyć spadkobiercy jego.

Opiekunowie tak główny jak przydany, za szkody małoletnim zrządzone, odpowiedzialni są z całego swego majątku;

z którego odpowiadają nawet i spadkobiercy opiekunów. Także odpowiedzialność ciąży wszystkich członków Rady familijnéj; w razie zaniedbania należytego nadzoru opieki. Przecież po upływie lat czterech, od dojścia, do pełnoletności pupilla, nie mogą być do odpowiedzialności pociągani.

Usamowolnienie. Art. 467, 468, 469, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, t. pr.

Małoletni zostaje zawsze pod władzą rodziców, lub opieki, czyli raczéj Rady familjnéj; do dojścia lat 21, to jest: pełnoletności; może jednak być uwolnionym z pod władzy, przez rodziców po skończeniu lat 15tu, przez Radę zaś familijną po latach 18tu, a to uwolnienie zowie się usamowolnieniem.

Usamowolniony ma kuratora w ojcu, lub matce, która po śmierci ojca usamowolniła; w osobie zaś wybranéj przez Radę familijną, gdyby nie miał rodziców. A kurator ten assystuje przy odebraniu rachunków z opieki, przy wszelkich czynnościach urzędowych przed Rejentami i sprawach przed Sądami.

Usamowolniony zarządza sam swoją osobą i majątkiem, pobiera z majątku dochody i dowolnie użyć onych może. Przecież nie może zaciągać długów, ani sprzedawać nieruchomości, jak tylko za upoważnieniem Rady familijnéj, potwierdzoném przez Trybunał.

Usamowolnienie może być cofnięte, gdy się okaże: że usamowolniony rządzić się nie umie; a wtedy wraca on pod władzę rodzicielską lub opiekuńczą, i powtórne usamowolnienie nastąpić już nie będzie mogło.

Usamowolnienie dopełnia się, aktem przed Sędzią pokoju zeznanym, przez ojca, lub matkę po śmierci ojca usamowalniającą. Rada familijna zaś, usamowalnia przez uchwałę, na której Sąd, Burmistrz lub Wójt, w obec którego rada się odbyła, zapisuje swoje uznanie usamowolnienia. — Odwołanie usamowolnienia następuje tymże samym porządkiem.

Usamowalnia nakoniec małoletniego samo prawo, przez związek małżeński przezeń zawarty. Usamowolnienie to następuje bez wszelkich formalności osobnych, odwołaném przecież być nie może.

Pozbawienie własnéj woli.

Osoby mogące używać praw Cywilnych, jako to: pełnoletni, usamowolnieni, oraz wychodzący z opieki, to jest około lat 20 mający; mogą być pozbawieni lub ograniczeni w własnéj woli, dla przecięcia im możności szkodliwego użycia służących im praw cywilnych.

Przyczyny. Art. 489, 490 492, 500, pr. z r. 1825.

Osoby dotknięte niedołężnością umysłu, pomieszaniem zmysłów i szaleństwem, winne być pozbawionemi własnéj woli, co następuje przez wyrok.— Żądać pozba-

wienia może małżonek, krewny, opiekun i kurator. Żądanie takie zanosi się do Trybunału, przez podanie za pośrednictwem Obrońcy.

Bezwłasnowolnym staje się z samego prawa, skazany wyrokiem kryminalnym na karę więzienia warownego lub ciężkiego.

Skutki. Art. 439, 505, 507, 510, 512, 513, 514, t. pr.

Nad pozbawionym własnéj woli rozciąga się opieka tak, jak nad małoletniemi. Lecz opiekunem z prawa jest tylko mąż dla żony i rodzice. Opiekunowie wybrani, po latach 10 sprawowania opieki, na każde żądanie zwolnieni być powinni. Żądający pozbawienia własnéj woli nie mogą należyć do składu Rad familijnych.

Dochody z majątku bezwłasnowolnego powinny być obracane na osłodzenie mu losu i kuracyą.

Dzieciom pełnoletnim bezwłasnowolnego, może być dany udział majątku, lub posag, na poczet przyszłego spadku; a to przez uchwałę Rady familijnéj, zatwierdzoną przez Trybunał.

Żona uznanego bezwłasnowolnym, tak jak uznanego zniknym; może zarządzać swym własnym majątkiem i pobierać z niego przychody.

Ustanie. Art. 515, 516, 517, t. pr.

Pozbawiony własnéj woli odzyskuje prawa swoje za wyzdrowieniem zupełném; lecz także tylko przez wyrok. Żądać powrócenia własnéj woli mogą ci, co żądali pozbawienia, i sam bezwłasnowolny.

Odzyskuje samém prawem własną wolę skazany, po wycierpieniu lub ułaskawieniu od kary, która go używania praw cywilnych pozbawiła.

Ograniczenie własnéj woli Art. 518, 519, 520, p. z r. 1825.

Marnotrawny na żądanie tych, którzy mają prawo żądać pozbawienia własnéj woli, w podobnym sposobie postępowania, może być ograniczony w swéj woli, przez dodanie wyrokiem doradzcy; bez którego nie będzie mógł przedsiębrać czynności, do jakowych doradzca wyznaczonym został, ani do takich czynności, żony swéj upoważniać.

(d. c. n.)

A. H........

51

DZIAŁ II.

ALFABETYCZNY WYCIĄG

Z DZIENNIKA PRAW

KRÓLESTWA POLSKIEGO

OBOWIĄZUJĄCYCH PRZEPISÓW

ADMINIST: I SKARB:

KTÓRE WŁAŚCICIELOM ZIEMSKIM OBCEMI BYĆ NIE POWINNY

(od tomu 1 do włącznie 35.)

ALFABETYCZNY WYCIĄG

Z DZIENNIKA PRAW

KROLESTWA POLSKIEGO

OBOWIĄZUJĄCYCH PRZEPISÓW

ADMINISTR. I SKARB.

które Właścicielom Ziemskim obcemi być nie powinny.

(od tomu 1 do włącznie 35).

A.

ADMINISTRACYA SZPITALÓW PARAFIALNYCH Tom IV str. 69 Post. X. N. Kr. z d. 9 Stycznia 1818 r.

Art. 18.

Administracya miejscowa szpitalów parafialnych dla ubogich po wsiach jest przy Wójtach Gmin i Proboszczach, Wójci są z prawa kuratorami szpitalów parafialnych dla ubogich, obowiązani ciągle mieć staranie o szpitalach i ich funduszach.

Art. 19.

Ponieważ we wsiach gminy i parafie

właściwe, obowiązane są obmyślać fundusze na utrzymanie swoich ubogich niezdolnych do pracy, przeto do nich także należy przy pomocy administracyi miejscowéj szpitalów, obmyślanie sposobów użycia do stosownych zatrudnień w gminach i parafiach tych ubogich, którzy zdolni okażą się do pracy; tudzież przedsiębrania środków ich dozoru.

Art. 20.

W każdym szpitalu parafialnym ma być utrzymywano, tyle tylko ubogich niezdolnych zupełnie do pracy dla podeszłego wieku, kalectwa, lub niedołężności, na wiele oznaczony jest fundusz.

Ubodzy umieszczeni w szpitalach parafialnych powinni być rodem z téj gminy, w których się szpital parafialny znajduje, niemniéj ci, którzy przybywszy z obcego kraju, lat kilka w jednéj gminie lub parafii przebywali, albo którzy z tych gmin przyjąwszy jakikolwiek rodzaj służby publicznéj, po starganiu sił, do tychże gmin lub parafii powrócili; nakoniec przechodni chorzy lub nieszczęśliwi.

Art. 23.

Gdy urządzone i zapewnione zostaną fundusze w każdéj gminie na utrzymanie szpitalów ubogich, dotąd służące; i z tych stosowna liczba ubogich niezdolnych zupełnie do pracy, właściwych gmin opatrzona; przedsięwzięty być ma przez poli-

cyjne środki, dokładny spis ubogich żebraków wszelkiego rodzaju, i natychmiast: krajowi, do właściwych gmin lub parafii z których rodem odesłani; przybyli zaś z obcych krajów, jedynie w celu żebractwa, jeśli ciągle od czasu przybycia tém się trudnili, winni być za granicę do kraju, zkąd przybyli odprowadzeni.

B.

BANK POLSKI. (Wyjątki z Dziennika Praw i Postanowień Rady Adm. Kr.)

Cel ustanowienia Banku jest dwojaki: Wypłata długu krajowego i wspieranie kredytu i przemysłu.

(Tom 12 Dz. Praw str. 110 art. 1 Ukazu N. P. z d. 11 (29) Stycznia 1828 r.)

Czynności Banku.

Główne czynności Banku są:

Wypłata długu krajowego i jego umorzenie.

Przyjmowanie depozytów, tudzież summ dla przekazów lub na procent.

Nabywanie i zbywanie papierów publicznych i wexli.

Pożyczki na zastaw: towarów, kosztowności, papierów publicznych i zakładów przemysłowych.

Prawa i Przywileje Banku.

Wszelkie kapitały, oraz inne depozyta w Banku składane, nie podlegają żadnym opłatom ani podatkom.

Podobnie też nie podlegają one żadnemu zajęciu lub Sekwestrowi, ani za pretensye prywatne, ani też Rządowe, wyjąwszy:

a) Kapitały złożone w Banku przez osoby prywatne lub Urzędników Sądowych, w celu zabezpieczenia lub na rzecz trzecich osób.

b) Kapitały które składający przeznaczył na zaspokojenie swoich wierzycieli.

Bank Polski wszakże mocen jest przed innemi pretensyami i aresztami, użyć powierzonego mu depozytu lub towarów na zaspokojenie należytości swojéj. (Art: 32 t. ukazu).

Każdy cudzoziemiec mający w Banku kapitał lub depozyt, albo właściciel obligacyi długu krajowego, uważany będzie zarówno z krajowcami, nawet podczas wojny z krajem którego jest poddanym. Na przypadek śmierci takiego właściciela, własności tegoż przechodzić mają na jego spadkobierców.

Zabrania się Bankowi objawiać nazwiska właściciela, tudzież ilość summ i innych wartości jemu powierzonych, i żaden Sąd ani Władza, niemoże żądać od niego podobnego uwiadomienia. (Art: 34 t. ukazu).

Wrazie jednak rozpoczętego śledztwa o popełnione przestępstwo, władze dochodzące, żądać mogą od Banku stosownych objaśnień za pośrednictwem Kommissyów Rządowych i wtedy Bank obowiązany jest złożyć swoje oświadczenie podług prze-

pisów prawa i wstrzymać wydanie należności, aż do stanowczego Wyroku Sądowego. (Art. 33 t. U).

Wszelkie korrespondencye z Bankiem i zawierane z nim układy, zwalniają się od opłat stemplowych. (Art. 39).

We wszystkich sporach i sprawach bądź z powództwa Banku, bądź przeciw niemu wytoczonych, Bank ulega zwyczajnym Sądom, zarówno jak osoby prywatne. (Art. 40).

Depozyta. Bank przyjmuje depozyta, opieczętowane wszelkiego rodzaju, i nieopieczętowane. (Art. 11).

Wszelkie depozyta opieczętowane pozostaną w Banku nietykalne, aż do podniesienia ich przez stronę mającą do tego prawo. (Art. 11).

Depozyta nieopieczętowane mogą tylko być pieniężne, dla przekazów lub na procent, i zwrócone być powinny na zażądanie strony, w monecie srebrnéj w takiéj ilości, w jakiéj wniesione zostały. (Art. 11).

Jeżeliby właściciel depozytu lub innéj wartości w Banku złożonéj, nie rozrządził nią przez czas prawem przepisany, Bank znieść się powinien z właściwemi Władzami, dla postąpienia podług prze-

pisów praw obowiązujących. (Art. 16 t. Ukazu).

Przyjmowanie summ na przekaz.

Składający w tym celu summę otrzyma z Banku kredyt na ilość odpowiednią, wyrachowaną na stopę wartości rzeczywistéj srebra. (Złp. $86\frac{68}{125}$ z czystéj grzywny kołońskiéj Postanowieniem z dnia 1 Grudnia 1825 r. ustanowioną) i summę tę podług woli odebrać może w każdym czasie, lub na kogokolwiek przekazać, w całości lub części.

Summy składane na przekaz, zwracane będą składającemu, lub wypłacane na jego rozkaz w dniu żądania. (Art. 12 Ukazu)

Przekazy w Warszawie, Bank załatwiać ma bez pobierania jakiegobądź wynagrodzenia. (Art. 12 Ukazu)

Przjmowanie kapitałów na procent.

Kapitały w monecie srebnéj lub złotéj kurs w kraju mającéj, poczynając od złp. 200 wnoszone być mogą do Banku na czas oznaczony, lub nie oznaczony, na procent prosty lub składany (*).

Kapitały w monecie złotéj wyracho-

(*) Tabella wskazująca wzrost (od roku do 50) summy złp. 1000 umieszczonéj na procent składany 4, 5 i 6, od sta rocznie, znajduje się w Noworoczniku dla Ziemian na rok 1845 wydanym; w niniéjszym zaś (patrz spis przedmiotów) jest tabelka procentów składanych, z dodaniem co rok oprócz narosłych procentów po Zp. 1000 do kapitału.

wane będą na monetę srebrną, podług kursu dnia tego, w którym wniesione zostaną do Banku. (Art. 13 Ukazu z dnia 17 (29) Stycznia 1828 roku.)

Procenta od kapitałów Bankowi powierzonych, po terminie właściwym z Banku dla jakiéj bądź przyczyny przez rok cały nie odebrane, po upływie roku, jeżeli wynoszą złp. 200 lub więcéj, uważane będą jako kapitał zostawiony w Banku na procent składany. (Art. 14 t. U).

Wrazie niezgłaszania się po należne procenta właściciela kapitału w Banku złożonego, procenta proste łącznie ze składanemi, rachowane tylko będą na rzecz tegóż właściciela, aż do podwojenia pierwiastkowgo kapitału. (Art. 15 t. U).

O Składach i pożyczce na zastaw płodów krajowych i towarów.

Bank do magazynów swoich przyjmować może na skład różne płody rolnicze, i wyroby krajowe, które z dogodnością i bezpieczeństwem w magazynach Bankowych pomieścić się dadzą. (Uk. z dnia 21 Stycznia (2) Lutego 1830 roku. Tom 13 str. 71 Dz. Pr.).

Bank udzielać może zaliczenia na płody i wyroby w magazynach bankowych złożone. (Art. 17 i 20 Ukazu z r. 1828. Art. 4 Ukazu z d. 21 Stycznia (2 Lutego) 1830 r. i Ukaz z dnia 11 (23) Czerwca 1841 roku).

Warunki do przyjmowania zboża na skład do magazynów Bankowych są następujące:

a) Ziarno składane do magazynów powinno być wyczyszczone i przerobione, oraz suche, nie stęchłe z niczém niezmieszane, dla zdrowia nieszkodliwe i od wołków wolne; miara odbywać się będzie przez ludzi przysięgłych, przez Bank mianowanych.

b) Jeżeliby już po przyjęciu zboża na skład, wady takie okazać się miały, właściciel za wezwaniem odebrać go ze składu jest obowiązany; gdyby zaś właściciel z odebraniem onegoż w terminie, jaki mu oznaczony zostanie; spóźniał się, Bank mocen zboże sprzedać przez publiczną licytacyę, a pieniądze jakie z tąd zbierze, po pokryciu z nich wszelkich kosztów, właścicielowi zboża zwróci.

c) Zsypane w składach Bankowych zboże jest nie tykalne, za jego wartość, tak jak za każdą inną sobie powierzoną, Bank jest odpowiedzialnym.

Procent od zaliczenia pobierany będzie z góry, za cały czas zaliczenia. Wysokość tego procentu Bank co miesiąc ustanawiać będzie, nie przechodząc procentu prawnego handlowego. (Art. 21. Ukazu z d. 17 (29) Stycznia 1828 r.

Przedaż cynku. Bank polski mocen jest sprzedawać na kredyt blachę cynkową na cel pokrywania dachów. (Post. Ra. Adm. z dnia 23 Czerwca (5) Lipca 1833 roku.)

Machiny rolnicze. Chcący w Banku nabyć na kredyt machiny rolnicze, obowiązany jest:

1. Udowodnić własność dóbr ziemskich.

2. Złożyć świadectwo Naczelnika Powiatu lub Rządu Gubernialnego ile dobra płacą ofiary, gdyż kredyt w tym sposobie otworzony nie może przenosić trzy razy pomnożonego rocznego podatku ofiary w Gubernii Warszawskiéj i Płockiéj, a dwa razy w innych Guberniach.

3. Okazać kwit ostatni z opłaconego procentu Towarzystwu Kredytowemu Ziems. jeżeli dobra są stowarzyszone.

4. Jeżeli dobra są w dzierżawie, dzierżawca winien dostawać solidarne poręczenie dziedzica.

Bank mocen jest przerabiać żelazo z kopalni Górniczych Rządowych wydobyte na machiny i narzędzia rolnicze, bądź w zakładach Rządowych bądź prywatnych i takowe właścielom ziemskim przedawać na kredyt. (Pos. Rad. Adm. z dn. 29 Lipca (10) Sierpnia 1833 r.) i Obwie. Banku z dnia 19 Lipca 1833 roku.

Wymiana biletów bankowych. Art. 21 Ukazu z d. 3 (15) Kwi. 1823 i Ukazu d. 21 Sty. (2 Lut.) 1830 r. Kassa Banku wymieniać będzie bankowe bilety, bądź na gotowiznę, bądź na bilety bankowe nowe, — Bilety któreby były splamione, uszkodzone, lub podarte

byleby na nich rozeznać można było znaki główne, to jest napis, wartość, podpisy członków Banku, stemple i numer porządkowy, i byleby znaki wodne (*na które to znaki wodne, suchy stempel, przyjmując bilety szczególniéj zważać należy*) przez podklejanie zakrytemi nie były.

Wynagrodzenie Biletów uszkodzonych, splamionych lub podartych, może mieć miejsce tylko w całkowitéj wysokości biletu i za złożeniem części znakami głównemi opatrzonych, a do jednego i tego samego biletu należących. Wynagrodzenie częściowe, miejsca mieć nie będzie.

Bilety Bankowe zniszczone lub takie, któreby nie zachowały znaków głównych, wynagrodzone nie będą.

Pożyczki na dobra ziemskie.

Na mocy Ukazu Najjaśniéjszego Pana w Peterhofie d. 2 (14) Lipca 1845 r. Bank Polski mocen jest udzielać pożyczki Właścicielom prywatnym dóbr Ziemskich za ubezpieczeniem w Dziale IV Ks. hypot.

Właściciel dóbr biorący z Banku pożyczkę, opłacać będzie od wziętego kapitału co poł roku $2\frac{1}{2}$ od sta na prowizyą, sam zaś kapitał spłacać będzie uiszczaniem w tychże półrocznych ratach procentu amortyzacyjnego, najmniéj 1 od sta na półroku wynoszącego, a to aż do zupełnego umorzenia kapitału; lub téż wnosić może w każdém półroczu wyższą

upłatę na kapitał, tak iżby pożyczka Bankowa, najpózniej w ciągu 50 rat półrocznych spłaconą była. (*)

Na dobra prywatne ziemskie, obciążone pożyczką z funduszu Skarbowego, według oddzielnych przepisów otrzymaną a dotąd w zupełności niespłaconą, pożyczka z Banku udzieloną być nie może.

Dochodzenie zaległéj dla Banku należności prowizyi, i opłaty na umorzenie, odbywać się ma w prostéj drodze Administracyjnéj. Zaległość jednéj raty, pociągać będzie użycie środków przepisanych do odzyskania podatków Skarbowych; zaległość dwóch rat, upoważnia do wystawienia dłużnych dóbr, na wydzierżawienie drogą licytacyi; a gdyby krok ten exekucyi nie zapewnił odzyskania należności, wówczas przedsięwziętą będzie sprzedaż dóbr, według form i przepisów co do tego stopnia exekucyi, Władzom Towarzystwa Kredytowego służących.

Na udzielanie pożyczek tych użyje Bank naprzód summy do wysokości

---

(*) Tabella wykazująca postęp umorzenia długu (od 100 do 100000) kapitału za opłatą 5 od sta na prowizyą, a. 1. lub 2. i 3 na kapitał, to jest dla wyjścia z długu:

Za opłatą 1 od sta na kapitał;	w latach 36½	czyli półroczach	73
„ „ 2 —	— —	25¼ — —	50½
„ „ 3 —	— —	20.	

znajdują się w Noworoczniku dla Ziemian z. r. 1845.

Rsr. 1,000,000 w miarę zasobów funduszów rozrządzalnych.

Po wypożyczeniu w ten sposób Rsr. 1,000,000 w razie uznanéj przez Rząd potrzeby dalszego rozszerzenia pomocy rolnictwa, Kommissya umorzenia długu krajowego, za złożeniem w depozyt pod jéj klucz Rsr. 2,225,000 w obligach Skarbowych 4 procentowych, z kapitału do wolnéj dyspozycyi Banku pozostającego, dostarczy 2,000,000 Rsr. w biletach Bankowych, równą z dotychczasowemi formę i przywileje mających; z któréj to ostatniej summy Bank polski, na wskazany cel użyć będzie mocen 1,000,000 Rsr., a drugi milion mieć będzie w rezerwie do dalszéj dyspozycyi Rządu.

W miarę zwracania kommissyi umorzenia wypożyczonych biletów, lub złożenia innych równéj wartości papierów Rządowych, taż Kommissya powracać będzie Bankowi stosunkową wartość obligów Skarbowych.

W zamiarze przepisania głównych prawideł postępowania przy oszacowaniu dóbr na które pożyczka żądaną będzie, przy obliczaniu wysokości takowych pożyczek, ich ubezpieczeniu hypotycznem i wypłacie, nakoniec, przy poborze przypadających od nich Bankowi opłat, Ra-

da Administracyjna następujące w d. 13 (25) Lipca 1845 r. wydała Postanowienie:

O stosowaniu zasad używanych do ocenienienia dóbr Rządowych, dla ustanowienia szacunku dóbr prywatnych i oznaczenia wysokości pożyczek.

Art. 1.

Na dobra ziemskie opłacające rocznie najmniéj rubli 7 kop. 50 podatku ofiary stałéj, mające urządzoną hypotekę Gubernialną, i tytuł własności sporowi nieuległy, pożyczka z Banku Polskiego, z hypoteczném zabezpieczeniem udzieloną być może.

Art. 2.

Właściciel takich dóbr, pragnący zaciągnąć pożyczkę, winien przy swém podaniu złożyć właściwemu Rządowi Gubernialnemu:

a) wykaz hypoteczny świeżéj daty,

b) mappę i rejestr pomiarowy, obliczony na miarę nowopolską;(*)

c) opis przez siebie sporządzony wszelkich źródeł, z których zgodnie z prowadzonemi rejestrami gruntowemi dochód otrzymuje, tudzież wydatków jakie do pozyskania takowego dochodu ponosi.

(*) Do rachunku redukcyi miar dawniejszych, włók, morgów, prętów, na Nowo Polskie jest w Dziale III. niniejszego Noworocznika stosowna tabella.

Gdzieby pomiar wcale nie istniał, tam przez Jeometrę patentowanego uskuteczniony być winien. Pomiary dawniéjsze, z teraźniéjszém położeniem dóbr niezgodne, zrewidowane i poprawione być powinny.

Art. 3.

Rząd Gubernialny, za otrzymaniem tych dowodów i uznawszy kwalifikacyą dóbr do pożyczki z Banku Polskiego, wyznaczy na grunt Delegowanego z czynnościami ekonomicznemi obeznanego, którego obowiązkiem będzie przedewszystkiém porównać mappę i rejestr pomiarowy z miejscowością i rejestrami gruntowemi, a następnie jeżeli pomiędzy niemi znajdzie zgodność lub mniéj stanowczą różnicę, zajmie się wyprowadzeniem intraty, podług zasad dla szacowania dóbr Rządowych przyjętych, usprawiedliwiając dowodnie różnice jakie pomiędzy opisem przez właściciela złożonym, a sprawdzeniem przez delegowanego wykryte zostaną.

Art: 4.

Dzieło wyprowadzenia intraty, wraz z dowodami, Delegowany złoży Rządowi Gubernialnemu, który takowe sprawdzi, a wrazie uznania dokładności, przedstawi wraz z swoją opiniją co do wartości dóbr, Kommissyi Rządowéj Przychodów i Skarbu.

Art: 5. Kommissyja Rządowa Przychodów i Skarbu, dzieło wyprowadzonéj przez Delegowanego intraty, oraz opiniją Rządu Gubernialnego ściśle rozważy i wysokość szacunku dóbr według zasad do szacowania dóbr Rządowych ustanowi.

O obliczeniu wysokości pożyczek.

Art: 6. Z szacunku dóbr przez Kommissyą Rządową Przychodów i Skarbu ustanowionego potrącone być mają:

a) opłaty wyderkafowe, kanony, kompetencye i inne ciężary wieczyste w Dziale III. wykazu hypotecznego pomieszczone, a to przez obrócenie ich wartości na kapitał na stopę 5% to jest, pomnożeniem przez dwadzieścia, tudzież:

b) dług całkowity Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, bez względu na część już umorzoną.

Po strąceniu powyższych ciężarów i wierzytelności Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, dwie trzecie części resztującego szacunku będą najwyższą miarą pożyczki, z Banku udzielić się mogącéj.

Art. 7.

Decyzją obejmującą powody, na których uzasadni Komissyja Rządowa Przychodów i Skarbu, wartość dóbr, wysokość ciężarów potrąconych i summę, jakaby tytułem pożyczki należyć mogła, Kommissya Rządowa Przychodów i Skar-

bu prześle Bankowi Polskiemu, wraz z wykazem hypotecznym, a nawet i inne dowody udzieli, o ile ich Bank zażądać znajdzie potrzebę.

O warunkach ubezpieczenia pożyczki Bankowéj.

Art. 8. Według art. 1. Najwyższego Ukazu z dnia 2 (14) Lipca r. b. pożyczki Bankowe mają być zabezpieczone w Dziale IV. ksiąg hypotecznych, albo w pierwszém miejscu, albo zaraz po wierzytelności Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego. Wszelkie zatem ścieśnienia własności, bądź sposobem ostrzeżenia, bądź czystém prawem rzeczowém w Dziale III. wykazu hypotecznego zapisane, a niedające się liczebnie ocenić i strącić z szacunku dóbr, stosownie do przepisu art. VI. winny być, albo wykreślone, albo też ma być z niemi wyjednane pierwszeństwo dla pożyczki Bankowéj.

Art. 9.

Właściciel dóbr żądający pożyczki Bankowéj, obowiązany będzie udowodnić: że budowle folwarczne i włościańskie do tych dóbr należące, zabezpieczone są w Dyrekcyi Ubezpieczeń i poddać się warunkowi, iż przez czas trwania pożyczki nie wystąpi z Ubezpieczenia.

Art. 10.

Również właściciel dóbr pożyczkę Bankową zaciągający, przyjmie obowiązek

urządzenia lasów do nich należących, najdaléj w ciągu sześciu lat od daty pozyskania pożyczki i użytkować będzie z nich jedynie według planu gospodarczego, przez Kommissyą Rządową Przychodów i Skarbu zatwierdzonego, a to pod rygorem zwrotu pożyczki środkami exekucyi administracyjnéj, na przypadek nie wykonania tego obowiązku, lub odstąpienia od przyjętego. Warunek ten do Działu III Wykazu hypotecznego zapisany być winien.

Art. 11.

Właściciel dóbr pożyczkę Bankową do rąk swych będzie mógł odebrać, jeżeli po wierzytelności Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego żadnych innych nie będzie długów, lub jeżeli wszyscy wierzyciele, po kapitale Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego zapisani, odstąpią z niemi pierwszeństwa hypotecznego dla pożyczki Bankowéj i należnych od niéj procentów i opłaty amortyzacyjnéj, tudzież przywiązanego do niéj przywileju exekucyi Administracyjnéj; pożyczka Bankowa będzie użytą na spłacenie długów hypotecznych bezspornych i sposobem intabulacyi zabezpieczonych, tak iżby, w jednéj całości w hypotece była pomieszczoną. Gdyby zaś przez pożyczkę Bankową część tylko wierzytelności obcéj była spłaconą, w takim razie zaciągający pożyczkę postarać się winien, aby wierzyciel summy

w części spłaconej, z resztą swéj wierzytelności odstąpił pierwszeństwa dla pożyczki Bankowej.

Art. 12.

Właściciel dóbr uzyskujący pożyczkę z Banku, winien zeznać obligacyą urzędową, w któréj przyjmuje wszelkie warunki i obowiązki, Najwyższym Ukazem z dnia 2 (14) Lipca r. b. jako téż i niniéjszém Postanowieniem przepisane i oznaczy w niéj termin półroczny od którego procenta zwyczajne i amortyzacyjne opłacać zamierza.

W akcie tym zastrzeżony być winien także warunek pozyskania zezwolenia Banku, na przypadek gdyby pożyczający chciał, albo opłatę amortyzacyjną powiększyć, albo téż wcześniéj spłacić w części lub całości kapitał, z Banku pożyczony.

Art. 13.

Treści do wykazu hypotecznego zaprojektowane obejmować mają w krótkości wszystkie warunki i obowiązki przez właściciela dóbr względem pożyczki Bankowéj przyjęte i w obligacyi wyszczególnione. Treści zaś o ustąpieniu pierwszeństwa dla pożyczki Bankowéj, z ściągającemi się do niéj warunkami, mają być wpisane tak obok téy pożyczki, jako téż obok innych wierzytelności przed któremi służy jéj pierwszeństwo.

Art. 14.

Wszystkie folwarki, wsie i kolonije zarobne lub czynszowe na gruncie dóbr znajdujące się a objęte mappą, rejestrem pomiarowym i wykazem intraty, które posłużyły za podstawę do ustanowienia szacunku, mają być zapisane do Działu I. księgi wieczystéj, przed udzieleniem i zabezpieczeniem pożyczki.

Art 15.

Zabezpieczenie hypoteczne i wypłata pożyczek, należy do Banku Polskiego, który czynność tę wykonywac będzie albo przez swych Urzędników, albo za pośrednictwem Rządów Gubernialnych, lub za pośrednictwem Obrońców Prokuratoryi.

Art. 16.

Po zeznaniu przez właściciela dóbr i wierzycieli, stosownych aktów w księdze wieczystéj i po zatwierdzeniu ich przez Wydział hypoteczny, Bank Polski rozpozna złożone sobie dowody, a po uznaniu ich za dostateczne i żadnéj nie ulegające wątpliwości, wyda upoważnienie do wypłaty pożyczki, temu, dla kogo według tych dowodów i stanu hypotecznego do zapłacenia przypadnie.

Wypłata nastąpić winna w obec Rejenta i świadków za kwitem urzędowym albo w księdze hypotecznéj właściwych dóbr zeznanym, albo do hypoteki wniesjonym być powinnym. Chociażby właściciel dóbr

nie odebrał udzielonéj pożyczki w części lub całości, z otrzymania jednak takowéj na spłatę wierzycieli, wraz z temiż pokwitować powinien.

Art. 17.

Koszta delegowanego do oszacowania dóbr, oraz koszta wszelkich czynności hypotecznych i dostarczenia wszelkich akt i wykazów hypotecznych, w celu pozyskania i podniesienia pożyczki, będą ciężarem właściciela dóbr pożyczki żądającego.

O poborze procentów od pożyczek Bankowych.

Art. 18.

O nastąpionéj wypłacie każdéj pożyczki, Bank Polski zawiadomi Kommisyą Rządową Przychodów i Skarbu, równie jak o terminie, od którego opłata procentu zwyczajnego i amortyzacyjnego liczyć się mają, a to w celu zarządzenia ich poboru na rzecz Banku w Kassach Skarbowych.

Art. 19.

Termina w których należności takowe płacone być mają, stanowią się między pierwszym i trzynastym Kwietnia tudzież pierwszym i trzynastym Października każdego roku.

Art. 20.

Uiszczający się regularnie i w terminach przepisanych z należności, od po-

życki Bankowéj, przypadających, nabędzie przez to tytuł do bez warunkowego odstąpienia z tą pożyczką pierwszeństwa dla pożyczek odnowionych, jakieby z Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego udzielić Rząd dozwolił; w przeciwnym razie, pożyczka użytą zostanie na zmniejszenie kapitału, wówczas do zwrotu Bankowi przypadającego.

Art. 21.

Żadne klęski jakieby dobra pożyczką Bankową obciążone dotknąć mogły, nie będą uwalniać od opłat Bankowi należnych. Tylko rozkład jednéj raty półrocznéj w razie udowodnionego zniszczenia, może być dopuszczalny.

C.

Cmentarze Tom V. str. 175. Art. 308 Pr. kar.

Kara za uszkodzenie onych od Złp 40 do 500. (Rs. 6 do 75) lub areszt publiczny od dni 9 do miesięcy 3.

D.

Dozór nad temiż i ich reperacya. Tom VI. str. 243 Ukaz N. P. z d. 22 Listop. 1818 r.

Art. 1.

Przy każdym Kościele parafialnym Kollator, Pleban i 3 Parafianów przez nich podanych, a przez Rząd Gubernialny zatwierdzonych, czuwać będą wspólnie nad

całością kościołów i mieszkań Plebańskich, tudzież Cmentarzów.

Art. 2.

Do nich należy:

a) mieć dozór nad fabryką kościoła, cmentarza i mieszkania Plebańskiego.

b) zarządzać funduszem przeznaczonym na reperacyą kościoła.

c) przestrzegać aby dochód z pokładnego obracanym był na reperacyą Cmentarza.

d) czynić za własném uznaniem z powierzonych sobie funduszów, wydatki nie przenoszące Zlp. 50 (Rs. 7 kop. 50) znaczniejsze zaś za poprzedniém upoważnieniem Rządu Gubernialnego.

e) corocznie przesyłać Rachunki do Rządu Gubernialnego.

f) tam gdzie nie masz funduszu na zwyczajne koszta utrzymania fabryki kościoła, lub znajdujący się jest niedostatecznym, pomienieni parafianie obmyśléć winni sposoby onegóż zastąpienia.

g) donosić Rządowi Gubernialnemu o potrzebie znaczniéjszych reperacyi lub nowéj budowy.

Art. 4.

Do Plebana należy wszelka wewnętrzna mieszkania jego reperacya.

Drogi boczne—lub polowe. Tom VII Str. 328. Postanowienie Xięcia Namiestnika Królewskiego z d. 27 Marca 1822 r.

Art. 29.

Drogi boczne lub polowe do przewozu materjałów do uskuteczniania lub utrzymania dróg bitych służące, a już exystujące, bez zezwolenia Naczelnika Powiatu nie mogą być zamykane; w przypadku robienia nowych, nastąpić to nie może, bez poprzedniczego z właścicielem gruntu ułożenia się.

Drogi niebite, ich rozświetlanie. Tom 28 str. 311. Postanowienie Rady Administracyjnéj z d. 28 Lipca (9 Sierpnia) 1841 r.

Art. 1.

Rozświetlanie dróg nie bitych, gdy okaże się potrzebne, uskuteczniane będzie nie kosztem funduszów Szarwarkowych, lecz Szarwarkiem dwudniowym na utrzymanie dróg niebitych przeznaczonym, jeżeliby właściciele lasów wymawiali się dopełnić tego własną siłą.

Art. 2.

Uznanie potrzeby rozświetlenia dróg nie bitych, w każdym szczególnym przypadku, wyrzeczone być ma przez Naczelnie Zarządzającego Kommunikacjami lądowemi i wodnemi.

Drogowego myta opłata. Ukazem z d. 2 (14) Maja 1837 uchylona. Tom 22 str. 191

W miéjsce takowéj, prócz funduszów na służbę Jnżenierską i na oczyszczenie rzek w budżecie skarbowym corocznie zamieszczanych i prócz dochodów Szarwarkowego i Mostowego, ustanowiony jest pobór:

1. Na Granicach Królestwa przy wchodzie i wychodzie od koni bydła i wszelkich ciężarów lądem i wodą prowadzo-

nych, oraz od powozów, należy opłata według Taryffy do wzmiankowanego dopiero Ukazu dołączonéj.

2. Dodatkowe opłaty:

a) Po groszy 15 od każdego złotego wpływającego do Kass pocztowych od furmanów za ceduły.

b) Po groszy 3 od każdego złotego brutto z wszelkich innych w kassach pocztowych pobieranych opłat.

c) Po groszy 3 od każdego złotego opłaty Stemplowéj.

d) Oprócz opłacanego podatku szarwarkowego płacić po Złp 24 od każdego Dymu dworskiego ciągłego i pieszego w posiadłościach położonych na traktach bitych, we wszelkich zaś innych po Złp. 12.

Dymy. Tom II. str. 61. Postanowienie Xięcia Namiestnika Królewskiego d. 30 Września 1816 r.

Ich liczba do stanowienia oddzielnych włości.

Art. 77.

We wsiach Plebaniie i części od różnych właścicieli posiadane, jeżeli mają w sobie dziesięć dymów, za odrębne włości uważanemi być mogą.

Art. 79.

Każda część mniéj jak 10 dymów mająca i jeżeli się styka o granice luh niedaleko jest położoną od innéj wsi tegoż samego właściciela, należéć może do Zwierzchności tejże wsi.

E.

Elementarne Szkoły. Tom XXXV. str. 275. Postanowienie Rady Administracyjnéj z d. 24 Października (5 Listopada) r: 1844.

Art. 1.

Za środki dostateczne do utrzymania szkoły Elementarnéj wskazane w §§ 5 i 6 ustawy szkolnéj uważane być mają:

a) Dom własny na pomieszczenie szkoły i Nauczyciela z potrzebnemi zabudowaniami gospodarskiemi a w braku takowego, stosowny fundusz na najem lokalu.

b) Ogród dla Nauczyciela najmniéj mórg 1. miary nowo pols. lub odpowiednie wynagrodzenie w pieniądzach.

c) Opał dla Szkoły i Nauczyciela w naturze lub pieniądzach.

d) Płaca Etatowa Nauczyciela za którą ma być uważana nietylko składka w pieniądzach ale i inne stałe wyznaczone dochody w ziarnie, jarzynach, gruntach i t. p.

Co wszystko winno być podług cen normalnych oszacowane na pieniądze i do etatu wprowadzone.

e) Fundusz stosowny na wydatki nadzwyczajne, jako to: opłatę podatków, utrzymywanie czystości, materjały pismienne, nagrody dla uczniów, ku-

pno książek do bibliotek szkolnych i t. p.

Art. 2.

Za płacę dostateczną dla Nauczyciela stosownie do ustępu *d.* powyższego Artykułu naznacza się: w miastach najmniéj rocznie Rs. 60, zaś na wsiach najmniéj Rs. 45 i podług tego wszystkiego, szkoły Elementarne tak istniejące jak w przyszłości otworzyć się mogące, w miarę posiadanych dostatecznych środków na ich utrzymanie, uważane będą za stałe i podzielone na cztery klassy stosownie do wysokości płacy Nauczyciela,— w miastach najmniéj Rs. 60, 90, 120, 150, na wsiach zaś najmniéj Rs. 45, 75, 105, 120, rocznie wynoszącéj.

Art. 3.

Istniejące obecnie szkoły elementarne podzielone być mają na stałe i niestałe: do pierwszych należą te, które posiadają dostateczne fundusze na ich utrzymanie w art. 1 i 2 niniejszego Postanowienia wskazane, do drugich zaś te, które takowych funduszów nie posiadają.

Art. 4.

Szkoły elementarne stałe, będą mieć ustanowione normalne Etaty, podług zobowiązań w Aktach stowarzyszeń zaciągniętych, których to Szkół wszelkie należności ulegać będą prostéj exekucyi Ad-

ministracyjnéj, a co do funduszów w gotowiźnie uiszczanych, w pływać będą do właściwych Kass Powiatowych.

Art. 5. Nauczyciele szkół elementarnych stałych przyłączeni zostają do stowarzyszenia Emerytalnego poczynając od dnia 1 Stycznia 1844 roku.

Art. 6.

Składka Emerytalna 6% wynosząca, uiszczana będzie stosownie do art. 16 Ukazu z daty 19 Kwietnia (1 Maja) 1825, oraz art. 1 Ukazu z dnia 2 (14) Lipca 1841 roku, w połowie przez samych Nauczycieli Szkół elementarnych, w połowie zaś przez Skarb Królestwa.

Art. 8.

Wszelkie oszczędności na funduszach dotychczasowych Szkół Elementarnych, w depozycie Banku znajdujące się jak równie i oszczędności na bieżących Etatach Szkół elementarnych stałych osiągane, stanowić będą ogólny remanent Szkół elementarnych do Dyspozycyi Kuratora pozostawiony, z przeznaczeniem takowego na kolejne w miarę uznania potrzeby, uskutecznienie reperacyi upadających i stawianie nowych zabudowań szkolnych, jak niemniej zaopatrywanie tychże Szkół, we wszelkie inne w miarę uznania, potrzeby.

Art. 9.

Szkoły elementarne nie stałe w miarę jak udowodnią posiadanie środków potrze-

bnych do ich utrzymania, w art. 1 i 2 niniejszego Postanowienia wskazanych, należeć będą do Szkoł elementarnych stałych i korzystać z Dobrodziejstwa przypuszczenia ich Nauczycieli do Stowarzyszenia Emerytalnego.

Exekucya Administracyjna. Tom 7 st. 23 Post. X. Namiest. z d 21 Czerwca 1820.

Art. 7.

Exekucya na mieszkańców nie dopełniających przepisów prawa lub urządzeń Rządowych, uskutecznianą szczególnie będzie przez Władzę miejscową, to jest w miastach przez Magistrat, w Gminach wiejskich przez właściwego jéj Wójta.

G.

Gminy. Tom. 2 St. 56 Post. X. Namiest. z d. 7 Września 1816 roku.

Art. 64.

Wójt Gminy jest wykonawcą rozkazów Rządowych, ma udział Sądownictwa policyjnego.

Art. 65.

Prośby i żądania Gmin przedstawia Rządowi Naczelnik Powiatu.

Art. 68.

Wójt Gminy może postawić na swoje miejsce Zastępcę za zezwoleniem i potwierdzeniem Rządu Gubernialnego, lecz zostaje za niego odpowiedzialnym.

Art. 72.

Do zwierzchości wiejskich należy:

a) Przestrzeganie bezpieczeństwa, ochędóstwa i porządku.

b) Zapobieganie rozszerzaniu się nałogów zdrowiu szkodliwych i moralność każących.

c) Dozieranie robót publicznych, utrzymywanie dróg, mostów, porządków i narzędzi ogniowych, spis coroczny ludności, zasiewów, zbiorów i bydła wszelkiego rodzaju.

d) rozkwaterowanie przeznaczonéj w przechodzie ilości wojska.

e) Pobór podatków od szczególnych kontrybuentów i wnoszenie ich do kass Skarbowych.

f) rozkład kar exekucyjnych między dłużnych kontrybuentów.

g) rozkład wszelkich posług prawnie wymaganych.

h) Zaświadczenia i passporta.

i) Zapobieganie próżniactwu, tulaniu się i żebractwu.

Zwierzchności wiejskie utrzymywać będą osobny protokół odebranych Rządowych rozkazów.

Art. 80.

Zwierzchności wiejskie są odpowiedzialnemi za wszelkie nadużycia ich władzy, za wszelką wyrządzoną niesłuszność, za odmówienie sprawiedliwości, zgoła za

wszystkie zaniedbania obowiązków im przepisanych.

Post. Nam Kró. z d. 7 Września 1816 roku Tom II. str. 82.

Art. 1.

W każdej Gminie Wójt miejscowy za odebraniem jakiegokolwiek bądź zbiega wojskowego, dostrzeżenia go w miéjscu, lub transportu, obowiązany jest wyznaczyć natychmiast straż z ludzi pewnych, roztropnych, dojrzałych i silnych.

Art. 2.

Gmina odpowiedzialną będzie za powierzonego sobie zbiega, gdyby tenże, czy to na miejscu, czy w drodze uszedł z ich straży.

Art. 3.

W przypadku ujścia zbiega, Gmina obowiązaną będzie zapłacić kary Złp. 50 do kassy właściwego powiatu.

Tom VII. str, 81 Ukaz z dnia 17 (29) Sierpnia 1820 r.

Art. 5.

Gminy obowiązane są utrzymywać w dobrém stanie nie daléj jak w obrębie jednéj mili i nie więcéj jak po dwa dni z dymu, drogi miejscowe inne jak trakty bite.

Tom VIII. str. 80 Posta. X. Nam Król. z d. 27 Maja 1823 r.

Art. 6.

Gminy przytrzymujące ludzi występnych, podejrzanych, lub włóczęgów wraz z wy-

wodem słownym powody przytrzymania wyrażającym, dostawić onych do najbliższego miasta swym kosztem są obowiązane.

I.

Instytuta. Tom II. str. 4. Post. X. Nam. Król. z d. 24 Sierp. 1816 r.

Art. 1.

Przypadki w których odstąpienie własności prywatnéj żądaném być może, są: zakładanie i regulowanie dróg, oraz branie z przyległego gruntu materjałów do zawiezienia i usypania ich potrzebnych, prostowanie i obwarowanie rzek, uprzątanie wszelkich w nich zawad, założenie spławnych kanałów.

K.

Kara. Tom VIII. str. 29 Post. X. N. Kr. z d. 31 Stycznia 1823 r.

Kara na Wójtów Gmin, wiedzących a nie donoszących o przemycaniu żydów, tudzież za danie tymże z rzeczywistością nie zgodnego świadectwa.

Art. 4.

Gdy żyd opatrzony w świadectwo dopuścił się przemycania, w takim razie Wójt Gminy po przekonaniu, że wiedział o przemycaniu, że był przestrzegany a Władzy najbliższej skarbowéj nie doniósł, jako spólnik czynu będzie karany, żyd zaś

w głąb kraju ma być przeprowadzony z zachowaniem kar prawem przepisanych.

Art. 5.

Za danie żydowi świadectwa z rzeczywistością niezgodnego, Wójt Gminy jako za występek fałszu będzie poszukiwany, a gdyby się okazało, że żyd przemycał, za wspólnika będzie uważany.

Klassy służących. Tom VIII str. 251, 252 Post. X. Nam-Kr. z d. 24 Grudnia 1823 r.

Którzy ludzie do takowéj należą:

Przez służących rozumieją się osoby obojéj płci i wszelkiego wyznania, które do usług pospolitych domowych jakiego bądź rodzaju, na czas pewny za umówioną zapłatą, zobowiązują się, a nad któremi Policya, bliższy dozór i pieczą mieć jest obowiązana.

Art. 2.

Do téj klassy należą wszyscy ludzie do służby osobistéj przeznaczeni, jako to: odźwierni, stróże, stangreci, posługacze, stajenni, kamerdynerzy, lokaje pokojowi, frotery, kucharze, kucharki, pomocnicy kuchenni, garderobiane i młodsze, mamki piastunki, szynkarki, markiery, ogrodnicy, palarze, służący browarni, parobcy, wyrobnicy, oraz wszelka czeladź do robót gospodarskich tak w miastach jako i na wsiach potrzebna.

Art. 3.

Wyłączają się z pod tego urządzenia:

1. Officialiści prywatni i służący domo-

wi wyższéj klassy, jako to: Komisarze, Sekretarze, Marszałkowie, Koniuszowie, Murgrabiowie, Panny Dworskie, Ekonômowie, Pisarze prowentowi i tym podobni.

2. Ludzie w usługach u osób wojskowych zostający, jeżeli są objęci Etatem wojskowym.

Art. 6.

Nie wolno przyjmować służących jak tylko do posług prawu i obyczajności nie przeciwnych.

Art. 9.

Umowy i ugody między panem czyli panią i służącemi zawierane, szczególniéj i wyraźniéj oznaczać powinny zapewnienia co do rodzaju służby, przeciągu czasu téjże, ilości zapłaty i zobowiązań względem utrzymania na własnym wikcie lub płacenia im strawnego, tudzież odzieży czyli liberyi.

Art. 10.

Umowy na piśmie lub ustnie zawierane być mogą.

Art. 11.

Ugoda jest zawartą gdy służąca lub służący, podeymuje się obowiązków, do których się godzi, przestaje na przyrzeczonych sobie ze strony pana lub pani warunkach i tym końcem przyjmuje zadatek

Art. 12

Zadatek potrąca się w zasługach, jeżeli się inaczéj nie umówiono.

Art. 13.

Służący ugodzeni nie mogą się uwolnić od przyjętéj służby przez zwrot zadatku, jak tylko w przypadku pozostania w służbie dotychczasowéj, lub w okolicznościach niżej Art. 39 i 41 obiętych, co jednak w przypadku pierwszym, zaświadczeniem pana lub pani w przeciągu najdaléj w dni 3 od wzięcia zadatku, a w każdém z obydwóch, nie później jak na dwa tygodnie przed terminem zwyczajnym odmienienia się służących, udowodnić powinni.

Art. 14.

Względem przeciągu czasu służby, stanowi zobopólna ugoda, która zawieraną być może, na lata, kwartały i miesiące. Gdzie w umowie nie ma oznaczonego czasu służby, takowy rozumie się, że jest na czas w miejscu zwyczajny.

Art. 15.

Dzień wnijścia w służbę nowego sługi, jest terminem wyjścia z służby dawnego.

Art. 16.

Dla porządku i zapobieżenia sprzeczkom i niedogodnościom wynikającym z opóźnień służących i nie regularnego przybywania do służby, ustanawiają się w zwyczajnych służbach kwartalnych dnie: 2

Stycznia, 2 Kwietnia, 2 Lipca, i 2 Października, jako termina stałe, w których służący do swych powinności stawić się winni.

Art. 17.

Służący mimo ugody i przyiętego zadatku, w swym czasie, jedynie dla bałamuctwa do służby nie stawający, do dopełnienia zobowiązania znaglonym zostanie i Pan mocen będzie należytość za dnie opóźnione z zasług onemuż potrącić.

Art 18.

Jeżeli służący w kilku miejscach służbę razem przyjął, ten pan ma pierwszeństwo do niego, jeżeli go trzymać zechce, który pierwéj dał zadatek; innym zadatki zwrócone być powinny.

Art. 19.

Przyjmujący kilka w jednym czasie zadatków, oprócz zwrotu nieprawnie wziętych, za oszukaństwo, podług Prawa ukaranym być ma.

Art. 20.

Przed terminem i bez poprzedniego wypowiedzenia, ani pan służącego oddalić, ani służący służby opuścić nie może, chyba za wzajemném zezwoleniem, lub w przypadkach niżéj (w art. 39, 41, 55, wyszczególnych.

Art. 21.

Czas do wypowiedzeń obustronnych wyznacza się: w rocznych służbach na

miesięcy 3, w kwartalnych na miesiąc jeden, w miesięcznych na dni 15 przed terminem.

Art. 22.

Jeśli z żadnéj strony wypowiedzenie w ustanowionym po wyżéj czasie nie nastąpiło, służba uważa się za przedłużoną na taki przeciąg czasu, na jakowy poprzednią ugodą była zapewnioną.

Art. 23.

Służący powinni się zachować w służbie wiernie, trzeźwo, pilnie, i z należytém dla pana, pani i ich familii uszanowaniem.

Art. 24.

Wszelkie rozkazy pana, pani lub tego który w imieniu pańskim zarządza, z zupełném posłuszeństwem i szczerością uskuteczniać, tudzież do rozporządzeń i zwyczajów wewnętrznych w domu zaprowadzonych, stosować się są obowiązani.

Art. 25.

Wykraczający przeciw takowym powinnościom, a w szczególności dopuszczający się:

a) zaniedbania w służbie i nieposłuszeństwa,

b) przeniewierzeń i oszukaństw, chociaż w drobnéj rzeczy.

c) Zuchwalstwa, kłutni, plotek i obmowy w domu lub za domem.

d) oddalenia się z domu bez wiedzy zezwolenia pana, a tém bardziéj przepędzenia nocy za domem.

e) uczęszczanie do szynkowni, pijaństwa i innych obyczajności przeciwnych bałamuctw.

f) nie ostrożnego z ogniem obchodzenia się.

Gdy po napomnieniu i umiarkowaném z strony pana lub pani skarceniu, nie poprawionemi się okażą, za każdém do policyi zaskarżeniem stosownie do rozpoznanéj winy, policyjnie aresztem od jednego do dni 8 lub proporcyonalną karą cielesną od 2 do 16 razów ukaranemi będą. (art. 30.)

Art. 26.

Wspólnicy lub namawiający służących do występku, podobnież stosownym karom ulegają.

Art. 27.

Nikt od służących nie powinien nabywać fantów i rzeczy bez przekonania się że te są ich własnością.

Art. 28.

Nabywający bez téj ostrożności, nietylko w każdym czasie rzecz pańską lub jéj szacunek panu zwrócić obowiązany, ale nadto w miarę okoliczności karze policyjnéj albo kryminalnéj podpadnie.

Art. 29.

Nie wolno utrzymującym szynki przyimować od służących na skład, w za-

staw, a tém bardziéj za trunki, jakiegokolwiek bądź rodzaju i wartości fantów i rzeczy, pod karą oprócz zwrotu tychże, zapłacenia za pierwszą razą złp. 40, za drugą, oprócz stosownéj kary policyjnéj, utraty prawa szynkowania.

Art. 30.

Przepisy powyższe (art. 25, 26, 28, 29,) pociągają za sobą dochodzenia i kary policyjne, o tyle o ile wykroczenia nie są większéj wagi i nie należą do przypadków, na które prawo kryminalne kary przepisuje.

Art. 31.

Służący w przeciągu swojéj służby obowiązanym jest być troskliwym o dobro pańskie, strzedz całości powierzonych sobie rzeczy i zapobiegać ile tylko jest w jego mocy, szkodzie i pokrzywdzeniom pana.

Art. 32.

Jeżeli umyślnie lub z własnéj winy, bądź wyraźnie, przeciw rozkazom pańskim postępuje, i szkody panu zrządza, do wynagrodzenia takowéj, jest obowiązany.

Art. 33.

Pan mocen jest potrącić z zasług szkodę zrządzoną sobie przez służącego; spór w téj mierze zachodzący, Urząd miejscowy policyjny załatwi, lub w miarę oko-

liczności, gdzie sprawa należeć będzie, odeśle.

Art. 34.

W każdym przypadku, gdzie służący odpowiedzialnym się staje za szkody panu zrządzone, pan mocen jest żądać od policyi miejscowéj zatrzymania rzeczy i własności służącego, na zabezpieczenie tejże odpowiedzialności, winien jednak przedmiot niezwłocznie wnieść gdzie z prawa należy i o rozpoczętych krokach prawnych, najdaléj w przeciągu dni 3 policyą zawiadomić.

Art. 35.

Służący obowiązany jest donosić panu o niewierności w innych sługach dostrzeżonéj.

Art. 36.

Zamilczający wiadomą sobie w drugich współ służących niewierność, pociągniętym być może do wynagrodzenia szkody, w takiéj części, w jakowéj wykraczający nie jest wstanie onéj wynagrodzić.

Art 37.

Służący samowolnie i bez słusznéj przyczyny służbę przed czasem opuszczający, do dopełnienia swych zobowiązań policyjnie zwróconym zostanie i w miarę uznanéj winy, karze ulega.

Art. 38.

Przez czas oddalenia się z własnéj wi-

ny służącego, lub gdy ten zasłużoną karę aresztu ponosząc, służby swéj nie pełni, wolno panu innego na koszt jego wynająć.

Art. 39.

Mają prawo jednak służący żądać uwolnienia od służby przed terminem bez poprzedniczego w art. 21 oznaczonego wypowiedzenia:

1. Gdy pan z zbytnią surowością z niemi się obchodzi, lub przez gwałtowne swe postępowanie, niebezpieczeństwem uszkodzenia onych na zdrowiu zagraża, bądź od podobnych pokrzywdzeń, z strony familii lub domowników, opieką swą, ich nie zasłania.

Wszelkie jednak słowne lub uczynkowe zdrowiu nie szkodzące skarcenia, do których służący złém sprawowaniem się dają powody, niepociągają odpowiedzialności sądowéj i nie mogą być przyczyną do uwolnienia się od służby przed terminem.

2. Gdy pan wysłużoną zapłatę im zatrzymuje, niedostateczną żywność daje, lub innych warunków ugody nie uiszcza.
3. Gdy pan naraża ich na zgorszenie, lub namawia do uczynków prawami zakazanych, albo dobrym obyczajom przeciwnych.
4. Gdy pan przedsiębierze podróż za

Granicę na czas dłuższy niż służącego do usług ugodził.

Art. 40.

W przypadkach w art. 39 wyszczególnionych, pan uwolni służącego od służby, a jeżeli w téj mierze, lub względem należytości sługi, porozumienie się między panem i nim nie będzie mogło nastąpić, policya albo rzecz wdaniem się swojém załatwi, lub gdzie z prawa wypada odeśle, służący jednak przed uwolnieniem go, służby opuszczać nie powinien.

Art. 41.

Równie domagać się mogą służący uwolnienia od służby, przed jéj ukończeniem, za poprzedniczém jednak uwiadomieniem pana, przynajmniej dwoma tygodniami pierwéj:

a) gdy ich, rodzice dla nagłéj pomocy w gospodarstwie potrzebują mieć przy sobie,

b) gdy z powodu spadłéj sukcessyi, oddalenie się ich jest potrzebne,

c) z przyczyny ożenienia lub zamęzcia. Istotę i ważność przyczyn takowych gdy pan tego żądać będzie, służący przed Urzędem właściwym udowodnić powinien.

Art. 42.

Sługa odprawiający się, wszystko co mu przez pana powierzone było, oddać winien rzetelnie i w zupełności.

Art. 43.

Rzetelność, łagodność i opieka, są istotne obowiązki pana w postępowaniu względem służących.

Art. 44.

Pan obowiązany regularnie wypłacać mu przyrzeczone i wysłużone zasługi i uiszczać rzetelnie wszelkie z umowy i ugody należące onemuż dostarczenia.

Art. 45.

W wymaganiu od czeladzi i służących powinności, ma mieć wzgląd na ich siły i zdrowie, w karaniu zdrożności winien być sprawiedliwym, umiarkowanym, tudzież opiekę swoją, od czyichkolwiek bądź pokrzywdzeń, onych zasłaniać obowiązany.

Art. 46.

Pan nie powinien zabraniać służącym przyzwoitego czasu do odbywania obowiązków religijnych ich wyznania.

Art, 47.

Jeżeli służący w czasie swéj służby na zdrowie zapadnie, pan obowiązanym jest mieć staranie o nim, gdy tenże nie ma w bliskości krewnych, mających sposób i obowiązek dania mu ratunku.

Art. 48.

Wydatki na to poniesione, z zasług potrącone być mogą, wyjąwszy gdyby

choroba z powodu obowiązków służby nastąpiła.

Art. 49.

Służący poprzestać powinien na pomieszczeniu go w Instytucie gdzie chorych pomieszczać można, jeżeli ten na miejscu znajduje się.

Art. 50.

Z końcem służby służącego, ustaje obowiązek pana mieć staranie o utrzymaniu chorego, winien jednak pan donieść o tém zwierzchności miejscowéj policyinéj, aby ta dalsze staranie o chorym miała.

Art. 51.

W przypadku, gdy służący przez pokrzywdzenia, lub złe obejścia się pana na zdrowiu uszczerbek poniósł, pan odpowiedzialnym jest za czyn i skutki, podług praw do takowego czynu stosowwnych.

Art. 52.

Jeżeli w ciągu trwającéj służby służący umiera, pan koszta pogrzebu z zasług ponieść jest obowiązany, a służącego sukcessorowie upomnieć się mogą reszty zasług, do dnia zapadnięcia w chorobę.

Art. 53.

Jeżéli pan umiera, biorący spadek po nim, mają obowiązek utrzymać lub wy-

nadgrodzić służącego podług umowy do zwyczajnego w miejscu, terminu zmiany służących; a w służbach miesięcznych, do końca miesiąca.

Art. 54.

Pan służącego przed czasem i bez przyczyny prawnéj oddalający, do wynagrodzenia onegóż obowiązanym zostaje.

Art. 55.

Prawne przyczyny dla których pan w każdym czasie służącego oddalić jest mocen:

1.) Gdy oddane sobie rzeczy przez swą niezdatność, niedbalstwo, i nieostrożność, wystawia na nieporządek i szkodę.

2.) Gdy w powierzonych wydatkach o nierzetelność przekonanym zostanie.

3.) Gdy przeciw panu lub temu, któremu pan zwierzchni dozór powierzył, dopuszcza się nieposłuszeństwa i nieuszanowania.

4.) Gdy popełnił przestępstwo, z powodu którego w czasie indagacyi uwięziony być musiał, lub gdy na karę dłuższą nad dni ośm aresztu skazany, i pan z téj przyczyny usługi pozbawiony został.

5.) Gdy z ogniem, nieostrożnie obchodzi się.

6.) Gdy dla pijaństwa, bałamuctwa, nie pilnuje służby, lub bez pozwolenia państwa domu odstępuje, mimo napomnień w domu nie nocuje.

7.) Gdy dzieci pańskie do złych czynów namawia, lub dla nich zgorszeniem się staje.

8.) Gdy z powodu nieprzystojnego życia dostanie jakowéj zaraźliwéj lub obrzydliwéj choroby.

9.) Gdy na imie pańskie towary lub inne potrzeby bezpłatnie bierze, albo innych służących do jakiegokolwiek przeniewierzenia się namawia.

10.) Gdy służąca okazała się być w ciąży, w tym jednak przypadku, zwierzchność policyjna przez pana ostrzeżoną być powinna.

Art. 56.

W tych wszystkich przypadkach służący z własnéj winy odprawiony, nie jest mocen żądać większego wynagrodzenia jak za czas pełnionéj służby.

Art. 57.

Przyczyny w art. 55 upoważniające pana do odprawienia przed czasem służącego, upoważniają również do nie przyjęcia ugodzonego do nowéj służby i odebrania zadatku, gdy z świadectwa ostatniéj służby pan się o nich dowie i o rzetelności przekona.

Ar 58.

Pan niemoże znaglić służącego do pozostania w usługach po umówionym terminie służby, w czasie przyzwoitym wypowiedzianéj; ani tym końcem zaświadczeń jego zatrzymywać, pod rygorem wynagrodzenia służącemu szkód z téj przyczyny wynikłych.

Art. 59.

Pan obowiązany wydać służącemu świadectwo rzetelne i zgodne z prawdą i jest odpowiedzialnym w drodze sądowéj, za szkody któreby z przyczyny nierzetelności jego zaświadczenia wynikły.

Art. 60.

Ważne wady i nałogi dostrzeżone, oraz większe przestępstwa, których się służący w czasie służby dopuścił, w świadectwach takowych wyrażonemi być powinny.

(Dalszy ciąg w następującym Noworoczniku).

DZIAŁ III.

Wyrachowania i Wykazy pomocnicze w działaniach, Tow. Kred. Ziems., przemysłu, handlu i rolnictwa dotyczących.

WYKAZ *

PRZYPADAJĄCYCH CO PÓŁROKU OPŁAT OD POŻYCZEK TOW. KREDYT. ZIEMS. LICZĄC PÓŁROCZNIE 3 OD STA NA PROWIZJĘ, i NA KAPITAŁ, WRAZ Z GROSZEM OD KAŻDEGO OPŁACANEGO ZŁOTEGO.

* Niniejszy Wykaz jako też następny obliczania kar, posłużą jako dalszy ciąg ustępu, w Noworoczniku dla Ziemian na rok 1845 wydanym, zamieszczonego w tytule: Wiadomości potrzebne dla Właściciela dóbr pożyczką Towarzystwa Kredytowego obciążonych. (patrz: *Wysokość opłat i kary pieniężne za opóźnienie.*)

Od pożyczki Złp.	Należy po $3\frac{1}{10}$ procentu Złp.		*Cd pożyczki* Złp.	Należy po $3\frac{1}{10}$ procent Złp.		*Od pożyczki* Złp.	Należy po $3\frac{1}{10}$ procent. Złp.		*Od pożyczki* Złp.	Należy po $3\frac{1}{10}$ procentu Złp.	
100	3	3	3100	96	3	6100	189	3	9100	282	3
200	6	6	3200	99	6	6200	192	6	9200	285	6
300	9	9	3300	102	9	6300	195	9	9300	288	9
400	12	12	3400	105	12	6400	198	12	9400	291	12
500	15	15	3500	108	15	6500	201	15	9500	294	15
600	18	18	3600	111	18	6600	204	18	9600	297	18
700	21	21	3700	114	21	6700	207	21	9700	300	21
800	24	24	3800	117	24	6800	210	24	9800	303	24
900	27	27	3900	120	27	6900	213	27	9900	306	27
1000	31	»	4000	124	»	7000	217	»	10000	310	»
1100	34	3	4100	127	3	7100	220	3	20000	620	
1200	37	6	4200	130	6	7200	223	6	30000	930	
1300	40	9	4300	133	9	7300	226	9	40000	1240	
1400	43	12	4400	136	12	7400	229	12	50000	1550	
1500	46	15	4500	139	15	7500	232	15	60000	1860	
1600	49	18	4600	142	18	7600	235	18	70000	2170	
1700	52	21	4700	145	21	7700	238	21	80000	2480	
1800	55	24	4800	148	24	7800	241	24	90000	2790	
1900	58	27	4900	151	27	7900	244	27	100000	3100	
2000	62	»	5000	155	»	8000	248	»	200000	6200	
2100	65	3	5100	158	3	8100	251	3	300000	9300	
2200	68	6	5200	161	6	8200	254	6	400000	12400	
2300	71	9	5300	164	9	8300	257	9	500000	15500	
2400	74	12	5400	167	12	8400	260	12	600000	18600	
2500	77	15	5500	170	15	8500	263	15	700000	21700	
2600	80	18	5600	173	18	8600	266	18	800000	24800	
2700	83	21	5700	176	21	8700	269	21	900000	27900	
2800	86	24	5800	179	24	8800	272	24	1000000	31000	
2900	89	27	5900	182	27	8900	275	27			
3000	93	»	6000	186	»	9000	279	»			

WYKAZ

DO OBLICZANIA KAR ZA ZALEGŁOŚĆ RATY PÓŁROCZNÉJ TOWARZYSTWA KREDYTOWEGO ZIEMSKIEGO. *

* patrz uwagę w tytule poprzedniego wykazu zamieszczoną.

Od zaległości		Kara po				Od zaległości		Kara po			
		½ %		1 %				½ %		1 %	
od Złp.	do	Zł	gr	Zł	gr	od Złp.	do	Zł	gr	Zł	gr
1 —	3		1		1	101 —	103		16	1	1
4 —	6		1		2	104 —	106		16	1	2
7 —	10		2		3	107 —	110		17	1	3
11 —	13		2		4	111 —	113		17	1	4
14 —	16		3		5	114 —	116		18	1	5
17 —	20		3		6	117 —	120		18	1	6
21 —	23		4		7	121 —	123		19	1	7
24 —	26		4		8	124 —	126		19	1	8
27 —	30		5		9	127 —	130		20	1	9
31 —	33		5		10	131 —	133		20	1	10
34 —	36		6		11	134 —	136		21	1	11
37 —	40		6		12	137 —	140		21	1	12
41 —	43		7		13	141 —	143		22	1	13
44 —	46		7		14	144 —	146		22	1	14
47 —	50		8		15	147 —	150		23	1	15
51 —	53		8		16	151 —	153		23	1	16
54 —	56		9		17	154 —	156		24	1	17
57 —	60		9		18	157 —	160		24	1	18
61 —	63		10		19	161 —	163		25	1	19
64 —	66		10		20	164 —	166		25	1	20
67 —	70		11		21	167 —	170		26	1	21
71 —	73		11		22	171 —	173		26	1	22
74 —	76		12		23	174 —	176		27	1	23
77 —	80		12		24	177 —	180		27	1	24
81 —	83		13		25	181 —	183		28	1	25
84 —	86		13		26	184 —	186		28	1	26
87 —	90		14		27	187 —	190		29	1	27
91 —	93		14		28	191 —	193		29	1	28
94 —	96		15		29	194 —	196	1	»	1	29
97 —	100		15	1	»	197 —	200	1	»	2	»

Od zaległości			Kara po				Od zaległości			Kara po			
			½ %		1 %					½ %		1 %	
od	Złp.	do	Zł	gr	Zł	gr	od	Złp.	do	Zł	gr	Zł	gr
201	—	203	1	1	2	1	301	—	303	1	16	3	1
204	—	206	1	1	2	2	304	—	306	1	16	3	2
207	—	210	1	2	2	3	307	—	310	1	17	3	3
211	—	213	1	2	2	4	311	—	313	1	17	3	4
214	—	216	1	3	2	5	314	—	316	1	18	3	5
217	—	220	1	3	2	6	317	—	320	1	18	3	6
221	—	223	1	4	2	7	321	—	323	1	19	3	7
224	—	226	1	4	2	8	324	—	326	1	19	3	8
227	—	230	1	5	2	9	327	—	330	1	20	3	9
231	—	233	1	5	2	10	331	—	333	1	20	3	10
234	—	236	1	6	2	11	334	—	336	1	21	3	11
237	—	240	1	6	2	12	337	—	340	1	21	3	12
241	—	243	1	7	2	13	341	—	343	1	22	3	13
244	—	246	1	7	2	14	344	—	346	1	22	3	14
247	—	250	1	8	2	15	347	—	350	1	23	3	15
251	—	253	1	8	2	16	351	—	353	1	23	3	16
254	—	256	1	9	2	17	354	—	356	1	24	3	17
257	—	260	1	9	2	18	357	—	360	1	24	3	18
261	—	263	1	10	2	19	361	—	363	1	25	3	19
264	—	266	1	10	2	20	364	—	366	1	25	3	20
267	—	270	1	11	2	21	367	—	370	1	26	3	21
271	—	273	1	11	2	22	371	—	373	1	26	3	22
274	—	276	1	12	2	23	374	—	376	1	27	3	23
277	—	280	1	12	2	24	377	—	380	1	27	3	24
281	—	283	1	13	2	25	381	—	383	1	28	3	25
284	—	286	1	13	2	26	384	—	386	1	28	3	26
287	—	290	1	14	2	27	387	—	390	1	29	3	27
291	—	293	1	14	2	28	391	—	393	1	29	3	28
294	—	296	1	15	2	29	394	—	396	2	»	3	29
297	—	300	1	15	3	»	397	—	400	2	»	4	»

Od zaległości		Kara po				Od zaległości		Kara po			
		½ %		1 %				½ %		1 %	
od Złp.	do	Zł	gr	Zł	gr	od Złp.	do	Zł	gr	Zł	gr
401 —	403	2	1	4	1	501 —	503	2	16	5	1
404 —	406	2	1	4	2	504 —	506	2	16	5	2
407 —	410	2	2	4	3	507 —	510	2	17	5	3
411 —	413	2	2	4	4	511 —	513	2	17	5	4
414 —	416	2	3	4	5	514 —	516	2	18	5	5
417 —	420	2	3	4	6	517 —	520	2	18	5	6
421 —	423	2	4	4	7	521 —	523	2	19	5	7
424 —	426	2	4	4	8	524 —	526	2	19	5	8
427 —	430	2	5	4	9	527 —	530	2	20	5	9
431 —	433	2	5	4	10	531 —	533	2	20	5	10
434 —	436	2	6	4	11	534 —	536	2	21	5	11
437 —	440	2	6	4	12	537 —	540	2	21	5	12
441 —	443	2	7	4	13	541 —	543	2	22	5	13
444 —	446	2	7	4	14	544 —	546	2	22	5	14
447 —	450	2	8	4	15	547 —	550	2	23	5	15
451 —	453	2	8	4	16	551 —	553	2	23	5	16
454 —	456	2	9	4	17	554 —	556	2	24	5	17
457 —	460	2	9	4	18	557 —	560	2	24	5	18
461 —	463	2	10	4	19	561 —	563	2	25	5	19
464 —	466	2	10	4	20	564 —	566	2	25	5	20
467 —	470	2	11	4	21	567 —	570	2	26	5	21
471 —	473	2	11	4	22	571 —	573	2	26	5	22
474 —	476	2	12	4	23	574 —	576	2	27	5	23
477 —	480	2	12	4	24	577 —	580	2	27	5	24
481 —	483	2	13	4	25	581 —	583	2	28	5	25
484 —	486	2	13	4	26	584 —	586	2	28	5	26
487 —	490	2	14	4	27	587 —	590	2	29	5	27
491 —	493	2	14	4	28	591 —	593	2	29	5	28
494 —	496	2	15	4	29	594 —	596	3	»	5	29
497 —	500	2	15	5	»	597 —	600	3	»	6	»

Od zaległości		Kara po				Od zaległości		Kara po			
		½ %		1 %				½ %		1 %	
od Złp.	do	Zł	gr	Zł	gr	od Złp.	do	Zł	gr	Zł	gr
601 —	603	3	1	6	1	701 —	703	3	16	7	1
604 —	606	3	1	6	2	704 —	706	3	16	7	2
607 —	610	3	2	6	3	707 —	710	3	17	7	3
611 —	613	3	2	6	4	711 —	713	3	17	7	4
614 —	616	3	3	6	5	714 —	716	3	18	7	5
617 —	620	3	3	6	6	717 —	720	3	18	7	6
621 —	623	3	4	6	7	721 —	723	3	19	7	7
624 —	626	3	4	6	8	724 —	726	3	19	7	8
627 —	630	3	5	6	9	727 —	730	3	20	7	9
631 —	633	3	5	6	10	731 —	733	3	20	7	10
634 —	636	3	6	6	11	734 —	736	3	21	7	11
637 —	640	3	6	6	12	737 —	740	3	21	7	12
641 —	643	3	7	6	13	741 —	743	3	22	7	13
644 —	646	3	7	6	14	744 —	746	3	22	7	14
647 —	650	3	8	6	15	747 —	750	3	23	7	15
651 —	653	3	8	6	16	751 —	753	3	23	7	16
654 —	656	3	9	6	17	754 —	756	3	24	7	17
657 —	660	3	9	6	18	757 —	760	3	24	7	18
661 —	663	3	10	6	19	761 —	763	3	25	7	19
664 —	666	3	10	6	20	764 —	766	3	25	7	20
667 —	670	3	11	6	21	767 —	770	3	26	7	21
671 —	673	3	11	6	22	771 —	773	3	26	7	22
674 —	676	3	12	6	23	774 —	776	3	27	7	23
677 —	680	3	12	6	24	777 —	780	3	27	7	24
681 —	683	3	13	6	25	781 —	783	3	28	7	25
684 —	686	3	13	6	26	784 —	786	3	28	7	26
687 —	690	3	14	6	27	787 —	790	3	29	7	27
691 —	693	3	14	6	28	791 —	793	3	29	7	28
694 —	696	3	15	6	29	794 —	796	4	»	7	29
697 —	700	3	15	7	»	797 —	800	4	»	8	»

Od zaległości	Kara po				Od zaległości	Kara po			
	½ %		1 %			½ %		1 %	
od Złp. do	Zł	gr	Zł	gr	od Złp. do	Zł	gr	Zł	gr
801 — 803	4	1	8	1	901 — 903	4	16	9	1
804 — 806	4	1	8	2	904 — 906	4	16	9	2
807 — 810	4	2	8	3	907 — 910	4	17	9	3
811 — 813	4	2	8	4	911 — 913	4	17	9	4
814 — 816	4	3	8	5	914 — 916	4	18	9	5
817 — 820	4	3	8	6	917 — 920	4	18	9	6
821 — 823	4	4	8	7	921 — 923	4	19	9	7
824 — 826	4	4	8	8	924 — 926	4	19	9	8
827 — 830	4	5	8	9	927 — 930	4	20	9	9
831 — 833	4	5	8	10	931 — 933	4	20	9	10
834 — 836	4	6	8	11	934 — 936	4	21	9	11
837 — 840	4	6	8	12	937 — 940	4	21	9	12
841 — 843	4	7	8	13	941 — 943	4	22	9	13
844 — 846	4	7	8	14	944 — 946	4	22	9	14
847 — 850	4	8	8	15	947 — 950	4	23	9	15
851 — 853	4	8	8	16	951 — 953	4	23	9	16
854 — 856	4	9	8	17	954 — 956	4	24	9	17
857 — 860	4	9	8	18	957 — 960	4	24	9	18
861 — 863	4	10	8	19	961 — 963	4	25	9	19
864 — 866	4	10	8	20	964 — 966	4	25	9	20
867 — 870	4	11	8	21	967 — 970	4	26	9	21
871 — 873	4	11	8	22	971 — 973	4	26	9	22
874 — 876	4	12	8	23	974 — 976	4	27	9	23
877 — 880	4	12	8	24	977 — 980	4	27	9	24
881 — 883	4	13	8	25	981 — 983	4	28	9	25
884 — 886	4	13	8	26	984 — 986	4	28	9	26
887 — 890	4	14	8	27	987 — 990	4	29	9	27
891 — 893	4	14	8	28	991 — 993	4	29	9	28
894 — 896	4	15	8	29	994 — 996	5	»	9	29
897 — 900	4	15	9	»	997 —1000	5	»	10	»

Od zaległości	Kara po		Od zaległości	Kara po	
	½ %	1 %		½ %	1 %
Złp.	Złp.	Złp.	Złp.	Złp.	Złp.
2,000	10	20	11,000	55	110
3,000	15	30	12,000	60	120
4,000	20	40	13,000	65	130
5,000	25	50	14,000	70	140
6,000	30	60	15,000	75	150
7,000	35	70	16,000	80	160
8,000	40	80	17,000	85	170
9,000	45	90	18,000	90	180
10,000	50	100	19,000	95	190
			20,000	100	200

TABELLA

WSKAZUJĄCA ILE OD 100, (ZŁP. LUB RUBLI) DO 10,000 DOCHODU ROCZNEGO, WYNOSI **DOCHÓD DZIENNY,** TUDZIEŻ ILE, **OSZCZĘDZAJĄC** CO DZIEŃ $\frac{1}{10}$ CZĘŚĆ **DOCHODU DZIENNEGO,** OSZCZĘDNOŚĆ TA WYNIESIE **PO LATACH** 20.

Dochód			Z tego				Rezultat oszczędności $\frac{1}{10}$ dochodu po upływie lat 20	
roczny	dzienny		na dzienny wydatek		na oszczędność $\frac{1}{10}$			
Złp. lub Rsr.	Złp. lub Rsr.	części setne	Złp. lub Rsr.	części setne	Złp. lub Rsr.	części setne	Złot. pols. lub Ruble sr.	części setne
100		27 39		24 65		2 75	301	24
150		41 09		36 98		4 10	433	50
200		54 79		49 31		5 48	606	10
250		68 49		61 64		6 84	756	50
300		82 19		73 97		8 22	909	15
350		95 89		86 30		9 59	1060	50
400	1	09 58		98 62		10 96	1212	18
450	1	23 28	1	10 95		12 33	1362	59
500	1	36 98	1	23 28		13 70	1515	22
550	1	50 68	1	35 61		15 07	1666	74
600	1	64 38	1	47 94		16 44	1818	26
650	1	78 08	1	60 20		17 80	1969	78
700	1	91 78	1	72 60		19 18	2121	30
750	2	05 47	1	84 92		20 55	2272	82
800	2	19 17	1	97 25		21 92	2424	34
850	2	32 87	2	09 58		23 29	2575	86
900	2	46 57	2	21 91		24 66	2727	38
950	2	60 27	2	34 24		26 03	2878	90
1000	2	73 97	2	46 57		27 40	3030	42
1050	2	87 67	2	58 90		28 77	3181	94
1100	3	01 36	2	71 22		30 14	3333	50
1150	3	15 06	2	83 55		31 51	3485	02
1200	3	28 76	2	95 88		32 88	3636	54
1250	3	42 46	3	08 21		34 25	3788	06
1300	3	56 16	3	20 54		35 62	3939	58
1350	3	69 86	3	32 87		36 99	4091	10
1400	3	83 56	3	45 20		38 36	4242	62
1450	3	97 25	3	57 52		39 73	4394	15
1500	4	10 95	3	69 85		41 10	4545	66
1550	4	24 65	3	82 18		42 47	4697	20

UWAGA. Tabelka ułamków dziesiętnych wykazująca ich wartość w groszach i szelągach znajduje się w Dziale I. Noworocznika z r. 1845.

Dochód			Z tego				Rezultat oszczędności $\frac{1}{10}$ dochodu po upływie lat 20	
roczny	dzienny		na dzienny wydatek		na oszczędność			
Złp. lub Rsr.	Złp. lub Rsr.	części setne	Złp. lub Rsr.	części setne	Złp. lub Rsr.	części setne	Złp.pols. lub Ruble sr.	części setne
1600	4	38 35	3	94 51		43 84	4848	70
1650	4	52 05	4	06 80		45 25	5000	24
1700	4	65 75	4	19 17		46 58	5151	76
1750	4	79 45	4	31 50		47 95	5303	28
1800	4	93 15	4	43 83		49 32	5454	80
1850	5	06 84	4	56 15		50 69	5606	32
1900	5	20 54	4	68 48		52 06	5757	84
1950	5	34 24	4	80 81		53 43	5909	36
2000	5	47 94	4	93 14		54 80	6060	88
2050	5	61 64	5	05 47		56 17	6212	40
2100	5	75 34	5	17 80		57 54	6363	95
2150	5	89 04	5	30 10		58 94	6515	47
2200	6	02 73	5	42 45		60 28	6666	99
2250	6	16 43	5	54 78		61 65	6818	51
2300	6	30 13	5	67 11		63 02	6970	03
2350	6	43 83	5	79 44		64 39	7121	55
2400	6	57 53	5	91 77		65 76	7273	07
2450	6	71 23	6	04 10		67 13	7424	59
2500	6	84 93	6	16 43		68 50	7576	11
2550	6	98 62	6	28 75		69 87	7727	63
2600	7	12 32	6	41 08		71 24	7879	15
2650	7	26 02	6	53 41		72 61	8030	67
2700	7	39 72	6	65 74		73 98	8182	19
2750	7	53 42	6	78 07		75 35	8333	71
2800	7	67 12	6	90 40		76 72	8485	23
2850	7	80 82	7	02 73		78 09	8636	75
2900	7	94 51	7	15 05		79 46	8788	27
2950	8	08 21	7	27 38		80 83	8939	79
3000	8	21 91	7	39 71		82 20	9091	35
3050	8	35 61	7	52 04		83 57	9242	87

Dochód			Z tego				Rezultat oszczędności $\frac{1}{10}$ dochodu po upływie lat 20	
roczny	dzienny		na dzienny wydatek		na oszczędność			
Złp. lub Rsr.	Złp. lub Rsr.	części setne	Złp lub Rsr.	części setne	Złp. lub Rsr.	części setne	Złot.pols. lub Ruble sr.	części setne
3100	8	49 31	7	64 37		84 94	9394	40
3150	8	63 01	7	76 70		86 31	9545	90
3200	8	76 71	7	89 03		87 67	9697	45
3250	8	90 40	8	01 36		89 04	9848	95
3300	9	04 10	8	13 69		90 41	10000	45
3350	9	17 80	8	26 02		91 78	10152	00
3400	9	31 50	8	38 35		93 15	10303	50
3450	9	45 20	8	50 68		94 52	10455	05
3500	9	58 90	8	63 01		95 89	10605	50
3550	9	72 60	8	75 34		97 26	10757	05
3600	9	86 30	8	87 66		98 63	10908	55
3650	10	00 00	9	00 00	1	00 00	11060	05
3700	10	13 69	9	12 33	1	01 36	11211	60
3750	10	27 39	9	24 65	1	02 94	11363	10
3800	10	41 09	9	36 98	1	04 10	11514	60
3850	10	54 79	9	49 31	1	05 47	11666	15
3900	10	68 49	9	61 64	1	06 84	11817	65
3950	10	82 18	9	73 97	1	08 21	11969	20
4000	10	95 88	9	86 30	1	09 58	12120	70
4050	11	09 58	9	98 62	1	10 95	12272	20
4100	11	23 28	10	10 98	1	12 24	12423	75
4150	11	36 98	10	23 28	1	13 69	12575	25
4200	11	50 68	10	35 61	1	15 06	12726	75
4250	11	64 38	10	47 94	1	16 43	12878	30
4300	11	78 08	10	60 20	1	17 80	13029	80
4350	11	91 77	10	72 60	1	19 17	13181	35
4400	12	05 47	10	84 92	1	20 54	13332	85
4450	12	19 17	10	97 25	1	21 91	13484	35
4500	12	32 87	11	09 58	1	23 28	13635	90
4550	12	46 57	11	21 91	1	24 65	13746	40

Dochód			Z tego				Rezultat oszczędności $\frac{1}{10}$ dochodu po upływie lat 20	
roczny	dzienny		na dzienny wydatek		na oszczędność $\frac{1}{10}$			
Złp. lub Rsr.	Złp. lub Rsr.	części setne	Złp. lub Rsr.	części setne	Złp. lub Rsr.	części setne	Złot. pols. lub Ruble sr.	części setne
4600	12	60 27	11	34 24	1	26 02	13938	85
4650	12	73 97	11	46 57	1	27 39	14087	30
4700	12	87 66	11	58 90	1	28 72	14240	90
4750	13	01 36	11	71 22	1	30 13	14392	40
4800	13	15 06	11	83 55	1	31 50	14543	95
4850	13	28 76	11	95 88	1	32 87	14695	45
4900	13	42 46	12	08 21	1	34 24	14846	95
4950	13	56 16	12	20 54	1	35 61	14998	50
5000	13	69 86	12	32 87	1	36 98	15150	00
5050	13	83 56	12	45 20	1	38 35	15301	55
5100	13	97 25	12	57 52	1	39 72	15453	05
5150	14	10 95	12	69 85	1	41 09	15604	60
5200	14	24 65	12	82 18	1	42 46	15756	10
5250	14	38 35	12	94 51	1	43 84	15907	64
5300	14	52 05	13	06 80	1	45 20	16059	15
5350	14	65 75	13	19 17	1	46 57	16210	65
5400	14	79 44	13	31 50	1	47 94	16362	20
5450	14	93 14	13	43 83	1	49 31	16513	70
5500	15	06 84	13	56 15	1	50 68	16665	25
5550	15	20 54	13	68 48	1	52 05	16816	75
5600	15	34 24	13	80 81	1	53 43	16968	30
5650	15	47 94	13	93 14	1	54 79	17119	80
5700	15	61 64	14	05 47	1	56 16	17271	30
5750	15	75 33	14	17 80	1	57 53	17422	85
5800	15	89 03	14	30 10	1	58 90	17574	35
5850	16	02 73	14	42 45	1	60 27	17725	85
5900	16	16 43	14	54 78	1	61 64	17877	40
5950	16	30 13	14	67 11	1	63 01	18028	90
6000	16	43 83	14	79 44	1	64 38	18180	45
6050	16	57 53	14	91 76	1	65 75	18332	00

Dochód			Z tego				Rezultat oszczędności $\frac{1}{10}$ dochodu po upływie lat 20	
roczny	dzienny		na dzienny wydatek		na oszczędność $\frac{1}{10}$			
Złp. lub Rsr.	Złp. lub Rsr.	części setne	Złp. lub Rsr.	części setne	Złp. lub Rsr.	części setne	Złot. pols. lub Ruble sr.	części setne
6100	16	71 22	15	04 10	1	67 12	18483	50
6150	16	85 92	15	16 43	1	68 49	18635	05
6200	16	98 62	15	28 75	1	69 86	18787	55
6250	17	12 32	15	41 08	1	71 23	18939	10
6300	17	26 02	15	53 41	1	72 60	19089	60
6350	17	39 72	15	65 74	1	73 97	19241	10
6400	17	53 42	15	78 07	1	75 34	19392	65
6450	17	67 11	15	90 40	1	76 71	19544	15
6500	17	80 81	16	02 73	1	78 08	19695	65
6550	17	94 51	16	15 05	1	79 46	19847	20
6600	18	08 21	16	27 38	1	80 82	19998	70
6650	18	21 91	16	39 71	1	82 19	20150	25
6700	18	35 61	16	52 04	1	83 56	20301	75
6750	18	49 31	16	64 37	1	84 93	20453	30
6800	18	63 01	16	76 70	1	86 30	20604	80
6859	18	76 70	16	89 03	1	87 67	20756	30
6900	18	90 40	17	01 36	1	89 04	20907	85
6950	19	04 10	17	13 69	1	90 41	21059	35
7000	19	17 80	17	26 02	1	91 78	21210	90
7050	19	31 50	17	38 35	1	93 15	21362	40
7100	19	45 20	17	50 68	1	94 52	21513	90
7150	19	58 90	17	63 01	1	95 89	21665	45
7200	19	72 50	17	73 34	1	97 26	21816	95
7250	19	86 20	17	87 66	1	98 62	21968	50
7300	20	00 00	18	00 00	2	00 00	22120	00
7350	20	13 69	18	12 33	2	01 36	22271	50
7400	20	27 39	18	24 65	2	02 75	22423	00
7450	20	41 09	18	36 98	2	04 10	22574	55
7500	20	54 79	18	49 31	2	05 47	22726	10
7550	20	68 49	18	61 64	2	06 84	22877	60

Dochód			Z tego				Rezultat oszczędności $\frac{1}{10}$ dochodu po upływie lat 20	
roczny	dzienny		na dzienny wydatek		na oszczędność $\frac{1}{10}$			
Złp. lub Rsr.	Złp. lub Rsr.	części setne	Złp. lub Rsr.	części setne	Złp. lub Rsr.	części setne	Zlot. pols. lub Ruble sr.	części setne
7600	20	82 19	18	73 97	2	08 22	23029	10
7650	20	95 89	18	86 30	2	09 58	23179	65
7700	21	09 58	18	98 62	2	10 95	23331	15
7750	21	23 28	19	10 98	2	12 32	23482	65
7800	21	36 98	19	23 28	2	13 69	23634	20
7850	21	50 68	19	35 61	2	15 06	23785	70
7900	21	64 38	19	47 94	2	16 43	23937	25
7950	21	78 08	19	60 20	2	17 80	24088	75
8000	21	91 78	19	72 60	2	19 17	24240	25
8050	22	05 47	19	84 92	2	20 54	24391	80
8100	22	19 17	19	97 25	2	21 92	24544	40
8150	22	32 87	20	09 58	2	23 28	24695	95
8200	22	46 57	20	21 91	2	24 65	24847	50
8250	22	60 27	20	34 84	2	26 02	24999	11
8300	22	73 97	20	46 57	2	27 39	25150	50
8350	22	87 67	20	58 90	2	28 76	25302	11
8400	23	01 36	20	71 22	2	30 13	25453	50
8450	23	15 06	20	83 55	2	31 50	25605	10
8500	23	28 76	20	95 88	2	32 88	25756	60
8550	23	42 46	21	08 21	2	34 24	25908	10
8600	23	55 16	21	20 54	2	35 61	26058	60
8650	23	69 86	21	32 87	2	36 98	26210	10
8700	23	83 56	21	45 20	2	38 35	26361	65
8750	23	97 25	21	57 52	2	39 72	26513	15
8800	24	10 95	21	69 85	2	41 09	26664	65
8850	24	24 65	21	82 18	2	42 46	26816	20
8900	24	38 35	21	94 51	2	43 84	26967	70
8950	24	52 05	21	06 80	2	45 20	27119	20
9000	24	65 75	21	19 17	2	46 57	27270	75
9050	24	79 45	21	31 50	2	47 94	27422	25

Dochód			Z tego				Rezultat oszczędności $\frac{1}{10}$ dochodu po upływie lat 20	
roczny	dzienny		na dzienny wydatek		na oszczędność $\frac{1}{10}$			
Złp. lub Rsr.	Złp. lub Rsr.	części setne	Złp. lub Rsr.	części setne	Złp. lub Rsr.	części setne	Złot.pols. lub Rubli sr.	części setne
9100	24	93 15	22	43 83	2	49 31	27573	70
9150	25	06 84	22	56 15	2	50 68	27725	30
9200	25	20 54	22	68 48	2	52 05	27876	80
9250	25	34 24	22	80 81	2	53 42	28028	35
9300	25	47 94	22	93 14	2	54 79	28179	85
9350	25	61 64	23	05 47	2	56 16	28331	40
9400	25	75 34	23	17 80	2	57 53	28482	90
9450	25	89 04	23	30 10	2	58 90	28634	40
9500	26	02 73	23	42 45	2	60 27	28785	95
9550	26	16 43	23	54 78	2	61 64	28937	45
9600	26	30 13	23	67 11	2	63 01	29089	11
9650	26	43 83	23	79 44	2	64 38	29240	40
9700	26	57 53	23	91 77	2	65 75	29392	05
9750	26	71 23	24	04 10	2	67 12	29543	55
9800	26	84 93	24	16 43	2	68 49	29695	00
9850	26	98 62	24	28 75	2	69 86	29846	60
9900	27	12 32	24	41 08	2	71 23	29998	10
9950	27	26 02	24	53 41	2	72 60	30149	60
10000	27	39 72	24	65 74	2	73 97	30301	10

TABELKA

WZROSTU (OD 1 DO 50 LAT) KAPITAŁU ZŁP. 1,000 Z PROCENTEM SKŁADANYM, **DODAJĄC** DO TEGOŻ **CO ROK**, PO ZŁP. 1,000 TAKŻE NA PROCENT SKŁADANY.

Lata	Natura kapitałów	4 % Cząstkowy wzrost kapitałów		4 % Całkowity wzrost kapitałów		5 % Cząstkowy wzrost kapitałów		5 % Całkowity wzrost kapitałów	
1	(Kapit. pierwot.	1040	,,)	1040	,,	1050	,,)	1050	,,
	(Kapit. dodatk.	,,	,,)			,,	,,)		
2	(Kapit. pierwot.	1081	60)	2121	60	1102	50)	2152	50
	(Kapit. dodatk.	1040	,,)			1050	,,)		
3	(Kapit. pierwot.	1124	86)	3246	46	1157	63)	3310	13
	(Kapit. dodatk.	2121	60)			2152	50)		
4	(Kapit. pierwot.	1169	86)	4416	32	1215	51)	4525	64
	(Kapit. dodatk.	3246	46)			3310	13)		
5	(Kapit. pierwot.	1216	65)	5632	97	1276	28)	5801	92
	(Kapit. dodatk.	4416	32)			4525	64)		
6	(Kapit. pierwot.	1265	32)	6898	29	1340	10)	7142	02
	(Kapit. dodatk.	5632	97)			5801	92)		
7	(Kapit. pierwot.	1315	93)	8214	22	1407	10)	8549	12
	(Kapit. dodatk.	6898	29)			7142	02)		
8	(Kapit. pierwot.	1368	57)	9582	79	1477	46)	10026	58
	(Kapit. dodatk.	8214	22)			8549	12)		
9	(Kapit. pierwot.	1423	31)	11006	10	1551	33)	11577	91
	(Kapit. dodatk.	9582	79)			10026	58)		
10	(Kapit. pierwot.	1480	24)	12486	34	1628	89)	13206	80
	(Kapit. dodat.	11006	10)			11577	91)		
11	(Kapit. pierwot.	1539	45)	14025	79	1710	34)	14917	14
	(Kapit. dodatk.	12486	34)			13206	80)		
12	(Kapit. pierwot.	1601	03)	15626	82	1795	86)	16713	,,
	(Kapit. dodatk.	14025	79)			14917	14)		
13	(Kapit. pierwot.	1665	07)	17291	89	1885	65)	18598	65
	(Kapit. dodatk.	15626	82)			16713	,,)		
14	(Kapit. pierwot.	1731	68)	19023	57	1979	93)	20578	58
	(Kapit. dodatk.	17291	89)			18598	65)		
15	(Kapit. pierwot.	1800	94)	20824	51	2078	93)	22657	51
	(Kapit. dodatk.	19023	57)			20578	58)		
16	(Kapit. pierwot.	1872	98)	22697	49	2182	87)	24840	38
	(Kapit. dodatk.	20824	51)			22657	51)		
17	(Kapit. pierwot.	1947	90)	24645	39	2292	02)	27132	40
	(Kapit. dodatk.	22697	49)			24840	38)		

Lata	Natura kapitałów	4 % Cząstkowy wzrost kapitałów		4 % Całkowity wzrost kapitałów		5 % Cząstkowy wzrost kapitałów		5 % Całkowity wzrost kapitałów	
18	Kapit. pierwot.	2025	82	26671	21	2406	62	29539	02
	Kapit. dodatk.	24645	39			27132	40		
19	Kapit. pierwot.	2106	85	28778	06	2526	95	32065	97
	Kapit. dodatk.	26671	21			29539	02		
20	Kapit. pierwot.	2191	12	30969	18	2653	30	34719	27
	Kapit. dodatk.	28778	06			32065	97		
21	Kapit. pierwot.	2278	77	33247	95	2785	96	37505	23
	Kapit. dodatk.	30969	18			34719	27		
22	Kapit. pierwot.	2369	92	35617	87	2925	26	40430	49
	Kapit. dodatk.	33247	95			37505	23		
23	Kapit. pierwot.	2464	72	38082	59	3071	52	43502	01
	Kapit. dodatk.	35617	87			40430	49		
24	Kapit. pierwot.	2563	30	40645	89	3225	10	46727	11
	Kapit. dodatk.	38082	59			43502	01		
25	Kapit. pierwot.	2665	84	43311	73	3386	35	50113	46
	Kapit. dodatk.	40645	89			46727	11		
26	Kapit. pierwot.	2772	47	46084	20	3555	67	53669	13
	Kapit. dodatk.	43311	73			50113	46		
27	Kapit. pierwot.	2883	37	48967	57	3733	46	57402	59
	Kapit. dodatk.	46084	20			53669	13		
28	Kapit. pierwot.	2998	70	51966	27	3920	13	61322	72
	Kapit. dodatk.	48967	57			57402	59		
29	Kapit. pierwot.	3118	65	55084	92	4116	14	65438	86
	Kapit. dodatk.	51966	27			61322	72		
30	Kapit. pierwot.	3243	40	58328	32	4321	94	69760	80
	Kapit. dodatk.	55084	92			65438	86		
31	Kapit. pierwot.	3373	13	61701	45	4538	04	74298	84
	Kapit. dodatk.	58328	32			69760	80		
32	Kapit. pierwot.	3508	06	65209	51	4764	94	79063	78
	Kapit. dodatk.	61701	45			74298	84		
33	Kapit. pierwot.	3648	38	68857	89	5003	19	84066	97
	Kapit. dodatk.	65209	51			79063	78		
34	Kapit. pierwot.	3794	32	72652	21	5253	35	89320	32
	Kapitał dodat.	68857	89			84066	97		

Lata	Natura kapitałów	4 % Cząstkowy wzrost kapitałów	4 % Całkowity wzrost kapitałów	5 % Cząstkowy wzrost kapitałów	5 % Całkowity wzrost kapitałów
35	Kapit. pierwot.	3946 09	76598 30	5516 02	94836 34
	Kapit. dodatk.	72652 21		89320 32	
36	Kapit. pierwot.	4103 93	80702 23	5791 82	100628 16
	Kapit. dodatk.	76598 30		94836 34	
37	Kapit. pierwot.	4268 09	84970 32	6081 41	106709 57
	Kapit. dodatk.	80702 23		100628 16	
38	Kapit. pierwot.	4438 81	89409 13	6385 48	113095 05
	Kapit. dodatk.	84970 32		106709 57	
39	Kapit. pierwot.	4616 37	94025 50	6704 75	119799 80
	Kapit. dodatk.	89409 13		113095 05	
40	Kapit. pierwot.	4801 02	98826 52	7039 99	126839 79
	Kapit. dodatk.	94025 50		119799 80	
41	Kapit. pierwot.	4993 06	103819 58	7391 99	134231 78
	Kapit. dodatk.	98826 52		126839 79	
42	Kapit. pierwot.	5192 78	109012 36	7761 59	141993 37
	Kapit. dodatk.	103819 58		134231 78	
43	Kapit. pierwot.	5400 50	114412 86	8149 67	150143 04
	Kapit. dodatk.	109012 36		141993 37	
44	Kapit. pierwot.	5616 52	120029 38	8557 15	158700 19
	Kapit. dodatk.	114412 86		150143 04	
45	Kapit. pierwot.	5841 18	125870 56	8985 01	167685 20
	Kapit. dodatk.	120029 38		158700 19	
46	Kapit. pierwot.	6074 82	131945 38	9434 26	177119 46
	Kapit. dodatk.	125870 56		167685 20	
47	Kapit. pierwot.	6317 82	138263 20	9905 97	187025 43
	Kapit. dodatk.	131945 38		177119 46	
48	Kapit. pierwot.	6570 53	144833 73	10401 27	197426 70
	Kapit. dodatk.	138263 20		187025 43	
49	Kapit. pierwot.	6833 35	151667 08	10921 33	208348 03
	Kapit. dodatk.	144833 73		197426 70	
50	Kapit. pierwot.	7106 68	158773 76	11467 40	219815 43
	Kapit. dodatk.	151667 08		208348 03	

TABELLA

ZAMIANY ZŁOTYCH POLSKICH NA RUBLE SREBRNE I ODWROTNIE.

ZŁOTE POLSKIE

Złot. pol. Złp.	gr.	czynią rubli	kop.	Złot. pol. Złp.	gr.	czynią rub.	kop.	Złot. pol.	czynią rub.	kop.
—	1	—	½	13		1	95	54	8	10
—	2	—	1	14		2	10	55	8	25
—	3	—	1½	15		2	25	56	8	40
—	4	—	2	16		2	40	57	8	55
—	5	—	2½	17		2	55	58	8	70
—	6	—	3	18		2	70	59	8	85
—	7	—	3½	19		2	85	60	9	—
—	8	—	4	20		3	—	61	9	15
—	9	—	4½	21		3	15	62	9	30
—	10	—	5	22		3	30	63	9	45
—	11	—	5½	23		3	45	64	9	60
—	12	—	6	24		3	60	65	9	75
—	13	—	6½	25		3	75	66	9	90
—	14	—	7	26		3	90	67	10	5
—	15	—	7½	27		4	5	68	10	20
—	16	—	8	28		4	20	69	10	35
—	17	—	8½	29		4	35	70	10	50
—	18	—	9	30		4	50	71	10	65
—	19	—	9½	31		4	65	72	10	80
—	20	—	10	32		4	80	73	10	95
—	21	—	10½	33		4	95	74	11	10
—	22	—	11	34		5	10	75	11	25
—	23	—	11½	35		5	25	76	11	40
—	24	—	12	36		5	40	77	11	55
—	25	—	12½	37		5	55	78	11	70
—	26	—	13	38		5	70	79	11	85
—	27	—	13½	39		5	85	80	12	—
—	28	—	14	40		6	—	81	12	15
—	29	—	14½	41		6	15	82	12	30
1	—	—	15	42		6	30	83	12	45
2	—	—	30	43		6	45	84	12	60
3	—	—	45	44		6	60	85	12	75
4	—	—	60	45		6	75	86	12	90
5	—	—	75	46		6	90	87	13	5
6	—	—	90	47		7	5	88	13	20
7	—	1	5	48		7	20	89	13	35
8	—	1	20	49		7	35	90	13	50
9	—	1	35	50		7	50	91	13	65
10	—	1	50	51		7	65	92	13	80
11	—	1	65	52		7	80	93	13	95
12	—	1	80	53		7	95	94	14	10

NA RUBLE SREBRNE.

Złote Polskie	czynią rubli sr.	kop.	Złote Polskie	czynią Rubli	Złot. Pol.	czynią Rubli
95	14	25	19000	2850	60000	9000
96	14	40	20000	3000	61000	9150
97	14	55	21000	3150	62000	9300
98	14	70	22000	3300	63000	9450
99	14	85	23000	3450	64000	9600
100	15	—	24000	3600	65000	9750
200	30	—	25000	3750	66000	9900
300	45	—	26000	3900	67000	10050
400	60	—	27000	4050	68000	10200
500	75	—	28000	4200	69000	10350
600	90	—	29000	4350	70000	10500
700	105	—	30000	4500	71000	10650
800	120	—	31000	4650	72000	10800
900	135	—	32000	4800	73000	10950
1000	150	—	33000	4950	74000	11100
1100	165	—	34000	5100	75000	11250
1200	180	—	35000	5250	76000	11400
1300	195	—	36000	5400	77000	11550
1400	210	—	37000	5550	78000	11700
1500	225	—	38000	5700	79000	11850
1600	240	—	39000	5850	80000	12000
1700	255	—	40000	6000	81000	12150
1800	270	—	41000	6150	82000	12300
1900	285	—	42000	6300	83000	12450
2000	300	—	43000	6450	84000	12600
3000	450	—	44000	6600	85000	12750
4000	600	—	45000	6750	86000	12900
5000	750	—	46000	6900	87000	13050
6000	900	—	47000	7050	88000	13200
7000	1050	—	48000	7200	89000	13350
8000	1200	—	49000	7350	90000	13500
9000	1350	—	50000	7500	91000	13650
10000	1500	—	51000	7650	92000	13800
11000	1650	—	52000	7800	93000	13950
12000	1800	—	53000	7950	94000	14100
13000	1950	—	54000	8100	95000	14250
14000	2100	—	55000	8250	96000	14400
15000	2250	—	56000	8400	97000	14550
16000	2400	—	57000	8550	98000	14700
17000	2550	—	58000	8700	99000	14850
18000	2700	—	59000	8850	100000	15000

RUBLE SREBRNE

kopiejek	czynią złp.	czynią gr.	kopiejek	czynią złp.	czynią gr.	Ruble rubli	Ruble k.	czynią złp.	czynią gr.	Ruble	czynią złp.	czynią gr.
½	—	1	40	2	20	—	80	5	10	21	140	—
1	—	2	41	2	22	—	81	5	12	22	146	20
2	—	4	42	2	24	—	82	5	14	23	153	10
3	—	6	43	2	26	—	83	5	16	24	160	—
4	—	8	44	2	28	—	84	5	18	25	166	20
5	—	10	45	3	—	—	85	5	20	26	173	10
6	—	12	46	3	2	—	86	5	22	27	180	—
7	—	14	47	3	4	—	87	5	24	28	186	20
8	—	16	48	3	6	—	88	5	26	29	193	10
9	—	18	49	3	8	—	89	5	28	30	200	—
10	—	20	50	3	10	—	90	6	—	31	206	20
11	—	22	51	3	12	—	91	6	2	32	213	10
12	—	24	52	3	14	—	92	6	4	33	220	—
13	—	26	53	3	16	—	93	6	6	34	226	20
14	—	28	54	3	18	—	94	6	8	35	233	10
15	1	—	55	3	20	—	95	6	10	36	240	—
16	1	2	56	3	22	—	96	6	12	37	246	20
17	1	4	57	3	24	—	97	6	14	38	253	10
18	1	6	58	3	26	—	98	6	16	39	260	—
19	1	8	59	3	28	—	99	6	18	40	266	20
20	1	10	60	4	—	1	—	6	20	41	273	10
21	1	12	61	4	2	2	—	13	10	42	280	—
22	1	14	62	4	4	3	—	20	—	43	286	20
23	1	16	63	4	6	4	—	26	20	44	293	10
24	1	18	64	4	8	5	—	33	10	45	300	—
25	1	20	65	4	10	6	—	40	—	46	306	20
26	1	22	66	4	12	7	—	46	20	47	313	10
27	1	24	67	4	14	8	—	53	10	48	320	—
28	1	26	68	4	16	9	—	60	—	49	326	20
29	1	28	69	4	18	10	—	66	20	50	333	10
30	2	—	70	4	20	11	—	73	10	51	340	—
31	2	2	71	4	22	12	—	80	—	52	346	20
32	2	4	72	4	24	13	—	86	20	53	353	10
33	2	6	73	4	26	14	—	93	10	54	360	—
34	2	8	74	4	28	15	—	100	—	55	366	20
35	2	10	75	5	—	16	—	106	20	56	373	10
36	2	12	76	5	2	17	—	113	10	57	380	—
37	2	14	77	5	4	18	—	120	—	58	386	20
38	2	16	78	5	6	19	—	126	20	59	393	10
39	2	18	79	5	8	20	—	133	10	60	400	—

NA ZŁOTE POLSKIE.

Ruble	czynią Złot. pol.	czynią gr.	Ruble	czynią Złot. pol.	czynią gr.
61	406	20	200	1333	10
62	413	10	300	2000	—
63	420	—	400	2666	20
64	426	20	500	3333	10
65	433	10	600	4000	—
66	440	—	700	4666	20
67	446	20	800	5333	10
68	453	10	900	6000	—
69	460	—	1000	6666	20
70	466	20	2000	13333	10
71	473	10	3000	20000	—
72	480	—	4000	26666	20
73	486	20	5000	33333	10
74	493	10	6000	40000	—
75	500	—	7000	46666	20
76	506	20	8000	53333	10
77	513	10	9000	60000	—
78	520	—	10000	66666	20
79	526	20	11000	73333	10
80	533	10	12000	80000	—
81	540	—	13000	86666	20
82	546	20	14000	93333	10
83	553	10	15000	100000	—
84	560	—	16000	106666	20
85	566	20	17000	113333	10
86	573	10	18000	120000	—
87	580	—	19000	126666	20
88	586	20	20000	133333	10
89	593	10	30000	200000	—
90	600	—	40000	266666	20
91	606	20	50000	333333	10
92	613	10	60000	400000	—
93	620	—	70000	466666	20
94	626	20	80000	533333	10
95	633	10	90000	600000	—
96	640	—	100000	666666	20
97	646	20			
98	653	10			
99	660	—			
100	666	20			

Na końcu Działu I. Noworocznika za rok 1845 podane były sposoby zamiany Złp. na Ruble i odwrotnie, szczupłość jednak miejsca nie dozwoliła dodać jednocześnie Tabelki wskazującéj na rzut oka gotowe liczby do każdéj ilości szukanéj, tą więc tabelką uzupełniamy dalszy ciąg Noworocznika, z wzmianką: iż oprócz sposobu podanego, można także zamienić Ruble srebrne na Złote polskie, jak następuje:

Ruble srebrne z kopiejkami, (bez względu na przecinek) pomnożyć przez 20.

W iloczynie ztąd wynikłym odznaczyć kopiejki, odcinając przecinkiem od prawéj strony iloczynu 1 lub 2 cyfry (odpowiednio ilości cyfer kopiejek) Następnie iloczyn podzielić przez 3 i odznaczyć przecinkiem na dziesiętne Cyfry kopiejek, a iloraz okaże liczbę szukaną Złp., w którym cyfry dziesiętne, będą wartością groszy.

Przykład:

Rsr. 769488 k. 86 ile czynią Złp.

```
  769488,86
         20
 ----------
 15389777,20 | 3
 15          |----------
 --          |5129925,7333
  3
  3
  -
   8
   6
   --
   29
   27
   --
    27
    27
    --
     7
     6
     --
     17
     15
     --
      22
      21
      --
       10
        9
       ---
        1,10
           9
          --
          10
           9
          --
           1 i tak daléj
```

Z przykładu jednak okazuje się, że dzielna 15389777;20 do podzielenia przez 3, nie dała się podzielić w zupełności czyli bez reszty, bo została w końcu dzielenia liczba 1, aby więc ściślejszą zgodność otrzymać, należało liczbę tę zamienić na dalsze dziesiętne dodając zera—i daléj dzielić. — O ile zaś w takim przypadku, więcéj zer dodanych będzie, tem ściśléj iloraz do najprawdziwszego doprowadzonym zostanie.

Zatem Rsr. 769488 kop. 86, czynią Złp. 5,129,925$\frac{7333}{10000}$ czyli gr. 22 — patrz Tabelkę zamiany ułamków dziesiętnych w Noworoczniku z roku 1845.

MIARY DRÓŻNE.

Podział mili Polskiéj.

Miła	Pół mili	Cwierć mili	Pół ćwierci mili czyli staje milowe	Łokci	Cali	Linii	Milimetrów
1	2	4	8	14816	12	3,74	8534311,48952
	1	2	4	7408	6	1,87	4267155,74476
		1	2	3704	3	0,93	2133577,87238
			1	1852	1	6,46	1066788,93619

W ustanowieniu téj mili, miano wzgląd na werstę rossyjską, chcąc jèj długość wziąść za staje, a tem samém uczynić milę polską równą ośmiu werstom, okazuje się jednak że:

Wersta = 1066788 milimetrom 72754, jest zatem mniejszą od prawnego staja na 8 milimetrów 20865, mila zaś prawna jest większą od 8 werst na 2 cale 8 linii 8346. Na traktach pocztowych liczą na 1 milę siedm werst, ta więc mila pocztowa krótszą jest od mili polskiéj prawnéj i zawiera tylko 12964 łokci 8 cali 4 linii 54=7467465 milimetrów 09278.

ZAMIANA

DAWNIEJSZYCH MIAR POWIERZCHNI NA NOWO-POLSKĄ.

Polska dawna koronna				Nowo-Polska					
Włóki	Morgi	Sznury □	Pręty □	Włóki	Morgi	Sznury □	Pręty □	Pręciki □	Ułamki 10-tne pręcika □
»	»	»	1	»	»	»	1	6	8994
»	»	»	2	»	»	»	2	13	7988
»	»	»	3	»	»	»	3	20	6982
»	»	»	4	»	»	»	4	27	5977
»	»	»	5	»	»	»	5	34	4971
»	»	»	6	»	»	»	6	41	3965
»	»	»	7	»	»	»	7	48	2960
»	»	»	8	»	»	»	8	55	1954
»	»	»	9	»	»	»	9	62	0948
»	»	»	10	»	»	»	10	68	9942
»	»	1	»	»	»	1	6	89	9428
»	»	2	»	»	»	2	13	79	8857
»	1	»	»	»	1	»	20	69	8286
»	2	»	»	»	2	»	41	39	6573
»	3	»	»	»	3	»	62	9	4859
»	4	»	»	»	4	»	82	79	3146
»	5	»	»	»	5	1	3	49	1432
»	6	»	»	»	6	1	24	18	9719
»	7	»	»	»	7	1	44	88	8005
»	8	»	»	»	8	1	65	58	6292
»	9	»	»	»	9	1	86	28	4578
»	10	»	»	»	10	2	6	98	2865
1	»	»	»	1	2	»	20	94	8596
2	»	»	»	2	4	»	41	89	7193
3	»	»	»	3	6	»	62	84	5789
4	»	»	»	4	8	»	83	79	4386
5	»	»	»	5	10	1	4	74	2983
6	»	»	»	6	12	1	25	69	1579
7	»	»	»	7	14	1	46	64	0176
8	»	»	»	8	16	1	67	58	8773
9	»	»	»	9	18	1	88	53	7369
10	»	»	»	10	20	2	9	48	5966

Chełmińska Stara				Nowo-Polska					
Włóki	Morgi	Sznury □	Pręty □	Włóki	Morgi	Sznury □	Pręty □	Pręciki □	Ułamki 10-tne pręcika □
»	»		1	»	»	»	1	»	0816
»	»		2	»	»	»	2	»	1632
»	»		3	»	»	»	3	»	2449
»	»		4	»	»	»	4	»	3265
»	»		5	»	»	»	5	»	4081
»	»		6	»	»	»	6	»	4898
»	»		7	»	»	»	7	»	5714
»	»		8	»	»	»	8	»	6530
»	»		9	»	»	»	9	»	7347
»	»		10	»	»	»	10	»	8163
»	»		100	»	»	1	»	8	1636
»	»		200	»	»	2	»	16	3273
»	1		»	»	1	»	»	24	4909
»	2		»	»	2	»	»	48	9819
»	3		»	»	3	»	»	73	4729
»	4		»	»	4	»	»	97	9639
»	5		»	»	5	»	1	22	4549
»	6		»	»	6	»	1	46	9459
»	7		»	»	7	»	1	71	4369
»	8		»	»	8	»	1	95	9279
»	9		»	»	9	»	2	20	4189
»	10		»	»	10	»	2	44	9099
1	»		»	1	»	»	7	34	7298
2	»		»	2	»	»	14	69	4597
3	»		»	3	»	»	22	4	1896
4	»		»	4	»	»	29	38	9195
5	»		»	5	»	»	36	73	6494
6	»		»	6	»	»	44	8	3793
7	»		»	7	»	»	51	43	1092
8	»		»	8	»	»	58	77	8391
9	»		»	9	»	»	66	12	5690
10	»		»	10	»	»	73	47	2989

Miara Chełmińska nowa			Miara Polska nowa					
Włóki	Morgi	Pręty □	Włóki	Morgi	Sznury □	Pręty □	Pręciki □	Ułamki 10-tne pręcika □
—	—	1	—	—	—	1	3	2310
—	—	2	—	—	—	2	6	4620
—	—	3	—	—	—	3	9	6930
—	—	4	—	—	—	4	12	9240
—	—	5	—	—	—	5	16	1550
—	—	6	—	—	—	6	19	3860
—	—	7	—	—	—	7	22	6170
—	—	8	—	—	—	8	25	8480
—	—	9	—	—	—	9	29	0790
—	—	10	—	—	—	10	32	3100
—	—	100	—	—	1	3	23	1005
—	—	200	—	—	2	6	46	2010
—	1	—	—	1	—	9	69	3015
—	2	—	—	2	—	19	38	6031
—	3	—	—	3	—	29	7	9046
—	4	—	—	4	—	38	77	2062
—	5	—	—	5	—	48	46	5077
—	6	—	—	6	—	58	15	8093
—	7	—	—	7	—	67	85	1109
—	8	—	—	8	—	77	54	4124
—	9	—	—	9	—	87	23	7140
—	10	—	—	10	—	96	93	0155
1	—	—	1	—	2	90	79	0467
2	—	—	2	1	2	81	58	0934
3	—	—	3	2	2	72	37	1401
4	—	—	4	3	2	63	16	1868
5	—	—	5	4	2	53	95	2335
6	—	—	6	5	2	44	74	2803
7	—	—	7	6	2	35	53	3270
8	—	—	8	7	2	26	32	3737
9	—	—	9	8	2	17	11	4204
10	—	—	10	9	2	7	90	4671

Miara Litewska				Miara Polska nowa					
Włóki	Morgi	Sznury □	Pręty □	Włóki	Morgi	Sznury □	Pręty □	Pręciki □	Ułamki 10-tne pręcika □
—	—	—	1	—	—	—	1	27	2191
—	—	—	2	—	—	—	2	54	4382
—	—	—	3	—	—	—	3	81	6574
—	—	—	4	—	—	—	5	8	8765
—	—	—	5	—	—	—	6	36	0956
—	—	—	6	—	—	—	7	63	3148
—	—	—	7	—	—	—	8	90	5339
—	—	—	8	—	—	—	10	17	7530
—	—	—	9	—	—	—	11	44	9722
—	—	—	10	—	—	—	12	72	1913
—	—	1	—	—	—	1	27	21	9134
—	—	2	—	—	—	2	54	43	8268
—	1	—	—	—	1	—	81	65	7403
—	2	—	—	—	2	1	63	31	4806
—	3	—	—	—	3	2	44	97	2210
—	4	—	—	—	5	—	26	62	9613
—	5	—	—	—	6	1	8	28	7017
—	6	—	—	—	7	1	89	94	4420
—	7	—	—	—	8	2	71	60	1824
—	8	—	—	—	10	—	53	25	9227
—	9	—	—	—	11	1	34	91	6631
—	10	—	—	—	12	2	16	57	4034
1	—	—	—	1	8	—	49	72	2104
2	—	—	—	2	16	—	99	44	4208
3	—	—	—	3	24	1	49	16	6312
4	—	—	—	5	2	1	98	88	8416
5	—	—	—	6	10	2	48	61	0520
6	—	—	—	7	18	2	98	33	2624
7	—	—	—	8	27	—	48	5	4728
8	—	—	—	10	5	—	97	77	6832
9	—	—	—	11	13	1	47	49	8936
10	—	—	—	12	21	1	97	22	1040

Miara Magdeburska			Miara Polska nowa					
Włóki	Morgi	Pręty □	Włóki	Morgi	Sznury □	Pręty □	Pręciki □	Ułamki 10-tne pręcika □
—	—	1	—	—	—	—	76	0061
—	—	2	—	—	—	1	52	0123
—	—	3	—	—	—	2	28	0185
—	—	4	—	—	—	3	4	0247
—	—	5	—	—	—	3	80	0309
—	—	6	—	—	—	4	56	0371
—	—	7	—	—	—	5	32	0433
—	—	8	—	—	—	6	8	0495
—	—	9	—	—	—	6	84	0557
—	—	10	—	—	—	7	60	0619
—	—	100	—	—	—	76	—	6191
—	1	—	—	—	1	36	81	1145
—	2	—	—	—	2	73	62	2290
—	3	—	—	1	1	10	43	3435
—	4	—	—	1	2	47	24	4580
—	5	—	—	2	—	84	5	5725
—	6	—	—	2	2	20	86	6870
—	7	—	—	3	—	57	67	8015
—	8	—	—	3	1	94	48	9160
—	9	—	—	4	—	31	30	0306
—	10	—	—	4	1	68	11	1451
1	—	—	—	13	2	4	33	4353
2	—	—	—	27	1	8	66	8706
3	—	—	1	11	—	13	—	3060
4	—	—	1	24	2	17	33	7413
5	—	—	2	8	1	21	67	1767
6	—	—	2	22	—	26	—	6120
7	—	—	3	5	2	30	34	0474
8	—	—	3	19	1	34	67	4827
9	—	—	4	3	—	39	—	9181
10	—	—	4	16	2	43	34	3534

Miara Wiedeńska		Miara Polska nowa					
Morgi	Sążnie □	Włóki	Morgi	Sznury □	Pręty □	Pręciki □	Ułamki 10-tne pręcika □
—	1	—	—	—	—	19	2756
—	2	—	—	—	—	38	5513
—	3	—	—	—	—	57	8270
—	4	—	—	—	—	77	1026
—	5	—	—	—	—	96	3783
—	6	—	—	—	1	15	6540
—	7	—	—	—	1	34	9297
—	8	—	—	—	1	54	2053
—	9	—	—	—	1	73	4810
—	10	—	—	—	1	92	7567
—	100	—	—	—	19	27	5673
—	200	—	—	—	38	55	1347
—	300	—	—	—	57	82	7020
—	400	—	—	—	77	10	2694
—	500	—	—	—	96	37	8368
—	600	—	—	1	15	65	4041
—	700	—	—	1	34	92	9715
—	800	—	—	1	54	20	5389
—	900	—	—	1	73	48	1062
—	1000	—	—	1	92	75	6737
1	—	—	1	—	8	41	0778
2	—	—	2	—	16	82	1556
3	—	—	3	—	25	23	2334
4	—	—	4	—	33	64	3112
5	—	—	5	—	42	5	3890
6	—	—	6	—	50	46	4668
7	—	—	7	—	58	87	5446
8	—	—	8	—	67	28	6224
9	—	—	9	—	75	69	7002
10	—	—	10	—	84	10	7780

ZAMIANA WAG HANDLOWYCH POLSKICH NA FRANCUSKIE WIEDEŃSKIE I ODWROTNIE.

Polskie funty	Francuskie			Wiedeńskie			Ilość obcych wag	Francuskie kilogramy czynią polskich		Wiedeńskie pfund czynią polskich	
	kilogr.	gram. $\frac{1}{1000}$	miligr. $\frac{1}{1000}$	pfund	$\frac{1}{32}$ loth	$\frac{1}{4}$ quent		funtów	łutów	funt.	łutów
1	—	405	504	—	23	0,68	1	2	14,914	1	12,193
2	—	811	008	1	14	1,37	2	4	29,828	2	24,385
3	1	216	512	2	5	2,05	3	7	12,742	4	4,578
4	1	622	016	2	28	2,74	4	9	27,656	5	16,771
5	2	027	520	3	19	3,42	5	12	10,570	6	28,964
6	2	433	024	4	11	0,11	6	14	24,484	8	9,157
7	2	838	528	5	2	0,79	7	17	8,398	9	21,350
8	3	244	032	5	25	1,48	8	19	23,313	11	1,513
9	3	649	536	6	16	2,16	9	22	6,227	12	13,736
10	4	055	040	7	7	2,84	10	24	21,141	13	25,928
20	8	110	080	14	15	1,69	20	49	10,282	27	19,857
30	12	165	120	21	23	0,54	30	73	31,423	41	13,786
40	16	220	160	28	30	3,38	40	98	20,564	55	7,714
50	20	275	200	36	6	2,23	50	123	9,705	69	1,643
60	24	330	240	43	14	1,08	60	147	30,846	82	27,572
70	28	385	280	50	21	3,92	70	172	19,988	96	21,500
80	32	440	320	57	29	2,77	80	197	9,129	110	15,429
90	36	495	360	65	5	1,62	90	221	30,270	124	9,357
100	40	550	400	72	12	0,46	100	246	19,411	138	3,286
500	202	752	—	361	28	2,30	500	1233	1,055	690	16,430

Dalszy ciąg zamiany wag.

Polskie centnary	Francuskie			Wiedeńskie			Ilość obcych wag	Francuskie miriagr. (10 k.)			Wiedeńskie centn. (110 lb.)		
	kilogr.	gram.	miligr.	centner (100 lb.)	pfund	loth		czynią polskich					
								cent	funt.	łutów	cent	funt.	łutów
1	40	550	400	—	72	12,1	1	—	24	21,1	1	38	3,28
2	81	100	800	1	44	24,2	2	—	49	10,3	2	76	6,57
3	121	651	200	2	17	4,3	3	—	73	31,4	4	14	9,86
4	162	201	600	2	89	16,4	4	—	98	20,5	5	52	13,44
5	202	753	—	3	61	28,5	5	1	23	9,7	6	90	16,43
6	243	302	400	4	34	8,6	6	1	47	30,8	8	28	19,72
7	283	852	800	5	6	20,8	7	1	72	19,9	9	66	23,00
8	324	403	200	5	79	0,9	8	1	97	9,1	11	4	26,29
9	364	953	600	6	51	13,0	9	2	21	30,3	12	42	29,57
10	405	504	—	7	23	25,1	10	2	46	19,4	13	81	0,86

WYRACHOWANIE OBJĘTOŚCI KUBICZNEJ NACZYN.

Podług zasad Ejtelwejna, garniec ma cali kubicznych reńskich 315 czyli warszawskich 343$\frac{1}{4}$.

I. *Wymiar naczyń kadzi okrągłych.*

a) Cale szerokości dna wewnątrz,
b) Cale szarokości kadzi u wierzchu,
c) Cale wysokości kadzi wewnątrz,

Cale szerokości dna wewnątrz *a*, mnożą się przez cale *b*, ilość ztąd wynikła mnoży się przez cale *c*, nakoniec tę ilość z mnożenia wypadającą, mnożyć przez liczbę **4**, a ztąd wyrachowaną summę dzielić przez liczbę 1373. Wyniknie sprawdzenie ilości garncy z przemierzenia wodą.

II. *Wymiar kadzi owalnych.*

a) Cale szerokości kadzi wewnątrz,
b) Cale szerokości kadzi u wierzchu,
c) Cale długości kadzi wewnątrz,
d) Cale długości kadzi u wierzchu,
e) Cale wysokości pionowéj,

Zebrać cale *a* i *b* i średnią przez przecięcie wyrachować ilość, toż samo uczynić z calami *c*, *d*, dwie te ilości pomnożyć jednę przez drugą, a tę summę przez cale *e*, to jeszcze pomnożyć przez liczbę 4, z czego wypadłą ilość podzielić przez liczbę 1373.

Kadź okrągła z drzewa, trzymająca: średnicy łokci 3 cali 9: wysokości łokieć **1** cali 6. Mieści w sobie garncy 570$\frac{1}{2}$.

Taż sama kadź przerobiona na owalną, ze względem iż obwód pierwszéj równa się obwodowi drugiéj — któréj długości będzie łokci 3 cali 14: szerokości łokci 3 cali 2: wysokości łokieć 1 cali 6. Mieści w sobie tylko garncy 553$\frac{7}{16}$.

Przyczyną téj różnicy w kadziach drewnianych jest: iż klepki przeciw środkowe, nie mogą mieć zupełnie wykształconego owalu. W kadziach z innego materyału giętkiego, np. z miedzi, cynku i t. p. dającego się dobrze wykształcić, żadna różnica nie miałaby miejsca.

GATUNKI GRUNTU

Podług ich zmieszania ziemi i według oznaczyć się mającego stosunku ich wartości (*) z *Thaera*.

Nr	Nazwanie gruntu według płodów	Nazwanie gruntu po częściach składu	W stu częśc. zawiera: Gliny	Piasku	Wapna	Pruchnicy	Stosunek wartości
1	Pszen. tłusty	Pruchniczny glinkowaty	74	10	4½	11½	100
2	» »	Tęgi grunt	81	6¾	4	8¼	98
3	» »	„ „	79	10½	4	6½	96
4	» »	Marglo: tłusty grunt	40	22	34	4	90
5	Łącz. lasow	Pruchniczny pulch: grunt	14	49	10	27	90
6	Jęczmienny tłusty	Pruchniczny piaskowy	20	67	3	10	78
7	Pszen. tłusty	Bujna glinka	58	36	2	4	77
8	Pszenny	Marglowy	56	30	12	2	75
9	» »	Glinkowaty	60	38	—	2	70
10	» »	Rendzina iłowata	48	50	—	2	65
11	» »	Rendzina	68	30	—	2	60
12	Jęczmien. N. 1	„ „	38	60	—	2	60
13	» N. 2	„ „	33	65	—	2	60
14	» »	Rendzina piaszczysta	28	70	—	2	40
15	Owsianny	„ „	23½	75	—	1½	30
16	» »	Piasek rendz.	18½	80	—	1½	20
17	Żytni	„ „	14	85	—	1	15
18	» »	Piaszczysty	9	90	—	1	10
19	Żytni 6 letni	„ „	4¼	95	—	¾	5
20	» 9 letni	„ „	2	97½	—	½	5

(*) Przypuszcza się tu najlepsze położenie gruntu.

GATUNKI GRUNTU Z WYKAZANIEM PLONU, JAKI KTÓRE Z MORGA

Nr.	GATUNEK I NAZWA GRUNTU	Klassa
1	* Gliniasty pruchniczny czarnoziem, (pszenny tłusty).	I.
2	** Rędzinny, (żyzny jęczmienny)	I.
3	Gliniasty, (pszenny).	II.
4	Rędzinny (jęczmienny dobry).	II.
5	Rędzina piaszczysta, (jęczmienny lekki)	I.
6	Rędzinny, (jęczmienny słaby)	III.
7	Gliniasty, (pszenno owsiany).	III.
8	Rędzina piaszczysta	II.
9	Piasek rędzinny	—
10	Rędzina piaszczysta lub piasek rędzinny	III.
11	Gliniasty i rędzinny	IV.
12	Lekki piasczysty.	I.
13	Suchy piasczysty	II.
14	Piasczysty suchy ubogi zwirowaty.	III.

* Gliniasty dobry grunt zawierać powinien $\frac{3}{5}$ glinki $\frac{2}{5}$ wapna i piasku.

** Rędzina jest to grunt co piasek z iłem obejmuje.

NOWOPOL. WYDAJĄ. (podług dzieła Dyr. Inst. Agr. *Oczapowskiego*).

SKŁAD I POŁOŻENIE	PLON Pszenicy	Żyta	Jęczmienia	Owsa	Bobu	Grochu	Koniczyny
	Korce						Cent
Żyzny, głęboki, wilgoć przepuszczający, wapna cokolwiek w składzie swoim zawierający, mający dobre położenie, bez żadnych wad. . . .	15	—	15	24	12	—	100
Zamożny, głęboki, wilgoć przepuszczający, wapna cokolwiek mający, dobre położenie	9	10	12	—	—	8	89
Zamożny, zwięzły, w dobrém i dogodném położeniu bez wad	11 do 12	—	11 do 12	17 do 18	10	—	90
Dość zamożny, rzadko kiedy wapno zawierający, bez wad, (spada do Nr. 4).	7	8	9	—	—	6	78
W dobrym stanie nawozów, głęboki, położenie równe i dogodne, (spada do Nr. 8)	—	8	8	—	—	5	56
Mniéj żyzny, wilgotno zimny mający niektóre inne wady, (spada do Nr. 4).	—	7	8	—	—	5	67
Twardy, ubogi, płytki, wilgotno-zimny, wiele wad mający, (spada do Nr. 11)	8	—	—	8	8	6	67
Jest to odmiana, niższego stopnia należąca (do Nr. 5)	—	6	6	niepe	wny	—	—
Wilgoć w sobie zatrzymujący, odmiana stopniowa klassy poprzedzającéj	—	5	—	—	—	—	—
Łatwo wysychający żytni 2-letni . .	—	—	5	—	—	—	—
Grunt glejowaty, zimny owsiany, chuda glinka.	4	—	—	6	—	—	—
Wilgoć w sobie zawierający, to jest na pozbycie się wilgoci nie tak bardzo wystawiony, żytni 3-letni. . .	—	4	—	—	—	—	—
Grunt żytni 4-letni	—	3	—	—	—	—	—
Żytni 6-letni, po długim odłogu daje plonu	—	3	—	—	—	—	—

POWIĘKSZANIE SIĘ I ZMNIEJSZANIE SIŁY GRUNTU PRZY ROŻNYCH METODACH GOSPODARSTWA.

(Podlug P: Schnée).

I. *Proste trzechpolowe gospodarstwo.*

	Powiększanie się siły	Zmniejszanie się siły
1. Ugór	10 stopni	— stopni
6 fur gnoju	60 —	— —
2. Żyta $2\frac{3}{4}$ korce	— —	30 —
3. Jęczmienia $2\frac{3}{4}$ korce	— —	21 —
4. Ugór	10 —	— —
5. Żyta $1\frac{1}{2}$ korca	— —	17^5 —
6. Owsa $1\frac{3}{4}$ korca	— —	10 —
7. Ugór słabo mierzwiony	28 —	— —
8. Żyta korcy $1\frac{3}{4}$	— —	20 —
9. Jęczmienia	— —	10^5 —
	108 —	109 —

II. *Wydoskonalone trzechpolowe gospodarstwo.*

	Powiększa siłę o	Zmniejsza siłę o
1. 6 fur gnoju czyli mierzwy . . .	60 stopni	— stopni
Groch	— —	10 —
2. Żyta $2\frac{1}{4}$ kor:	— —	25 —
3. Jęczmienia $2\frac{1}{4}$ kor:	— —	17,5 —
4. Ugór	10 —	— —
8 fur mierzwy z hórtowaniem . .	80 —	— —
5. Żyta korcy 3	— —	35 —
6. Jęczmienia 3 kor:	— —	24,5 —
7. Koniczyny	12 —	— —
8. Żyta $2\frac{1}{2}$ kor:	— —	30 —
9. Jęczmienia $2\frac{1}{4}$ kor:	— —	17,5 —
	162 —	159^5 —

III. *Gospodarstwo przemienne z pastwiskami o 7-miu polach.*

	Powiększa siłę o	Zmniejsza siłę o
1. Ugór	12 stopni	— stopni
5^5 fur mierzwy	58 —	— —
2. Żyta korcy $3\frac{1}{4}$.	— —	$37,^5$ —
3. Jęczmienia korcy $3\frac{1}{4}$	— —	$26,^{25}$ —
4. Owsa korcy 3.	— —	$17,^5$ —
5. Koniczyna na zieloną paszę. . .	10 —	— —
6. i 7 pole na pastwisko	20 —	— —
	100 —	$81,^{25}$ —

IV. *Gospodarstwo przemienne z pastwiskami o 10ciu polach.*

1. Ugór i 1^4 fur mierzwy	24 stopni	— stopni
2. Żyta korcy 3	— —	35 —
3. Owsa korcy 4.	— —	$22,^5$ —
4. Ugór i 5 fur mierzwy . . .	60 —	— —
5. Żyta korcy 3	— —	35 —
6. Jęczmienia korcy 3.	— —	$24,^5$ —
7: Koniczyna na zieloną paszę . .	10 —	— —
8. 9. 10. Pastwisko	30 —	— —
	124 —	117 —

V. *Dwunastopolowe przemienne gospodarstwo z pastwiskami.*

1. Ugór i $3,^2$ fur mierzwy	42 stopni	— stopni
2. Żyta korcy $2\frac{3}{4}$.	— —	$32,^5$ —
3. Jęczmienia korcy $2\frac{3}{4}$	— —	$22,^{75}$ —
4. Owsa korcy $2\frac{1}{4}$	— —	$12,^5$ —
5. Ugór i 6 fur gnoju	70 —	— —
6. Żyta korcy 3	— —	25 —
7. Jęczmienia $2\frac{3}{4}$ kor:	— —	21 —
8. Owsa $2\frac{1}{4}$ kor:.	— —	$12,^5$ —
9. Koniczyna na zieloną paszę. . .	10 —	— —
10. 11. 12. Pastwiska	30 —	— —
	152 —	$126,^{25}$ —

VI. *Gospodarstwo holsztyńskie* 10 *polowe.*

	Powiększa siłę gruntu o	Zmniejsza siłę gruntu o
	stopni	27,5 stop
1. Owsa korcy 4¾		
2. Ugór i 8 fur gnoju	92 —	— —
3. Żyta korcy 4	— —	45 —
4. Jęczmienia korcy 4	— —	31,5 —
5. Żyta korcy 2¼	— —	25 —
6. Koniczyna na zieloną paszę . .	10 —	— —
7. 8. 9. 10. Pastwiska	40 —	— —
	142 —	129 —

VII. *Ośmiopolowe płodozmienne gospodarstwo z pastwiskiem.*

1. 9 fur gnoju i ziemniaki. . . .	100 stopni	30 stopni
2. Jęczmienia korcy 4	— —	31,5 —
3. Groch i 3 fury gnoju.	30 —	10 —
4. Żyta korcy 2¼.	— —	40 —
5. Koniczyna na zieloną paszę . .	12 —	— —
6. i 7. Pastwisko	20 —	— —
8. Owsa korcy 4¼	— —	27,5 —
	162 —	139 —

VIII. *Gospodarstwo płodozmienne ośmiopolowe bez pastwisk, przy karmi stajennéj.*

1. 9 fur mierzwy i kartofli z tego k. 34½	100 stopni	30 stopni
2. Jęczmienia korcy 4	— —	31,5 —
3. Koniczyna	15 —	— —
4. Owsa korcy 5½	— —	32,5 —
5. 5 fur mierzwy i groch	40 —	10 —
6. Żyta korcy 4.	— —	45 —
7. Zielona koniczyna i 3 wozy gnoju	40 —	— —
8. Żyta korcy 3½	— —	40 —
	195 —	189 —

IX. *Płodozmienne gospodarstwo* 10 *polowe, przy karmie stajennéj bydła i z* 2 *działami pastwisk dla owiec.*

		Powiększa siłę gruntu o		Zmniejsza siłę gruntu o	
1.	Owsa kor. $5\frac{1}{2}$	—	stopni	$32,^5$	stop
2.	Ugór z wyką i horto 1800 owiec na mórg	50	—	—	—
3.	Żyta kor. 4	—	—	45	—
4.	Groch i 6 fur mierzwy . . .	60	—	10	—
5.	Żyta kor. $3\frac{1}{2}$	—	—	40	—
6.	Kartofle i 10 fur mierzwy . .	110	—	30	—
7.	Jęczmienia korcy $4\frac{3}{4}$	—	—	$38,^5$	—
8.	Koniczyna	15	—	—	—
9.	i 10 Pastwisko	30	—	—	—
		265	—	196	—

Gospodarstwo zatem pod

liczbą	I.	traci	w 9	latach	1	stopień	siły
»	II.	zyskuje	9	»	$2\frac{1}{2}$	»	
»	III.	»	7	»	$18\frac{3}{4}$	»	
»	IV.	»	10	»	7	»	
»	V.	»	12	»	$25\frac{3}{4}$	»	
»	VI.	»	10	»	13	»	
»	VII.	»	8	»	23	»	
»	VIII.	»	8	»	6	»	
»	IX.	»	10	»	69	»	

Czas siewu i zbioru; jako też czas wzrostu, od siewu aż do zbioru.

Gatunki zboża	Czas siewu	Czas zbioru	Czas stania na roli od zasiania do dojrzałości
Pszenica . . .	Koniec Sierpnia do środka Paździer:	w Sierpniu	46 — 48 tygod.
Żyto	Wrzesień, Październik	Lipcu i Sierpniu	42 — 44 »
Jęczmień . . .	Koniec Kwietnia do ostatniego Maja	w Sierpniu	10 — 14 »
Owies	Połowa Marca do ostatniego Kwietnia	Od połowy Sierpnia do Września	16 — 18 »
Groch	Marzec, Kwiecień	Sierpień, Wrzesień . .	16 — 20 »
Wyka	Kwiecień do pół Maja	Wrzesień	20 — 22 »
Tatarka . . .	Czerwiec, Lipiec	Wrzesień i Październik	12 — 14 »
Rzepak zimowy	Sierpień	Czerwiec, Lipiec . . .	44 — 45 »
Rzepak letni .	Czerwiec	Wrzesień	12 — 14 »
Kartofle . . .	Maj, Czerwiec	Październik	20 — 22 »

Wyrachowanie kosztów na przychowanie pięknego, rasowego lub pospolitego konia (według Karbego).

1mo Koń rasowy w pięciu latach ma wartość w przecięciu 60 dukatów czyli około 1000. złp.

Wychowanie tegoż kosztuje:	Złp.	gr.
a) Owies w pierwszym roku życia to jest od 1 Września do 1 Maja codziennie po 1 garncu czyli blisko 8 korcy, po złp. 6.	48	—
b) Przez ten cały czas codzień 3 funty siana czyli centnarów 6 i pół po złp. 3. .	19	15
c) Pastwisko przez 4 let. pory po złp. 30.	120	—
d) Owies przez następne 3 zimy po półtora garnca dziennie 36 korcy po złp. 6 . .	216	—
e) Pielęgnowanie zużycie sprzętów i t. p.	120	—
f) Zużycie klaczy, koszta stanowienia i mitręga czasu. , ...	120	—
Ogółem kosztuje przychowek złp.	643	15

lecz za takiego konia można czasem 100 dukatów i więcéj otrzymać.

2do Koń średniego gatunku w czterech latach wart jest w przecięciu 40 dukatów.

czyli złp. 720 gr. —

Kosztuje wychowanie:	Złp.	gr.
a) W pierwszym roku wieku przez 8 miesięcy po pół garnca owsa, czyni korcy 4 po złp. 6.	24	
przez tenże czas siana po 3 funty .	19	15
b) Letnie pastwisko przez 3 lata . . .	90	—
c) Owsa na trzy zimy po 1 garncu dziennie uczyni 24 korce, po złp. 6 . . .	144	—
d) Pielęgnowanie, sprzęty i t. p. . . .	60	—
e) Zużycie klaczy, odstanowienie . . .	72	—
Ogół kosztów na przychowek. . . .	409	15

3tio Koń pospolity w 3 latach, może być wart w przecięciu złp. 250 g. —

	Złp.	gr.
Wychowanie kosztuje:		
a) W pierwszym roku wieku	24	—
b) Letnie pastwisko przez dwa lata . .	60	—
c) Owsa na 2 zimy 16 korcy po złp. 6 .	96	—
d) Pielęgnowanie i oprzęt	36	—
e) Zużycie klaczy, stanowienie i mitręga.	45	—
Powtórzenie Ogół kosztu	261	—
1. Koń rasowy 5 letni ma wartość .	1000	—
Koszta przychowku wynoszą . .	643	15
Czysty zysk uczyni.	356	15
2. Koń średniego gatunku wart . .	720	—
Koszta przychowku wynoszą . .	409	15
Więc czysty zysk zostaje:	310	15
3. Pospolity koń może być wart. . .	250	—
Koszta przychowku uczynią . . .	261	—
Niema żadnego żysku, lecz strata.	11	—

Bez żadnéj wątpliwości chów koni miernych stratnym jest dla gospodarzy, lecz nie chów koni dobrych, na które zawsze się pokup znajdzie po cenach wyższych.

W Roczniku Gospodarstwa Krajowego Tom IV. Nr. 2. Rok III. (1845) zamieszczony jest artykuł: *Zasada dobrze pojętéj spółki na podziale pracy opartéj do chowu koni w Polszcze zastosowana (przez Hr. A. Z.)* zasadę tę dosłownie umieszczamy:

„Dawna zasada (mówi autor artykułu) była: trzy-
„mać własnych ogierów, i jak najwięcéj klacz
„stadnych, otóż wnoszę: abyśmy nie wszyscy ogie-
„ry utrzymywali, — wszyscy zaś po kilka tylko
„klacz wyborowych chowali."

„Tu właśnie stosuje się zasada podziału pracy, jedni bowiem zajmą się chowem koni krwi czystéj na przymnożenie ogierów stadnych, drudzy poprzestaną na produkcyi koni *pół krwi* czyli krzyżowanych, do wielu użytków bardzo przydatnych; inni nareszcie samém sprowadzeniem sztuk oryginalnych z miejsc najlepszych zatrudnią się.

„Każdy rolnik przy swojém gospodarstwie, choćby do własnéj jazdy stara się o parę dobrych koni, przy nich jeźli starannego ma człowieka, śmiało chować może parę klacz na matki, ale chcąc przyjść do dobrych źrebiąt, należy starać się o klacze wyborowe. Lepiéj, taniéj i pewniéj, dwie dobre utrzymywać, jak dziesięć miernych.

„Skoroby się ten zwyczaj u nas upowszechnił, trafią się wkrótce tacy którzy się chwycą spekulacyi sprowadzenia ogierów doskonałych. Takich jednak ogierów drogo zakupionych i kosztownie utrzymanych, do stanowienia tanio udzielać nie można i nie należy z 2ch względów:

1. Że właściciel takiego ogiera musi mieć z niego tyle dochodu, aby się sam w liczne stado nie potrzebował zapędzać, a miał wszelako procent od kapitału, na ryzyko i powoli na fundusz, do odnowienia ogiera w swoim czasie.
2. Że właściciel klaczy, wydawszy znaczną kwotę za odstanowienie jéj, będzie miał szczególne staranie o matce i przychowku, przez co jedynie do dobrych koni krajowych i to wkrótce przyjść możemy."

„Tu właśnie stosuje się zasada podziału pracy, jedni bowiem zajmą się chowem koni krwi czystej na przymnożenie ogierów stadnych, drudzy poprzestaną na produkcyi koni pół krwi czyli krzyżowanych, do wielu użytków bardzo przydatnych; inni nareszcie samém sprowadzeniem sztuk oryginalnych z miejsc najlepszych zatrudnią się.

„Każdy rolnik przy swojem gospodarstwie, choćby do własnéj jazdy stara się o parę dobrych koni; przy nich jeżeli starannego ma człowieka, śmiało chować może parę klacz na matki, ale chcąc przyjść do dobrych źrebiąt, należy starać się o klacze wyborowe. Lepiéj taniéj i pewniéj, dwie dobre utrzymywać, jak dziesięć miernych.

„Skoroby się ten zwyczaj u nas upowszechnił, trafią się wkrótce tacy którzy się chwycą spekulacyi sprowadzenia ogierów doskonałych. Takich jednak ogierów drogo zakupionych i kosztownie utrzymanych, do stanowienia tanio udzielać nie można i nie należy z 2ch względów:

1. Że właściciel takiego ogiera musi mieć z niego tyle dochodu, aby się sam w liczne stado nie potrzebował zapędzać, a miał wszelako procent od kapitału, na ryzyko i powoli na fundusz, do odnowienia ogiera w swoim czasie.

2. Że właściciel klaczy, wydawszy znaczne kwotę za odstanowienie jéj, będzie miał szczególne staranie o matce i przychówku, przez co jedynie do dobrych koni krajowych i to wkrótce przyjść możemy.

DZIAŁ IV.

Wyjątki z Budownictwa.

O DRZEWIE. *

Najpospolitsze drzewo używane w kraju naszym do budownictwa, oprócz dębowego i olszowego które potrzebowaném bywa tylko do ważniejszych sztuk budowli, jest sośnina, z powodu, że rośnie najprędzéj i najprościéj, przytém że prawie najobficiéj znajduje się we wszystkich okolicach i lasach. Sosna bowiem rośnie w najzimniejszych i najcieplejszych krajach, na równinach i na pagórkach, a szczególnie w suchym, piaszczystym, kamieniastym i gliniastym gruncie, i może nabyć po 140 latach najwyższą doskonałość z grubością 3 lub więcéj nawet stóp przy zupełnie pionowym wzroście.

Drzewo sosnowe gdy wyrasta na wzgórzach i przez to najwięcéj na niepogody i wichry wystawione było, zawsze jest twardsze i mocniejsze aniżeli to, które wyrosło w nizinach i jest powiększej części nadgniłe, gębczaste lub grzybiaste.

O zdrowiu albo uszkodzeniu tego drzewa najlepiéj przekonać się można, gdy po ogołoceniu go na południowéj stronie od kory, uderzenie młotem wydaje głos czysty, świeży i pełny: w przeciwnym bowiem razie gdy tenże będzie przytłumiony i próżny, to można niezawodnie sądzić że drzewo jest zgniłe albo spróchniałe. W popielaty kolor wpadające miejsca na stronie wypu-

* p: dz: Nauka Budownictwa praktycz: p. M. Rouget. w Wars. r. 1827.

kłéj, a z siwemi zmięszane czerwoniawe wydrążenia lub zgłębienia kory, są także oznaką zdrowego drzewa.

Najlepsza pora do ścinania lub spuszczania drzewa przeznaczonego do budownictwa, jest miesiąc Grudzień, Styczeń i Luty, kiedy soki niekrążą, lecz owszem znajdują się w najgłębszém usposobieniu. Przy wycinaniu jednak pniów pilną baczność mieć potrzeba, ażeby nietylko drzewo podrąbywane było przy saméj ziemi, ale też żeby obalało się bez uszkodzenia innych przyległych, i trafiało na miejsce najdogodniejsze do wywozu.

Drzewo powinno być zaraz po ścięciu okrzesane od wszelkich gałęzi; a ponieważ doświadczenia czynione umyślnie w tym celu, przekonały: że wyparowanie soków nierównie bywa prędsze w drzewie obrobionćm, aniżeli w nieobrobionćm, i że utrzymuje drzewo w dobroci swéj zapobiegając szkodliwemu a zwykłemu szczepaniu się podczas wysychania; przeto należy go także obrobić albo przynajmniéj z kory obrać jak najprędzéj po ścięciu.

Drzewo do budownictwa, dzieli się zwykle na dwa gatunki: to jest na *budulec* czyli obrobione już belki lub drzewo, tudzież na *piłowiec* lub na *kloce tartakowe* czyli pospolite sztuki drzewa nie obrobionego, które służy do wydawania mniejszego budulcu, i rznięte bywa na bale, tarcice, deski, łaty, i t. p.

WADY DRZEWA BUDOWLANEGO.

Drzewo zwichnione w którém współśrodkowe słoje łatwo się oddzielają; to kalectwo zrządzone w nim bywa przez wiatry silne w czasie wiosennego napływu soków.

Zadziorne w którém przez zrastanie się włókien, przy wygładzaniu powstają zadziory.

Gwiaździste w którego przecięciu poprzecznćm od-

krywamy szczeliny, od środka w gwiazdkę rozchodzące się, skutkiem przemrożenia lub nagłego suszenia drzewa.

Sękowate, mające mnóstwo sęków.

Nie obielone, nie obdarte z kory, na ziemi złożone.

Tłuste—lekkie miękkie i słabego spojenia, w którém środek na w pół jest zgniły.

BUDULEC. Budulec dzieli się pospolicie, pod względem wielkości, czyli szerokości i długości budowli, do jakiéj używanym bywa, na cztery gatunki. Mianowicie zaś:

1) na extra-grube drzewo, mające 24 do 30 łokci długości i 12 do 14 cali grubości w końcu cieńszym,
2) na pospolito-grube drzewo, mające 20 do 22 łokci długości i 10 do 11 cali grubości w końcu cieńszym,
3) na średnie drzewo mające 18 do 20 łokci długości a 8 do 9 cali grubości w końcu cieńszym,
4) na małe drzewo, mające tylko 18 łokci długości a 6 do 7 cali grubości w końcu cieńszym.

Pierwszego gatunku drzewa używa się bardzo rzadko do budynków wiejskich, a osobliwie gospodarskich.

Drugiego gatunku, używa się do wszystkich rodzajów budowli, bądź w całkowitości, bądź też przerznięte. W pierwszym razie służy takowe drzewo w budowlach mających 20 i więcéj łokci szerokości, na belki, na podwaliny, na podciągi w domach o dwóch piętrach, na narożne słupy w domach drewnianych i t. d. a nakoniec i do wszelkich robót hidraulicznych. W drugim zaś razie bywa pospolicie przerzynane na *półdrzewo*, na *krzyżowe drzewo* i na *łaty* do dachów.

Słupki dachowe, szturmbanty, opaski, sztybry, rygle i szpanrygle, równie jako i ławy i podciągi w jednopiętrowym domie gospodarskim lub wiejskim robią się z pół-

drzewa. Murłaty zaś, słupki, podkłady, przypuśnice, krokwie, opaski, banty, miecze i rygle w dachu, robione bywają z krzyżowego drzewa.

Trzeciego gatunku drzewo, bywa używane do budynków mających 15 do 18 łokci szerokości, na balki, słupki, szturmbanty, sztychy, sztybry, ławy i do innych sztuk dymnikowych, nieprzerznięte; lecz w takowym razie bierze się już na krokwie, na kielbalki, na rygle i na inne części budowli półśredniego drzewa.

Do budynków nakoniec, mających mniéj od 15 łokci można użyć czwartego gatunku na krokwie i rygle.

PIŁOWIEC. Piłowiec składa się albo z tartych już i na sprzedaż wystawionych balów, tarcic, desek i łat gotowych, a których ilość potrzebna do budowli zaraz wyrachowaną być może do kosztorysów, albo z tartakowych kloców czyli zwyczajnych sztuk drzewa mającego dopiero na powyżéj wymienione przedmioty być rzniętém.

Kloce tartakowe mają pospolicie 12 łokci i więcéj długości, a 12, 15 do 16 cali grubości; mogą wprawdzie być dobrze użyte i zwyczajne kloce opałowego nawet drzewa, które wydadzą deski 18 a czasem tylko 12 stóp długie, lecz w każdym razie muszą bale i deski być przyjęte po 12, 18 albo 24 stóp, czyli 6, 9 albo 12 łokci długie, tak z powodu obrachowywania onych do mostów jako i z powodu zwyczajnego podzielania balek w budowlach.

Ilość balów i desek jaką można urżnąć z jednego kloca mającego 12 łokci długości, przypuszczając, że odrzynek w czopie lub w cieńszym końcu zostanie 1 cal grubym, że żaden bal niebędzie miał mniéj od 10 cali szerokości, i że rznięcie najwięcéj $\frac{1}{4}$ cala będzie wynosiło, okazuje następująca tablica, która może oraz słu-

żyć do wynalezienia ilości mających się rznąć tarcic z dłuższego drzewa.

Jedna gwiazdka umieszczona przed liczbą wskazuje iż jeszcze jednę deskę jednocalową urznąć można; dwie gwiazdki oznaczają jednę $1\frac{1}{2}$ calową deskę; a nakoniec trzy gwiazdki jednę 3 calową deskę.

Średnica Klocków w cieńszym końcu	Z tych można urznąć								
	Desek				Balów			Łat	
	Skrzynk: $\frac{3}{4}$ cal: grub:	Szalowych 1 cal grub:	Stolarskich $1\frac{1}{4}$ cala grubych	Szpunto: $1\frac{1}{2}$ cala grubych	2 cale grubych	3 cale grubych	4 cale grubych	3 i $1\frac{1}{2}$ cali grubych	$2\frac{1}{2}$ i $1\frac{1}{2}$ cali grubych
cali									
12	9	7	6	5	4	3	2	18	24
$12\frac{1}{2}$	9	7	6	5	4	3	2		
13	10	8	*6	*5	*4	3	2		
$13\frac{1}{2}$	11	9	7	6	5	3	*2		
14	11	9	*7	*6	5	4	3		
$14\frac{1}{2}$	12	9	8	7	5	4	3	30	35
15	12	10	8	7	**5	4	3		
$15\frac{1}{2}$	13	11	9	*7	6	*4	3		
16	14	11	9	8	6	**4	*3		
$16\frac{1}{2}$	14	11	9	8	*6	***4	3		
17	15	12	10	*8	**6	5	**3		
$17\frac{1}{2}$	15	12	10	9	7	5	3		
18	16	13	*10	9	7	5	4	40	50
$18\frac{1}{2}$	16	13	11	9	7	*5	4		
19	17	13	11	*9	**7	*5	4		
$19\frac{1}{2}$	17	14	*11	10	8	**5	4		
20	18	14	12	10	8	6	*4		
$20\frac{1}{2}$	18	15	12	*10	8	6	*4		
21	19	15	12	11	*8	6	**4	50	65
$21\frac{1}{2}$	19	15	13	11	**8	6	***4		
22	20	16	13	11	9	6	5		
$22\frac{1}{2}$	20	16	*13	*11	9	*6	5		
23	21	17	14	12	9	**6	*5		
$23\frac{1}{2}$	21	17	14	12	**9	7	*5		
24	22	17	*14	*12	10	7	**5	60	80

Dawniéj można było liczyć każdéj desce lub balowi z dobrego kloca po 6 kwadratowych łokci lub 24 takichże stóp powierzchni; lecz teraz, liczy się powiększéj części desce lub balowi 20 stóp kwadratowych lub 5 takichże łokci. Podobnie i łaty rachują się tylko po 10 łokci długości. Co do innego drzewa, następująca tablica może służyć za skazówkę:

Gatunek Drzewa	Całe pnie		przerznięte drzewa	
	długość	grubość w wierz:	szerok:	grubość
	Stóp	Cali	Cali	Cali
1. Extra grube drzewo . . .	48do50	12do14	—	—
a) rznięte z niego *drzewo całe* od dolnego końca, aż do połowy będzie miało	—	—	12	11
od połowy do górnego końca	—	—	11	10
b) rznięte z niego *półdrzewo* od dolnego końca aż do połowy	—	—	12	$5\frac{1}{2}$
od połowy do górnego końca	—	—	11	5
c) rznięte z niego *krzyżowe drzewo* od dolnego końca aż do połowy	—	—	6	$5\frac{1}{2}$
od połowy do górnego końca	—	—	$5\frac{1}{2}$	5
2. Pospolite-grube drzewo . .	40—45	10—11	—	—
a) rznięte z niego *całe drzewo*, od dolnego końca do połowy	—	—	10	9
od połowy do górnego końca	—	—	$9\frac{1}{2}$	8
b) rznięte z niego *pół-drzewo*, od dolnego końca do połowy	—	—	9	5
od połowy aż do górnego końca	—	—	$8\frac{1}{2}$	$4\frac{1}{2}$
c) rznięte z niego *krzyżowe drzewo* od dolnego końca aż do połowy	—	—	5	$4\frac{1}{2}$

Gatunek drzewa	Całe pnie		przerznięte drzewo	
	długość	grubość w wierz:	sze-rok:	gru-bość
	Stóp	Cali	Cali	Cali
od połowy aż do górnego końca	—	—	$4\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2}$
3. Srednie drzewo	36do40	8 do 9	—	—
a) rznięte z niego *całe drzewo* w 1-éj połowie . . . . , . .	—	—	8	7
w drugiéj połowie	—	—	$7\frac{1}{2}$	$6\frac{1}{2}$
b) rznięte z niego *pół-drzewo*, w piérwszéj połowie . . .	—	—	7	4
w drugiéj połowie	—	—	$6\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2}$
c) rznięte z niego *krzyżowe drzewo*, w piérwszéj połowie	—	—	4	$3\frac{1}{2}$
w drugiéj połowie	—	—	$3\frac{1}{2}$	3
4. Małe drzewo	30—36	6 — 7	—	—
Nie bywa rznięte z powodu nader małéj grubości				
5. Balowe pnie	30	5	—	—
rznięte bywają tylko na pokład mostów i wydają po 2 bale każden	24	$2\frac{1}{2}$	—	—
6. Żerdzie do łat	25do30	3 — 4	—	—
bywają przełupane, i każda wydaje 2 łaty po	20	$1\frac{1}{2}$	—	—

Grubość balek i innych rozmaitych sztuk drzewa składających całą ciesielkę, powinna być jak najściśléj zastosowana do wielkości budowli, a osobliwie do szerokości onéj i do ilości środkowych ścian znajdujących się w podłuż, które najwięcéj do dźwigania całego pokrycia domu przyczyniają się. Podzieliwszy zatem budowle na trzy klassy, to jest na wielką, na średnią, i na małą,

przyłączamy tu następującą tablicę, wskazującą grubość jaką wszystkie sztuki drzewa w budowli mieć powinny.

Grubość i Nazwisko (*) Sztuk Drzewa	Budowle wielka Cali	Budowle średnia Cali	Budowle mała Cali
Na Balki	10do12	9—10	8—9
» Podwaliny lub ławy	9—10	8— 9	7—8
» Podnosze	10—12	9 – 10	8—9
» Opaski . . . . , ...	9 – 10	8— 9	7—8
» Słupki	9— „	8— „	7—„
» Murłaty	6— „	6— „	6—„
» Poddaszne ławy	11—12	9—10	8—9
» Poddaszne opaski	9—10	8— 9	7—8
» Szybry w leżącym dachu	12—14	11—12	10—11
» Dachbanty	7— 8	6— 7	5—6
» Szpanrygle	9—10	8— 9	7—8
» Podnosze w dachu	10—12	9—10	8—9
» Kielbalki	8— 9	7— 8	6—7
» Banty czyli Hanbalki	7— „	6— „	5—„
» Narożne krokwie	10—12	9—10	8—9
» Krokwie	8— „	7— „	6—„
» Pół-krokwie	8— „	7— „	6—„
» Przypuśnice lub knaggi	6— „	5— „	4—„
» Dachrygle	6— „	5— „	4—„
» Sztybry w stojącym dachu . .	9—10	8— 9	7—8
» Zastrzały	9— „	8— „	7—„

Wyrachowanie ilości drzewa potrzebnego na budowle jest tak obszerne i trudne, że bardzo często, pomimo przyłączenia nawet dodatku znacznego do ilości rachun-

(*) Objaśnienie wyrazów i nazwisk, *patrz* Alfabetyczny zbiór, w końcu niniejszego dzieła.

kiem ustanowionéj, drzewo oznaczone w kosztorysie niewystarcza i wprowadza budowniczego w kłopot. Dla zapobieżenia zatem takowéj niedogodności, i ułatwienia sposobu wynajdowania z krótkością i pewnością ilości materyału, przytaczamy tu następujące prawidła, pomocne w wykonaniu rachunku z większą dokładnością:

RUSZTY.

Balki i bale z których składają się *leżące ruszty*, podobnie jak i rusztowe pale, bale, szpuntpale i szpuntbale do palowych rusztów, mierzą się na łokcie lub na stopy, a ilość pniów drzewa i piłowcu podług ich grubości i długości. Na balki i na pale używane bywa całe drzewo, na szpuntpale półdrzewo; a na szpuntbale i na pokład rusztów używa się 3 lub 4 calowych bali.

DREWNIANE ŚCIANY.

1) Summa bieżących stóp na *podwaliny* lub *podciągi* wynajduje się przez dodanie razem wszystkich ścian podłużnych i poprzecznych. Bierze się do nich pół-drzewa z pospolito-grubych sztuk, albo całego średniego drzewa.

2) Zmierzywszy długość wszystkich ścian mających jednakową wysokość, podzieliwszy summę (gdy słupki w rysunku nie są oznaczone) przez 3 albo $3\frac{1}{2}$ stóp, jako zwyczajną ich odległość od siebie, i pomnożywszy potém takowy iloraz przez wysokość piątra, znajdzie się liczba stóp na *słupki*, do któ-

rych używane bywa krzyżowe drzewo z pospolito-grubych sztuk, albo pół-drzewo z średnich sztuk.

3) Summa bieżących stóp frontowych ścian; tudzież wewnętrznie równoległo przechodzących ścian, wydaje liczbę stóp na *opasne sztuki*, do których bierze się pół-drzewo z średnich sztuk.

4) Długość wszystkich ścian rozmnożona przez ilość razy jaką te zaryglowane być mają, wydaje liczbę na *rygle*, robione powszechnie z krzyżowego drzewa pospolito-grubych sztuk.

BALKOWANIE.

Kiedy budynek ma być pokryty dachówką, to zwyczajne oddalenie balek mieć powinno po $3\frac{1}{2}$ stóp od jednego środka do drugiego. Jeżeli zaś budynek niema dźwigać wielkiego ciężaru, wtedy dosyć jest oddalić balki na 4 stopy, a przy słomiannem lub gontowém pokryciu dachu i 5 do $5\frac{1}{2}$ stóp odległości od jednego środka do drugiego.

1) Summa bieżących stóp balkowych, które zwykle z całego drzewa biorą się, a z pół-drzewa tylko do domów niemających wielkiéj szerokości, może być wynaleziona bez rysunku, przez podzielenie frontowéj długości domu, przedziałem balek, i rozmnożenie wynikłego ztąd ilorazu przez szerokość domu.

2) *Przetrumfowania* z całego lub z pół-drzewa, wypadają tylko przy wschodach albo przy kominowych rurach; można zatém wynaleźć liczbę bieżących stóp przez dodanie szerokości otworu wschodów, i dubeltowej długości kominowych rur, skoro te niemogą być przeprowadzone między balkami.

3) Summa frontowych długości wydaje liczbę stóp krzyżowego drzewa na *murłaty*.

WIĄZANIE DACHU Z DUBELTOWO STOJĄCYM STOLCEM.

1) Ile wyrachowało się dachowych balek, tyle też będzie potrzeba *par krokwi* krzyżowego drzewa z pospolito-grubych sztuk, albo pół-drzewa z średnich sztuk, lub nakoniec całego drzewa z małych sztuk; rozmnożywszy zaś te przez długość, będzie liczba podłużnych stóp na krokwie.

2) Dwa razy wzięta dubeltowa długość frontu, wydaje liczbę bieżących stóp pół-drzewa na *Opaski* czyli *Dachramy*.

3) W pokryciu dachówką rachuje się między dwoma głównemi związaniami *trzy*, a w pokryciu gontami albo słomą *cztery* próżne wiązania; przeto więc, liczba krokwi podzielona przez 3 lub 4, wydaje ilość *słupków* krzyżowego drzewa z grubych sztuk, albo pół-drzewa z średnich sztuk: rozmnożywszy zaś tę przez zwyczajną wysokość 7 lub 8 stóp, będziemy mieli liczbę bieżących stóp drzewa.

4) Długość *kielbalków* (pospolicie równa połowie szerokości budowli) pomnożona przez ilość balek, wydaje liczbę stop potrzebnych pół-drzewa z średnich sztuk.

5) Ile wyrachowanych jest par krokwi, tyle potrzeba też *knagów* czyli *przypuśnic* z krzyżowego drzewa, mających długość zastosowaną do sterczenia gzymsu, i leżących przeto na pojedynczych, na podwójnych, i na potrójnych tremplach, równie z krzyżowego drzewa podłożonych.

6) *Hanbalki* czyli *Szturmbanty* które potrzebne bywają tylko do bardzo szerokich domów dla podpierania górnéj części krokiew, i robią się z krzyżo-

wego drzewa grubych sztuk, albo z pół-średniego drzewa, powinny być ilości równéj kielbalków i mają podług prawideł połowę ich długości.

7) Podwójna ilość słupków rozmnożona przez 4 lub 5 stóp wydaje liczbę stóp krzyżowego drzewa na *miecze* czyli *stolcowe banty*.

8) *Drewniane gible* zajmują oprócz kielbalków, jeszcze słupki i rygle z mocnego drzewa krzyżowego i rachują się na stopy lub łokcie.

WIĄZANIE DACHU Z DUBELTOWO LEŻĄCYM STOLCEM.

1) *Ławy* i *Opaski* z półdrzewa, czynią przy wyrachowaniu podwójną długość frontu w stopach lub łokciach.

2) Ile znajduje się głównych związań tyle powinno liczyć się *Szpanryglów* z pół-drzewa, mających kilka stóp mniéj długości od kielbalków.

3) Drzewo do *Bantów* pomiędzy stolcowemi słupkami z mocnego krzyżowego drzewa wynajduje się: gdy przyjmiemy zawsze 8 bantów między dwoma głównemi związaniami na obydwa fronty, i pomnożemy takową summę przez 6, 8 albo 9 stóp, stosownie jak odległe od siebie są krokwie.

4) Inne zaś *drzewo do wiązania* liczy się tak jak w dubeltowo-stojącym stolcu.

PUŁPITOWE CZYLI PULPITOWE DACHY.

Pułpitowe dachy, mające tylko po jednéj stronie płaszczyznę pochyłą, a po drugiéj prostopadle stojącą ścianę wysoką, bywają również w prostych i w piętrowych czyli mansardowych dachach. Sposób obrachowania drzewa jest ten sam co i poprzedzających, z tą tylko ró-

żnicą, że do pułpitowych dachów miernéj szerokości rachuje się na stolec tak zwaną *kozłową opaskę* składającą się z opaski idącéj wzdłuż budynku z pół-drzewa, z słupków oddalonych od siebie 12 do 16 stóp z mocnego krzyżowego, i z bantów słabego podobnegoż drzewa. Prócz tego należą tu *krokwie* z mocnego drzewa krzyżowego, *knagi* i *tremple* z słabszego: a do wysokiéj ściany *podwalina* lub *ława* z pół-drzewa, *opaska* i *słupki* z mocnego krzyżowego drzewa, i 1, 2, 3, lub 4 *zaryglowania* z słabego drzewa krzyżowego, które rachują się wiadomym już sposobem.

W A L M Y, (walmowe, wielo-okapowe dachy).

Długość *narożnych krokwi* u dachów, wynajduje się przez wymierzenie onéj na rysunku, podobnie jako i *półkrokwi* czyli *Szyftszparów* które stawiane bywają w téj samej od siebie odległości i z tego samego drzewa co krokwie.

BALOWE DACHY

w mieszkalnych domach, oprócz zwyczajnie przechodzącéj balki z całego drzewa i murłatu z krzyżowego drzewa potrzebują: — dubeltowo razem przybitych desek lub tarcic na krokwie, łacianych zastrzałów pod krokwiami, wierzchnego balu i słabych knag z balów lub z małego krzyżowego drzewa. W innych zaś budynkach, potrzebują jeszcze podwaliny z pół-drzewa na któréj wspierają się krokwie spuszczone wewnątrz aż do dołu; a na miejsce głównéj balki małych tylko sztychów, w których krokwie zawarte bywają.

Krokwie mierzą się pospolicie podług ich łukowatości na profilu; biorąc liczbę stóp na $1\frac{1}{2}$ calowe deski, po-

dwójną, i podzieliwszy znalezioną summę stóp przez zwyczajną długość deski, (stóp 20), okaże się ilość desek jaka na jedną krokwię potrzebna będzie.

ŁACENIE DACHÓW CZYLI PRZYBIJANIE ŁAT NA DACHACH.

W pokrywaniu dachówką, oddalają się łaty po $5\frac{1}{2}$, 7 aż do 8 albo 11 do 12 cali jedna od drugiéj. Skoro więc wiadomą zostanie przez porachowanie dachówek liczba rzędów wypadająca na jednę płaszczyznę, tedy potrzeba tylko ilość łat wychodzących na jednę długość frontową, rozmnożyć przez rzędy dachówek dla otrzymania liczby takowych łat na całą stronę dachu. Podwoiwszy potém znaleziony iloczyn, wypadnie całkowita ilość łat na cały dach, które powinny być rachowane tylko po 20 stóp długości. W pokrywaniu zaś słomą, łaty oddalone bywają pospolicie po ośmnaście cali jedna od drugiéj.

I tak np. przypuśćmy jakiego budynku długość dachu na 80 stóp, a szerokość 40 stóp i $5\frac{1}{2}$ calowę odległość łat czyli 68 rzędów: wypadnie zatém na jednę frontowę długość $\frac{80}{20}=4$ łat, albo na jedną stronę dachu, $4+68=272$; a na obydwie strony 544 sztuk czyli $9\frac{1}{15}$ kóp ordynaryjnych łat.

Z doświadczenia także okazuje się iż:

Do 1. kwadratruty czyli do 36 □ łokci pojedynczego dachu przy $7\frac{1}{2}$ calowéj odległości łat potrzeba . $11\frac{1}{2}$ sztuk łat.
Do 36 kwadratowych łokci dubeltowego dachu przy $5\frac{1}{2}$ calowéj odległości . . . . $15\frac{1}{2}$ sztuk łat.

Do 36 kwadratowych łokci koronowego dachu przy 11 calowéj odległości . . . . . 8 sztuk łat.

Do 36 kwadratowych łokci gontowego dachu przy 12 calowéj odległości łat . . . $7\frac{1}{4}$ sztuk łat.

Do 36 kwadratowych łokci słomiannego lub trzcinowego dachu przy 18 calowéj odległości łat . . . . 5 sztuk łat.

GONTOWE POKRYCIE DACHU.

Gonty sosnowe jakie używane bywają powszechnie do pokrywania dachów, mają pospolicie 1 łokieć długości a 4 do 5 cali szerokości. Jedna ich strona podługa jest zakończona ostro w kształcie klinu, a druga będąca grubsza na $\frac{1}{2}$ do $\frac{3}{4}$ cala zajmuje w sobie falc czyli fugę przeznaczoną do mieszczenia ostrego brzegu drugiego gonta, który przykłada się zwykle jak najściśléj obok tegoż pierwszego, i nakoniec obadwa do łat przybijane bywają łatnalami.

W wyborze gontów, osobliwie na to uważać trzeba, żeby takowe niebyły połupane albo krzywe, gdyż niemogłyby się łatwo i bez znacznego ociesywania ostrza w falce wtykać. Kolor czerwoniawy albo *łuczywa*, jest znakiem zdrowego i dobrego gatunku drzewa z którego gonty zrobione zostały; inne bowiem wpadające w popielaty lub niebieskawy, powinny być odrzucone jako bardzo skłonne do prędkiego zepsucia się na deszczu.

Doświadczenie okazało że do 1 kwadratowego łokcia pokrycia jakiegokolwiek dachu, potrzeba 14 lub 15 sztuk gontów i 21 do 24 sztuk gontali: albo też do 36 kwadratowych łokci, $8\frac{1}{2}$ kóp gontów a 14 do 15 kóp gontali.

WIĄŻĄCE SZTUKI WEWNĄTRZ BUDOWLI.

1. Podzieliwszy przez 3 lub $3\frac{1}{2}$ stopy całą długość sklepionéj przestrzeni, znajdziemy liczbę *legarów* na podłogi, które po rozmnożeniu przez szerokość piwnic wydadzą ilość bieżących stóp potrzebnego na ten koniec grubego krzyżowego drzewa.

2. *Pół-drzewo na futryny* do drzwiów lub okien wynajduje się przez dodanie do podwójnéj szerokości drzwi, dubeltową onych wysokość, z dołączeniem na każdą stronę, ucha wchodzącego w ścianę, 6 do 12 cali długiego.

3 *Proste i składane w kącie, dymnikowe czyli kapowe sztuki* robione bywają zwyczajnie z całego drzewa stosownie do wielkości ognisk.

STAJNIE DLA KONI I OBORY DLA KRÓW.

Bale do *żłobów* rachują się na bieżące stopy: do 1 stopy takowego żłobu potrzeba 3 stóp, $2\frac{1}{2}$ do 3 cali grubych balów sosnowych. *Słupki żłobowe* z pospolitego drzewa całego, mają 4 do 5 stóp długości; *legary* z mocnego krzyżowego drzewa 8 do 10 stóp, *filary* czyli *słupy* z słabego drzewa całego 7 stóp, a *podkładane bale* 2 lub $2\frac{1}{2}$ cali grubości i 10 cali szerokości.

Do obór potrzeba przy niespajanych lecz calkowicie wydrążonych żłobach—podwaliny z półdrzewa rozciągającéj się wzdłuż jednéj ich strony, i w odległości 15 stóp przechodzących słupków, a czasem pojedynczych albo podwójnych podciągów z całego drzewa, ryglów, małych drążków

do przedziału stanowisk, i parociągów z $1\frac{1}{4}$ cali grubych desek, wyprowadzonych aż do szczytu dachu.

NATYKANIE CZYLI SZTAKOWANIE.

Do jednéj kwadratruty glinowych przegród rachuje się $\frac{1}{2}$ sztuki, a do jednéj kwadratruty płaszczyzny każdego piątra w świetle, $\frac{3}{4}$ sztuk odartego drzewa które, rówwnie jak i średni budulec 40 stóp długie a 8 lub 10 cali grube u wierzchnego końca być powinny. Jeżeli zaś przychodzi ich użyć na odrzynki czyli odrzuty z tartakowych kloców do sztakowania, to wypadnie do 5 lub 6 stóp długości balek przy 3 stopowéj szerokości ogródki 21 stóp odrzynku, mającego blisko $1\frac{1}{2}$ do 2 cali grubości a 10 cali szerokości.

Przy obliczaniu ilości drzewa potrzebnego do sztakowania, rachuje się bardzo często do wiszących czyli sufitowych przegród jeszcze raz tyle sztaków ile do stojących czyli do ściennych przegród, kiedy tamte mają być gęsto, te zaś rzadko i rozlegle sztakowane. Wychodzi więc w wiszących przegrodach na każdą stopę długości 4 sztaków 3 stopy szeroko, a w stojących przegrodach 2 sztaków 3 stopy wysoko. Jeden sążeń drzewa mający 6 stóp szerokości i wysokości a 3 stopy długości, wydaje 480 sztaków, łatwo więc będzie znaleść liczbę sążniowego drzewa:

1. *w sufitowych polach*, gdy wszystkie bieżące stopy (to jest miedzy-miejsca balek) rozmnoży się przez ilość sztaków wychodzących na 1 stopę długości, czyli 4 sztuk, i podzieli takowy iloczyn przez 480.
2. *w stojących polach*, gdy policzy się najprzód dłu-

gość ściany z odtrąceniem grubości wszystkich słupków; a potém gdy podzieli przez 3 stopy, czyli długość sztaków, całę wysokość ściany po odtrąceniu ryglów, końcem zaś otrzymania ilości sztaków na wysokość, mnoży się stopy długości ściany przez dwa i dzieli takowy iloczyn przez 480.

STOLARSKA ROBOTA.

Wszelkie bale dębowe i sosnowe, tudzież całe i półdeski stolarskie do różnych *drzwi* i *okien*, bywają rachowane na stopy lub łokcie; inne zaś deski bądź sosnowe bądź też dębowe jakie używają się na *posadzki*, na *lamperye* i tym podobne wykładunki, rachują się na kwadratowe stopy lub łokcie, i z tychże liczba sztuk dochodzoną bywa.

WSCHODY.

Summa całéj szerokości i pół wysokości jednego stopnia wydaje summę wschodowych ścian czyli wangi do jednego stopnia na jedną stronę. Jeżeli więc rozmnoży się ta summa przez całą liczbę stopni, to iloczyn wyda ścienne drzewo do jednéj strony, a wziąwszy go podwójnie, będzie do obudwóch stron: w rachunku tym należy zawsze liczyć przy wązkich wschodach 2 cale, przy szerokich zaś $2\frac{1}{2}$ do 3 cali grubości. Gdy podzielemy ogólną długość wszystkich stopni przez długość 2 calowego bala, wyniknie liczba bali potrzebnych na stopnie.

Pięć razy wzięta summa szerokości jednego stopnia

daje ilość potrzebnego drzewa mocnego krzyżowego na rygle do spoczników czyli podestów z przekątnemi zastrzałami; a podzieliwszy kwadratową powierzchnię spocznika przez kwadratową miarę stolarskiéj deski, wyniknie liczba potrzebnych desek do wyłożenia zupełnego.

Wnioski z doświadczenia:

Następujące wnioski lubo niepodają ilości drzewa potrzebnego do ciesielki tak dokładnie jak poprzedzające prawidła, mogą jednak znacznie oszczędzić pracy i ułatwić wynalezienie ilości jego w wielu sztukach:

1. Dwa słupki, 2 sztybry (gdy te rachowane są) i 4 banty lub miecze do słupków, potrzebują w stojącym stolcu $\frac{2}{3}$ tyle całego drzewa, ile budynek w balce jest szerokim.
2. Dwa słupki, 1 szpanrygiel i 2 banty lub miecze potrzebują w leżącym stolcu prostych dachów, dwa razy, a mansardowych dachów $1\frac{1}{4}$ razy tyle stóp całego drzewa, ile budowla w balce ma szerokości.
3. Sześć razy wzięta długość wystawania gzymsu, wydaje długość knagi czyli przypuśnicy.
4. W prostych dachach potrzeba na dachgible takiéj połowy stóp drzewa, ile wynosi ich kwadratowa objętość.
5. Do wielkiéj siennéj luki (Heu-luke) 5 stóp wysokiéj a 3 stóp szerokiéj potrzeba z krokwią 8 razy tyle stóp drzewa, ile wysoki i szeroki jest otwór w świetle.
6. Do futryny na drzwi lub okno, potrzeba $2\frac{1}{2}$ razy tyle drzewa, ile otwór futryny jest wysokim i szerokim w świetle.
7. Dla wynalezienia potrzebnego drzewa na laufry, na rygle, na banty, i t. d. do bramy, wypada tylko

dodać wysokość i szerokość bramy, i wziąść na pospolitą bramę do stodoły 4 razy, a na wielką bramę zajezdną 6 razy tę summę.

W podawanych na budowle anszlagach napotykamy częstokroć wyrazy, dla niebędącego technikiem, obce, i powiększéj części z obcych języków w budownictwie przyswojone tak, że nie raz trudność zachodzi zrozumienia w anszlagu, co rzeczywiście jaki wyraz znaczy, jaką część lub cząstkę w budowli przedstawia; — to więc spowodowało nas do zebrania ile tylko objętość pisma naszego dozwoliła, Wyrazów powszechniéj w budownictwie używanych, i takowe w sposobie alfabetycznym dołączamy.

Dla bliższego zaś i specjalnego obeznania z wyrazami tego rodzaju, wyszło w r. 1843 w Warszawie, dziełko, pod tytułem:

Nomenklatura Architektoniczna czyli Słownik Cieśliczych wyrazów. przez P. K. Podczaszyńskiego.

ALFABETYCZNY ZBIÓR

POWSZECHNIEJSZYCH WYRAZÓW TECHNICZNYCH W BUDOWNICTWIE, I ICH ZNACZENIE.

A.

ABRYS (Abriss) Rysunek budowy, składa się z trzech części:

1. *Planta* czyli *Grundriss* przedstawia przecięcie poziome budowli.
2. *Przecięcie pionowe*, rysunek budynku przeciętego, z wykazaniem wymiaru części wewnętrznych budowli.
3. *Facjata* czyli *Elewacja*, wzniesienie, rysunek budowli widziany z frontu.

Anker, inaczéj *kotew*, jest to sztaba żelazna płaska, lub kwadratowa, zakończona dwoma lub trzema odnogami zagiętemi śrubowo, iżby z muru w którym się osadza z łatwością wydobytą być nie mogła. Przy dawaniu gzemsów robi się w kształcie lit: T. nad sklepieniem zaś dla znacznéj ich długości składa się zwykle z dwóch sztuk połączonych z sobą ogniwami.

B.

BALASY (geländer) słupki przy galerji, lub balustradzie robione z kamienia, gipsu lub drzewa.

BANTY (Baender) przy wiązaniu ścian, dachów, pasy stolcowe, rozpora stolcowa (Spannriegel) co się pod rozporą krokwi znajduje, (Szpanrygiel pod kielbalką).

Belkowanie, gzemsowanie, brusowanie, tramowanie, związanie słupów tramem, nadtramem i okapem przy zakończeniu ściany. (Bindebalken).

Blok (Kloben) kółko złóbkowane do ciągnienia po niém sznura z ciężarem, osadza się na osi.

Bonie, boniowanie (Bäurischwerke) ozdoba, wydatne kamienie w ścianie, pocięcie tynku na kształt kamieni.

1. Brewno, patrz *Budulec*.
2. Bruss, trama, drzewo grube na 4 kanty ociosane.
3. Brussowanie, patrz *belkowanie*.
4. Budulec, drzewo ociosane do użytku budowlanego, które może być grube, średnie i cienkie, (brewno).

Buksztelle, (Bogen-stellung, Bogengerüste) kręgi, krążyny, łuki z desek, rusztowanie do robienia sklepień.

C.

Calec, ziemia mocna pod fundamenta, grunt twardy i stały.

Ciesielski zamek, (Verbindung) łączenie drzewa z drzewem za pomocą *wrębów* i *nacięć*.

Cokuł, odsadzka, mur liczący się od poziomu,— od bruku do podłogi parterowéj.

Czeluść, otwór ogniska w piecu.

Czop, (Zapfen) przy spajaniu drzewa, część wydatna przez zaciosanie, wpuszczona w wydrążenie sobie odpowiadające.

D.

Dachy: są różne.

Dach jedno-spadkowy, pulpitowy, (Pultdach).

Dach na dwa okapy, dwuspadkowy, szczytowy, (Giebel dach).

Dach wielo-okapowy, namiotowy, (Walmdach).

Dach w około okapowy, stożkowy, ostrokręgowy.

Dach o czterech spadkach.

F.

Falc, (pfelz, pfalz) brzegi wydrążone, np. w tarcicach, gontach, dla spojenia z drugiemi.

Filunek, (filung), otoczenie wznioślejszemi brzegami powierzchni np. w murze, dna we drzwiach.

Fronton, przyczołek, (frontispice, Vosgiebel) frontowy szczyt domu.

Futrowanie, cembrowanie, okładanie kamieniem, murem, lub drzewem muru, studni i t. d.

G.

Gąsior, dachówka wypukła do nakrywania dachu i na grzbiecie po krawędziach.

Gibel, (Giebel) szczyt, ściana szczytowa, patrz *szczyt*.

Grzęda, (Hahnbalken) przy wiązaniu dachu, rozpora wyższa, grzęda, tram, belka, (balken).

H.

Hahnbalka, (Hahnbalken) sztrumbant, przy wiązaniu dachu, małe i górne kielbalki zowią się hanbalkami, patrz *kielbalka*.

J.

Jęta, (Dachbalken) trama, belka cieńsza, dachowa, w któréj po końcach osadzają się spodki obudwóch krokwi.

Jaskółczy ogon, w robocie ciesielskiéj, jest sposób spojenia, wiązania z sobą kawałków drzewa, przez *nacięcie* u jednego kawałka, a *wręb* u drugiego, w kształcie ogonka jaskułczego, tak iż *nacięcie* z *wrębem* do siebie zupełnie przystają, i kawałki drzewa tém silniéj łączą.

K.

Kalenica, snopki maczane w glinie do poszycia strzechy.

Kapitel, wierzch słupa, kolumny, bywa rzeźbą zdobiony.

Kielunek, (Kehle) wgłębienie, pochodzące od załamków dachu.

Kielbalka, służy przeciw nachyleniu się i gięciu krokwi.

Knagi, (Knagen) inaczéj przypuśnice zwane, z krzyżowego drzewa przy wiązaniu dachu, służą do spadku wody deszczowéj, żeby ta nie po ścianach lecz przynajmniéj o $\frac{3}{4}$ lub 1 łokieć opodal ściekała.

Kobylice, kozły, (Rüst-bok) przy rusztowaniach, cztery nogi w tramiku, (patrz tramik) osadzone, służące do ułożenia na nich rusztowania, pomostu.

Kostka, sześcian prostokątny, bryła zawarta sześciu kwadratowemi ściankami.

Kotew, patrz *Anker*.

Kozioł, patrz *Kobylice*.

Krajnik, wieniec, gzyms, górna część belkowania, czyli tramowania, formująca okap przy kolumnach, słupach.

Kragsztyny, (Kragstein) w ścianach kamień od spodu krzywo-podciosany, ze ściany sterczący, do podpierania ściennego pasa, lub wyskoku jakiego w murze.

Kragsztyny są, albo kamienne, albo drewniane, cieśle nazywają je śmigami.

Krokiew, (Sparren) kawałek drzewa, tramik, wespół z drugim złożony, na podobieństwo lit. A. przy wiązaniu dachu.

Krzyżulec, belka na 4 sztuki czyli części przerznięta, które się także zwykle używają do wiązania dachowego.

L.

Lamperja, taflowanie, (Täfelwerk) ściana w pokoju u dołu drewnianą deską otoczona;—u malarzy pas u dołu ściany zrobiony.

Laufry, słupki przy bramach, aby muru przez wjeżdżanie nie psuć.

Legary, (Traeger) podkłady do których się podłoga przytwierdza.

Ł.

Ława, (Dachstuhlschwelle) podwalina stolcowa, w dachu.

Łuk, (Bogen) w sklepieniach, pas sklepiony w kształcie łuku.

M.

Miecz, (Trageband, Stütze) przy wiązaniu dachu zastrzał ukośny wiążący razem słupek stolcowy z kielbalką.

Międzytramie, przestrzeń między jedną a drugą balką.

Murłat, (Mauerlatte) sztuka drzewa leżąca na murze, na niéj spoczywają balki. W drewnianych budynkach nazywa się to *Ocapem*, płatwą ścienną.

N.

Nasyp, ziemia lub gruz na pułapie ślepym dla ciepła dawane.

O.

Obrębek, spajanie blach przy zachylaniu ich brzegów, Szew w robocie blacharskiéj.

Ocap, płatwa ścienna, oczep, patrz *Murłat*.

Okap, (Dachtraufe) dach nad ścianę wypuszczony, aby woda po ścianach nie ściekała i aby uczynić wygodniejsze około domu przejście w czasie deszczu.

Okno stropowe, miejsce na komin, albo na wschody pomiędzy belkami zostawione.

Opaska, wexel, (Dachstuhlfette) sztuka drzewa wzdłuż dana, wiążąca słupy na których dach się opiera za pomocą krokwi.

Opierzenie, znaczy obicie ściany deskami.

Ostrzew, (Raucher) rodzaj drabiny, drzewo nabite kolkami drewnianemi czyli szczeblami, do włażenia na mur, na drzewo przy budowli.

Otoczyna, patrz *filung*.

P.

Pacha (Gewölbewinkel) w sklepieniu, miejsce próżne ponad grzbietem sklepienia.

Pas stolcowy (Spannriegel) łączący przy wiązaniu dachu, opaskę pod krokwiami, bant.

Paz, (zobacz *falc*).

Płachetka, w murowaniu, powierzchnia łącząca inne proste lub krzywe, np. nad oknami, drzwiami.

Podciąg, siestrzan, (Tragebalken, unterzüge) belka trzymająca na sobie przęsło innych balek.

Podkładzina, podwalina, (Unterlage) drzewo służące za spód w ścianie drewnianéj, albo w dachu pod słupami.

Podłoga ślepa, dająca się pod posadzkę taflową.

Podnosze, w wiązaniu dachu płatwa stolcowa.

Podnóże, (Saülenstuhl) przy kolumnie, słupie, czworogran za podstawę okrągłéj kolumnie służący, podkład, baza.

Podsiebitka, przy suficie, powłoka wapna z gipsu na trzcinie.

Podstawa, fundament przy kolumnie, słupie, na ziemi.

Podstopek krokwi (Stichbalken) krótka belka pod końcem krokwi, sztych.

Podwalina, przycieś, patrz *podkładzina*.

Podziałka, skala, (Maasstab) linijka prosta, na któréj mieści się podział miar długości, do użytku przy rysunkach budowli, pomiarach geometrycznych.

Pokład, pomost, tło, *pomost* zowią gdy z drewna jest ułożony, *pokład* gdy z kamieni, *bruk* w stajniach, podłoga.

Polepa, robi się z gliny i słomy, lub też z gliny, pilśni, plew i popiołu, służy do wylepiania pułapów i niekiedy do ścian drewnianych.

Półczyna, drzewo połowiczne, gdy belka na dwie części przecięta, część taką zowią *półczyna—półdrzewo*.

Pomost, patrz *pokład*.

Posiłek, w *ciesielstwie*, kawałek drzewa dla mocy dodawany, np. w zamku ciesielskim, piętce, przy spajaniu.

Posowa, ściel, pokład z desek, żerdzi lub chrustu na belkach, gliną polepiony.

Powała, (Schwellenwerk) przy dachach, wiązanie kraciaste,—przedział każdego piątra uformowany z belek, pułapu i polepy nazywamy powałą.

Przepierzenie, ściana cienka z deszczek lub cegły rębem układanéj, dla przedzielenia pokoju.

Przetrumfowanie, patrz *trumfowanie*.

Przęsło, w parkanie, sztachetach, osadzenie razem sztachet, szczeblów złożonych, do postawienia parkanu. Część parkanu, sztachet, lub jakiegokolwiek ogrodzenia zawarta pomiędzy dwoma słupami przyległemi, nazywa się przęsłem.

Przycieś, patrz *podkładzina, podwalina*.

Przyczołek, patrz *fronton*.

Pułap, strop, sufit z podłogą na tymże suficie będącą. *Pułap ślepy*, jest to wyłożenie deskami miejsc pomiędzy belkami dla nasypania gruzu pod dającą się na wierzchu podłogę. Dwa są gatunki pułapu, jeden poddaszny a drugi między piątrami; pierwszy różni się od drugiego tém: że deski pułap formujące układają się na balkach — na zakładkę. W drugim zaś deski wsuwają się do czoła pomiędzy belki, na których ubija się polepa; i dla tego że jest niewidzialnym, nazywa się ślepym.

R.

Rapować, *przy murowaniu*, pierwsze narzucenie ściany tynkiem grubym czyli wyprawą wapna z grubym piaskiem, która się wygładza.

Rówek, część zagłębiona w sposobie rowku w tarcicy do spojenia z drugą, na boku któréj, jest odpowiednia temuż rowkowi część wystająca, która się nazywa *wpustem*.

Rozwora, rozpora, *w ciesielstwie* drzewa kawałek, pomiędzy inne wpędzony, dla rozparcia onych, jakby szczebel w drabinie.

Ruszt, pokład na fundamenta, kratowanie.

Rygle, (Riegel) wiązanie w ścianach, poziomo leżące kawałki drzewa, pomiędzy słupami i zastrzałowemi bantami, ukośnie stojącemi. Od *spodu ściany* jest *podwalina*, u góry *opaska płatwa* czyli *ocap*, a w środku równolegle do nich są *rygle*, tu jeszcze gdy dodamy: *słupy* i *zastrzałowe banty*, a nad *opaską*, *ocap* i *belki*, będzie cały zewnętrzny skład budowli pod dach.

Rzeszot dachowy, krata z łat pod krycie dachu przygotowana.

S.

Siestrzan, patrz *podciąg*.

Skala, patrz *podziałka*.

Skobel, cienki kawałek żelaza zgięty w kształcie szczypców, z dwoma ostremi końcami do wbijania w drzewo.

Słup, sztyber, (Stuhlsaülen) słupy, w ścianach drewnianych, stoją na podwalinach za pomocą wpuszczonego czopu.

Stępka, gniazdo (Zapfenloche) wycięte dziury w balach, w które się zasadzają słupy.

Stojec, storczyk, stolec, słupek w wiązaniu dachu, bywa albo stojący, albo leżący do wspierania krokwi.

Przez wyraz stolec rozumie się związanie krokwi ze słupkami, płatwami i kielbalkami.

Stolowanie, (Bretterdecke) układanie desek na powale, lub na podłogę.

Storczyk, patrz *stojec.*

Strop, patrz *pułap.*

Strzepia, sztrab, (Verzahnung) wystawanie umyślne cegieł w murze dla połączenia z nim tego, który daléj będzie się prowadzić.

Swiatło, szerokość lub wysokość zmierzona np. drzwiów, okna, muru; mówi się np: światło między belkami, słupami, to jest odległość między jedną belką a drugą, między jednym a drugim słupem.

Szablon, szabłon, model rysunku, naturalnéj wielkości z deszczki wyrznięty, podług którego robota w budowli ma być wykonaną.

Szczyt (Giebel) ściana w trójkąt pod dach zakończona.

Szpanrygle, patrz *Banty.*

Sztakowanie, wykładanie żerdziami sufitu.

Sztaki, żerdzie.

Szyber, blacha do zasuwania komina, zaś przy wiązaniu dachu jest to samo co kelbalka w stojącym dachowym stolcu.

Szyja, u kapitelu, część liściem ozdobiona.

T.

Tarka, deszczka mularska z rękojeścią, do gładzenia tynku.

Tło, patrz *pokład.*

Trama, patrz *Brus.*

Tramik, cieńszy kawałek drzewa ciesielskiego, belka cieńsza, beleczka patrz *Jętka.*

Tramowanie patrz *Brusowanie*.

Trumfowanie, przetrumfowanie, znaczy ułożenie otworu do wyprowadzenia wschodów i kominów.

Trzon, w kolumnie, środkowa część kolumny, słupa, licząc bez podstawy i kapitelu.

W.

Wątek, pierwiastek, wątek budowlany, nazywa się każdy materjał z którego budowla lub część jéj być mogą np. wątek kamienny, drzewny, żelazny. i t. p.

Węgieł zrębu, róg ściany w budynku.

Wexel patrz *opaska*.

Wiązanie, połączenie różnych części drzewa np. w dachu, murłatu, balek, krokwi, kielbalków, giblowych sztybrów, stolcu lub sztybru, słupów, przypuśnic albo knagów.

Wieniec, patrz *Krajnik*.

Wozem, układanie cegły w poprzek muru, mówi się: kłaść cegłę, jednę *przez głowę* a drugą *wozem*, to jest jedną w zdłuż, a drugą w poprzek.

Wpust, patrz *rowek*, rówek.

Wręb, *w ciesielstwie*, zacięcie drzewa odpowiednie drugiemu przy spajaniukawa łów drzewa.

Wylot, luneta w sklepieniu, otworyna okna, drzwi lub dla odwrócenia w pewne miejsce ciężaru sklepienia.

Wylotowy komin, komin prosty przez który wskróś przejrzyć można.

Wyprawa ścienna, tynk, narzucenie ściany zaprawą z wapna lub gipsu.

Z.

Zamek ciesielski, patrz *ciesielski zamek.*

Zaprawa wapienna, mięszanina wapna z piaskiem za pomocą wody.

Zastrzał, sztuka obrobionego drzewa, utwierdzona czyli wczopowana *w podwalinie i opasce.*

Zastrzałowe banty, patrz *Rygle* i *dodatek* tam zamieszczony.

Zazębienie, spajanie drzewa za pomocą wycinanych zębów jak u piły trackiéj.

Zrąb (Zulage) ściana złożona z drzewa obrobionego lub okrągłego.—Mówi się: że budowle jakie wyprowadzone są po zrąb, to jest: że na ich ścianach mogą już belki być zaprowadzone.

DODATEK.

W roku 1845 ogłoszoną została w Warszawie drukiem;

Myśl o uregulowaniu handlu okowitą, za pomocą Spółki Akcyjnéj, — napisał Jan N. Herman b. Dyr: Żyw: Wojsk b. X. War: b. Radca Kom: Centr: Likw; Członek Tow; Rol; Kr: Sas: i t. d.

Celem spółki być ma, skupować okowitę i nagromadzić kapitał nakładowy, aby za pomocą onegóż, podnieść ceny okowity, zapewnić jéj odbyt i nadać temu produktowi przymiot płodu wywozowego.

Odsełając czytelników naszych do wzmiankowanej książeczki niektóre paragrafy z niej umieszczamy, aby przez to zwrócić uwagę ziemian na przedmiot tyle ich obchodzący; przy względzie: iż przedsiębierstwa w połączonych siłach, z gruntowną znajomością rzeczy, trafnie i odpowiednio uorganizowane, znakomite przynieść mogą korzyści.

§. 1. Spółka, pod firmą „*Spółka Wyrobów Wódczanych,*" zawiązuje się na lat 12.

§. 2. Składać się będzie z Akcjonarjuszów dwóch klass:

Klassa I. Akcjonarjusze właściciele gorzelni.

— II. Akcjonarjusze kapitaliści.

§. 4. Każdy akcjonarjusz klassy I, dostawi co rok w czasie od 1 Listopada do 1 Kwietnia, 8,000 garncy okowity próby 10téj z dodaniem po 2 od sta na uschnięcie, a to w cenie jaką Komitet spółki ustanawiać będzie, (patrz niżéj §. 25).

Każdy Akcjonarjusz klassy II. zapłaci za jedną akcyę po złp. 500 w dwóch ratach, pierwszą złp. 250 przystępując do spółki, drugą przy otrzymaniu akcyi.

§. 6. Każdy akcjonarjusz klassy I. otrzyma przy dostawie okowity całkowitą należność za takową.

§. 9. Spółka zaprowadzi najlepiéj wydoskonalony apparat do dystylowania okowity — podług najuczeńszych Chemików i Dystylatorów.

§. 10. Wyrabiać się będzie arak w gatunku najdoskonalszym.

§. 12. Po ustaleniu i zaprowadzeniu porządku wewnętrznego i nadaniu należytego ruchu czynnościom, Dyrektor spółki rozpocznie korespondencyą z domami lub towarzystwami handlowemi zagranicznemi i wszelkich dołoży starań, aby spirytus na apparatach spółki oczyszczony, zagraniczny znalazł odbyt.

§. 25. Ustanowi się Komitet nadzorczy z 6 akcjonarjuszów w połowie klassy I. w połowie klassy II.

UWAGA. Paragraf 4, 6, 14, i 29 w dziełku umieszczone, mają podlegać zmianie, dlatego tu §. 4 i 6 położono podług zmian, jakie są zamierzone.

WYKAZ

NUMERÓW LISTÓW ZASTAWNYCH

NA POSIEDZENIU PUBLICZNÉM

DYREKCYI GŁÓWNÉJ TOW. KREDYT. ZIEMS.

w dniu 1ym i 2im Października 1845 roku wylosowanych, które w drugiém półroczu 1845 r. spłacone i umorzone być mają.

Numern Liste der polnischen Pfandbriefe, die in Folge der am 1ten und 2ten October 1845 stattgehabten Ziehung

im zweiten Semester 1845

nach ihrem Nominal-Werthe in polnischem klingendem Courant eingelöst werden.

WARSZAWA.

w Drukarni Jana Jaworskiego

Krakowskie-Przedmiescie Nr. 369.

Imo LISTY ZASTAWNE WYLOSOWANE,

KTÓRYCH AMORTYZACYA KONCZY SIĘ W ROKU 1854.

A 20,000	B 5,000	B 5,000	B 5,000	B 5,000	B 5,000	B 5,000	C 1,000	C 1,000	C 1,000
48	2,231	62,504	153,654	155,667	*161,931	191,780	3,623	8,191	13,426
56	234	661	752	701	162,084	804	689	295	470
85,312	337	723	763	712	238	822	944	867	649
94,556	353	750	771	872	317	847	949	959	656
100,126	357	773	871	877	376	882	4,143	9,025	664
140	362	778	154,063	156,023	508	917	326	93	877
156,539	429	818	65	95	575	953	377	168	910
678	446	863	73	161	667	963	803	350	935
849	497	872	90	296	676	995	807	383	937
920	519	898	147	382	706	192,035	930	10,034	14,048
966	588	954	158	423	852	184	974	88	54
158,086	657	986	353	466	927	190	984	496	65
127	728	86,352	372	157,022	163,008	236	5,031	686	66
292	751	373	414	100	52	336	50	887	74
335	762	401	426	211	97	394	120	925	152
400	813	402	430	273	187,286	411	203	11,207	358
188,545	825	425	454	285	322	486	220	612	405
667	888	448	581	356	369	500	266	858	417
703	954	87,065	584	883	429	774	365	12,061	483
189,437	3,041	188	678	158,646	432	193,227	570	105	494
480	44	91,570	757	695	449	276	6,047	166	520
195,076	50	602	916	705	651	305	111	214	572
195,078	75	692	917	718	696	636	214	243	578
B. 5,000	164	790	155,018	758	926	680	673	482	629
	172	812	95	771	959	705	773	499	631
814	280	817	125	889	188,123	741	810	516	670
1,407	437	92,040	286	921	221	912	893	591	711
562	494	75	364	159,022	268	194,032	934	769	712
646	61,823	103	401	61	946	90	951	804	745
724	869	443	459	137	190,506	246	956	13,002	835
844	62,007	101,596	565	161,307	535	293	7,008	70	840
943	17	945	575	472	814	333	182	111	897
2,137	42	102,195	585	492	994	425	613	212	915
145	332	214	603	567	996	476	635	215	935
2,209	62,474	153,574	155,608	161,650	191,773	672	7,942	13,222	14,999
						194,702			

C 1,000	C 1,000	C 1,000	C 1,000	C 1,000	C 1,000	C 1,000	C 1,000	C 1,000	C 1,000
15,016	67,540	87,871	93,381	106,469	108,980	112,016	115,201	119,075	122,122
186	621	890	463	531	109,145	225	236	124	131
256	70,251	900	576	567	157	227	271	214	170
411	275	906	593	618	159	249	319	391	224
63,204	348	960	652	641	203	310	333	398	147,766
292	623	970	662	652	313	348	706	474	861
375	719	990	673	711	367	380	754	591	998
409	837	88,017	676	804	372	389	787	595	148,040
420	843	179	704	949	390	422	116,023	654	81
537	904	214	778	965	474	435	38	832	312
796	71,003	379	103,786	971	480	439	47	834	329
64,033	108	457	820	107,018	606	450	123	873	353
65	229	544	836	144	734	491	209	922	362
249	331	566	847	234	790	634	309	120,184	479
274	361	89,078	929	293	829	643	419	206	566
334	403	137	950	437	879	648	505	210	678
341	411	325	986	469	943	651	615	212	692
409	434	409	104,025	549	110,160	731	790	214	761
412	593	448	36	556	330	783	818	240	774
531	645	484	63	565	342	980	839	352	809
533	701	648	74	570	363	113,176	910	407	904
534	753	673	157	667	390	178	911	431	933
671	776	994	384	745	408	183	117,118	651	149,037
65,131	827	90,193	411	760	526	317	212	669	89
238	971	480	834	776	540	502	230	702	166
262	977	750	869	783	556	538	464	907	247
437	72,035	91,044	888	930	701	569	818	940	339
716	101	160	950	108,015	771	617	849	952	464
785	202	194	981	38	806	909	867	121,013	515
840	307	206	105,058	81	870	911	894	43	619
847	442	414	68	82	956	956	906	139	658
987	446	423	85	112	995	114,007	118,065	205	660
66,104	454	92,550	115	149	111,128	279	69	326	690
125	544	716	244	185	246	314	449	422	724
136	626	723	259	242	324	438	451	520	872
259	735	739	662	283	384	534	454	540	945
287	87,269	803	699	341	585	558	570	561	993
372	388	930	715	436	672	729	697	571	150,131
383	392	93,102	786	448	680	887	894	593	140
914	400	121	862	478	684	896	933	669	296
67,178	488	256	918	544	702	904	956	685	322
202	523	267	106,037	800	903	115,073	973	786	474
204	545	318	101	836	911	160	119,020	122,004	552
265	638	329	106,463	849	111,917	193	39	35	559
67,439	87,662	93,333		108,871	112,010	115,196	119,056	122,120	150,570

C. 1,000	C. 1,000	C. 1,000	C. 1,000	C. 1,000	C. 1,000	C. 1,000	D. 500	D. 500	D. 500
150,774	165,115	168,243	171,658	176,212	179,359	182,660	15,725	20,567	69,582
805	118	311	668	266	368	670	16,140	669	676
814	326	351	680	483	392	676	256	731	911
854	401	393	716	525	408	685	284	741	921
867	421	486	722	586	444	707	379	770	70,123
870	478	494	730	668	587	183,092	791	836	147
918	567	500	173,521	716	646	276	796	951	164
159,432	614	502	572	740	651	321	806	21,043	122,263
500	810	505	714	772	679	886	912	63	336
848	875	520	745	825	701	184,097	919	118	420
922	876	612	783	934	767	236	937	169	472
160,077	904	675	940	986	822	253	17,209	184	487
229	932	704	954	177,045	825	274	297	188	585
240	956	740	174,020	46	871	318	305	241	689
257	993	796	78	96	180,088	492	411	246	778
307	166,039	804	166	150	94	542	418	392	845
413	125	989	207	220	239	749	542	437	848
429	146	169,028	245	241	299	185,329	552	482	938
498	148	190	321	316	335	460	587	708	123,040
716	219	196	390	382	347	195,399	602	758	127
721	254	363	414	482	501	416	628	896	243
795	312	534	416	499	533	517	998	22,037	324
979	414	590	437	612	605	523	18,172	58	330
163,375	441	758	481	857	755	593	193	68	338
399	512	808	489	178,037	767	721	284	123	431
437	531	824	535	298	775	783	303	475	435
715	566	915	637	469	794	875	345	828	645
794	640	170,083	710	496	945	196,262	353	890	651
932	664	162	175,243	547	181,071	314	558	976	813
944	684	192	325	579	188	798	587	23,073	882
164,009	167,069	210	503	633	334	974	624	139	964
36	241	227	512	723	405	981	709	58,649	995
38	352	233	563	739	430	982	774	938	124,109
243	365	372	580	757	461	998	811	59,103	135
614	386	454	594	768	471	999	19,027	226	262
636	399	510	663	777	568	197,003	315	67,753	546
661	432	662	712	779	741	5	386	774	621
708	453	171,062	776	786	969	6	395	68,116	740
821	468	75	861	796	182,029	491	566	153	851
862	670	92	921	179,021	36	874	20,006	169	874
916	168,004	194	937	46	47	197,883	147	425	922
927	27	233	176,043	69	399	**D.** 500	203	643	125,071
948	87	247	85	98	436		275	939	310
953	91	171,569	132	238	608	15,678	293	69,066	704
165,079	168,241		176,135	179,242	182,633	15,696	20,436	69,090	125,769

D. 500	D. 500	D. 500	E. 200	E. 200	E. 200	E. 200	E. 200	E. 200	E. 200
125,833	130,514	170,883	24,854	30,071	34,296	40,503	46,288	51,407	75,344
857	551	934	930	108	657	531	298	410	362
967	669	171,762	25,469	118	901	847	483	497	404
126,112	131,006	779	732	215	35,166	868	683	943	445
170	33	874	768	232	395	878	703	52,119	476
253	69	912	788	277	568	976	873	208	479
382	80	927	26,195	339	676	41,071	47,001	252	544
534	224	185,608	205	445	976	306	96	343	623
768	343	724	257	494	36,122	739	137	385	677
127,004	347	951	278	613	147	826	213	424	714
12	395	186,073	440	787	221	942	232	759	911
176	592	157	442	799	276	42,179	264	856	76,002
632	646	306	511	31,130	387	368	326	895	159
663	739	398	512	209	618	552	407	53,062	342
767	132,070	569	590	282	739	43,223	413	219	346
782	228	657	706	443	37,156	324	541	247	432
891	375	689	955	645	311	381	620	271	486
894	401	769	960	713	341	515	688	406	566
918	475	806	973	715	393	745	701	423	617
982	484	827	27,225	736	403	870	732	72,764	77,098
128,003	508	945	449	780	406	44,066	752	768	103
29	648	978	480	32,113	514	262	939	801	160
120	695	190,293	542	126	534	641	48,212	73,006	175
129	771	363	640	161	550	881	268	61	274
176	912	198,055	732	174	753	45,129	353	348	302
249	919	64	770	412	848	220	605	405	635
448	946	230	772	538	949	224	684	518	683
583	151,199	259	908	604	950	225	892	598	897
699	238	311	966	723	38,084	254	895	727	78,032
762	152,527	338	28,020	730	574	342	49,008	926	374
915	548	201,312	173	741	598	361	113	74,163	472
932	575	E. 200	174	865	677	418	161	185	551
952	618		246	989	717	495	179	230	598
129,010	706	23,842	350	33,064	900	575	359	435	861
119	719	938	405	108	39,086	603	589	818	79,081
213	758	966	492	161	174	782	727	864	337
296	793	978	960	215	194	910	944	899	339
693	797	24,040	982	554	548	912	50,086	909	377
835	865	90	29,048	561	611	921	126	951	437
928	930	221	283	738	706	46,061	132	984	570
951	153,021	254	404	752	712	132	145	75,177	613
130,069	110	277	565	772	715	183	303	178	864
121	155	675	657	34,192	781	210	368	191	974
293	170,820	790	30,010	240	845	211	728	193	976
130,398	170,872	24,842	30,051	34,273	40,288	46,257	50,731	75,242	80,153

E 200	E 200	E 200	E 200	E 200	E 200	E 200	E 200	E 200	E 200
80,172	82,607	95,253	98,582	103,414	135,941	138,947	143,208	146,143	152,332
278	949	423	595	519	997	139,171	771	149	357
281	83,003	437	754	604	136,018	183	931	153	429
428	171	485	794	693	170	232	144,255	228	445
508	226	679	837	133,024	184	249	279	279	470
553	390	745	901	29	412	312	383	381	477
756	402	945	960	51	612	334	545	537	172,001
792	597	971	99,139	218	617	782	658	690	124
81,177	623	96,494	285	277	654	814	855	845	158
194	642	526	299	375	767	944	865	147,111	177
199	698	650	389	903	137,072	965	145,175	145	865
350	871	97,070	404	917	174	974	183	154	173,017
440	84,262	98	512	135,123	213	980	341	159	30
452	285	160	571	127	240	140,001	355	182	167
484	371	214	700	302	250	37	357	715	339
762	690	444	730	315	371	74	422	151,299	477
777	899	460	942	362	378	474	538	815	190,044
817	955	497	102,545	406	539	563	645	830	169
973	85,014	509	675	438	748	141,570	696	918	201
82,120	127	704	782	493	138,681	640	718	936	199,196
156	242	869	876	801	716	142,455	844	152,037	291
361	94,893	98,051	913	822	820	854	961	52	407
522	95,173	144	942	895	836	881	146,013	141	952
82,525	95,221	98,291	103,400	135,927	138,942	142,931	146,097	152,273	200,532

IIdo LISTY ZASTAWNE WYLOSOWANE,

KTÓRYCH AMORTYZACYA KOŃCZY SIĘ W ROKU 1866.

A. 20,000	A. 20,000	B. 5,000	B. 5,000	B. 5,000	B. 5,000	B. 5,000	B. 5,000	B. 5,000	C. 1,000
225,589	290,713	222,011	224,320	277,828	280,439	282,469	285,280	289,149	205,030
603	821	123	474	895	477	470	485	154	110
608	291,174	172	487	898	561	534	634	171	215
615	248	357	510	940	655	538	700	184	206,207
644	292,003	434	551	278,070	674	795	734	323	229
934	6	501	634	402	683	803	763	326	404
962	22	561	654	558	772	894	899	338	450
227,008	185	596	799	592	800	897	969	359	463
9	340	776	803	657	802	960	286,335	376	488
212	374	892	817	918	860	973	352	410	537
331	569	914	954	947	883	986	933	470	639
370	741	950	967	279,040	281,109	283,035	287,282	498	839
387	804	975	971	44	119	65	713	589	855
452	827	976	225,029	105	153	77	288,066	610	929
234,625	833	223,044	76	280	233	142	81	648	930
684	864	49	127	335	254	241	[illegible]29	309,744	949
720	293,143	101	150	382	266	289	285	311,278	207,290
839	293,201	213	154	407	402	417	337	340	518
879	B. 5000	240	216	430	531	751	482	540	525
930		368	260	475	547	753	[illegible]03	600	636
934	220,009	462	294	497	656	827	707	620	652
235,452	104	558	333	541	678	*942	716	633	696
290,286	353	701	427	675	685	963	753	724	796
287	521	776	432	775	691	284,033	853	735	864
300	535	854	277,077	840	843	142	863	313,270	948
322	564	880	274	928	935	179	889	271	208,092
358	642	937	320	280,059	282,001	586	904	322	119
391	660	950	465	68	26	659	915	352	120
426	853	987	509	153	154	801	920	354	322
443	221,021	224,003	564	299	177	825	289,037	493	350
490	223	87	592	303	192	959	68	560	745
528	240	151	701	309	196	285,006	85	652	762
545	508	183	770	316	377	18	86	317,056	829
587	608	282	772	335	452	264	142	71	208,832
290,650	221,917	224,287	277,813	280,355	282,457	285,279	289,148	317,153	

C 1,000	C 1,000	C 1,000	C 1,000	C 1,000	C 1,000	C 1,000	C 1,000	C 1,000	D 500
208, 836	212, 436	217, 024	226, 697	242, 111	244, 805	263, 249	276, 802	306, 865	232, 269
837	755	186	756	130	810	370	815	308, 295	297
990	779	420	853	132	245, 041	383	946	310, 968	341
209, 052	880	431	872	149	47	673	289, 927	312, 254	388
78	896	442	915	159	401	678	290, 106	272	427
88	957	489	236, 667	246	431	766	218	285	509
114	982	521	681	343	675	784	291, 399	302	580
127	993	534	683	448	833	799	427	368	605
251	213, 013	546	698	452	839	856	698	670	615
342	205	560	237, 052	462	848	877	293, 574	810	619
546	221	688	339	473	940	907	294, 097	901	786
691	436	751	342	480	246, 078	946	173	913	917
756	559	762	359	511	198	264, 325	206	935	966
905	577	763	580	514	396	704	214	313, 081	998
956	615	780	621	754	537	265, 214	293	170	233, 000
210, 023	698	999	819	885	619	266, 234	366	193	112
217	786	218, 167	851	243, 264	701	272	295, 019	202	298
321	907	349	944	297	790	866	58	244	348
439	960	438	238, 281	391	260, 812	936	143	314, 260	414
451	214, 111	540	346	402	261, 054	267, 486	497	293	623
468	113	599	723	410	269	514	656	312	726
576	336	602	879	413	369	577	751	354	746
754	346	680	239, 021	431	371	268, 243	296, 117	383	234, 016
803	476	704	131	438	397	250	120	533	081
839	618	798	185	479	535	308	133	538	441
925	892	819	187	708	596	432	303, 521	725	446
211, 034	215, 102	877	219	730	773	449	523	799	255, 087
175	383	887	249	763	856	741	567	315, 249	459
305	679	219, 092	447	786	262, 095	274, 508	571	317, 266	476
385	706	97	531	871	169	518	584	459	566
431	812	106	594	916	180	534	760	505	586
455	846	146	661	975	356	584	304, 538	516	601
519	888	288	891	244, 057	487	696	305, 056	573	729
534	216, 066	291	240, 082	68	506	275, 239	212	582	784
590	94	295	305	91	606	511	340	598	996
699	110	337	309	232	733	276, 078	356	**D.** 500	256, 093
706	148	402	487	241	751	154	370		102
861	158	447	615	260	754	162	306, 049	231, 096	143
914	163	705	241, 134	325	769	182	159	146	171
966	349	744	434	338	824	189	162	286	196
212, 121	581	804	582	392	875	190	170	864	243
141	586	833	708	479	263, 022	209	199	994	334
319	639	955	242, 001	511	108	395	242	232, 038	402
346	673	226, 118	242, 070	519	118	489	325	231	539
212, 423	216, 814	226, 160		244, 710	263, 200	276, 535	306, 334	232, 242	256, 684

D 500	D 500	D 500	D 500	E 200	E 200	E 200	E 200	E 200	E 200
256, 779	269, 487	273, 497	312, 131	228, 576	235, 999	250, 421	251, 450	254, 651	303, 393
257, 022	489	869	138	592	236, 011	509	461	843	305, 713
213	621	274, 105	237	595	106	522	945	952	847
260	686	168	315, 676	677	136	664	252, 394	296, 279	309, 029
307	713	194	691	772	287	681	494	560	50
352	789	362	725	845	369	689	663	575	126
518	794	365	757	861	377	758	675	866	235
671	806	399	315, 814	875	416	790	711	297, 554	313, 757
807	842	300, 967	E. 200	229, 484	247, 736	851	712	674	796
949	270, 122	301, 084		528	869	867	253, 117	988	797
973	434	86	227, 518	719	248, 067	893	447	298, 958	800
974	271, 050	247	744	757	926	950	738	299, 363	811
269, 003	676	302, 368	775	901	249, 488	956	814	586	845
65	272, 523	304, 067	847	230, 033	551	251, 141	844	644	851
79	791	173	867	384	630	262	851	300, 082	993
210	909	311, 900	228, 109	235, 539	634	276	973	149	314, 012
226	914	909	171	690	784	369	254, 001	223	316, 462
256	930	942	189	948	824	381	295	606	505
347	273, 271	312, 094	436	963	250, 410	388	337	303, 349	510
269, 396	273, 410	312, 113	228, 524	235, 980	250, 412	251, 405	254, 632	303, 377	316, 544

ZEBRANIE.

1mo Listy Zastawne wylosowane, których amortyzacya kończy się w roku 1854.

23	Sztuk	Lit.	A.	po Złp.	20,000	Złp.	460,000
221	»	»	B.	»	5,000	»	1,105,000
864	»	»	C.	»	1,000	»	864,000
258	»	»	D.	»	500	»	129,000
567	»	»	E.	»	200	»	113,400

Razem 1,933 Sztuk . . . . . . Ogółem na Złp. 2,671,400

w poprzednich trzydziestu ośmiu losowaniach umorzono ogółem 92,967 Sztuk . . . . na Złp. 126,818,500

Razem 94,900 Sztuk . . . . na Złp. 129,489,900

Do summy nateraz wylosowanych Listów Zastawnych powyżéj w zebraniu wyszczególnionéj . . . . Złp. 2,671,400

dodać jeszcze należy przypadającą kwotę na opłacenie pozostałości z Listu Zastawnego Lit. B. Nr. 190,933 w dniu 1 Kwietnia 1845 r. na ostatku wylosowanego . . . . . Złp. 2,062 gr. 12

Ogólna zatem summa w bieżącém półroczu do umorzenia przypadająca wynosi . . . . Złp. 2,673,462 gr 12

Że zaś fundusz umorzenia na niniejsze półrocze wyrachowany, czyni summę . . . . Złp. 2,672,480 gr. 20

* Ostatni przeto wyciągnięty list Zastawny Lit B. Nr. 161,931 uzyska w przyszłém dopiero półroczu bez losowania Złp. 981 gr. 22

2do Listy Zastawne wylosowane, których amortyzacya kończy się w roku 1866.

53	Sztuk	Lit.	A.	po Złp. 20,000	Złp.	1,060,000
260	»	»	B.	» 5,000	»	1,300,000
428	»	»	C.	» 1,000	»	428,000
121	»	»	D.	» 500	»	60,500
130	»	»	E.	» 200	»	26,000
Razem 992	Sztuk				Ogółem na Złp.	2,874,500
w poprzednich czternastu losowaniach umorzono ogółem 12,356	Sztuk				na Złp.	34,687,000
razem 13,348	Sztuk				na Złp.	37,561,500

Do summy nateraz wylosowanych Listów Zastawnych powyżéj wyszczególnionych . . . . Złp. 2,874,500
dodać jeszcze należy przypadającą kwotę na opłacenie pozostałości z Listu Zastawnego Lit. B. Nr. 279,946 w dniu 2 Kwietnia 1845 r. na ostatku wylosowanego . . . . Złp. 3,495 gr: 16

Ogólna zatém summa w bieżącém półroczu do umorzenia przypadająca wynosi . . . . Złp. 2,877,995 gr: 16

Że zaś fundusz umorzenia na niniejsze półrocze wyrachowany, czyni summę . . . . Złp. 2,876,467 gr: 29

* Ostatni przeto wyciągnięty List Zastawny Lit. B. Nr. 283,942 uzyska w przyszłém dopiero półroczu bez losowania Złp. 1,527 gr. 17

DYREKCYA GŁÓWNA TOWARZYSTWA KREDYTOWEGO ZIEMSKIEGO.

Zwraca przytém uwagę właścicieli Listów Zastawnych, że Listy Zastawne w niniejszym wykazie wyszczególnione, składane być winny do wypłaty z trzema kuponami, wartość albowiem brakujących kuponów z kapitału Listem Zastawnym objętego, potrąconą zostanie.

Nadto; podaje do wiadomości, że listy zastawne:

1º DAWNEGO OKRESU.

Litera C. Nr. 183,705, 197,860 z 14 kuponami od włącznie 2º półrocza 1840 roku do włącznie 1º półrocza 1847 r.

Litera D. Nr. 69,552, z 13 kuponami od włącznie 1º półrocza 1841 roku do włącznie 1º półrocza 1847 r.

Litera E. Nr. 43,118, 43,123, 43,125 z 7 kuponami od włącznie 1º półrocza 1844 r. do włącznie pierwszego półrocza 1847 r.

2º NOWEGO OKRESU.

Litera A. Nr. 227,100 z 10 kuponami od włącznie drugiego półrocza 1842 do włącznie pierwszego półrocza 1847 r.

Litera B. Nr. 220,526, 220,582, 221,554, 222,324, 222,555, 222.713, 223,224 277,991 278,025, z siedmiu kuponami to jest: od pierwszego półrocza 1844 do włącznie pierwszego półrocza 1847 r.

Litera B. Nr. 278,039 z dwunastu kuponami to jest: od włącznie drugiego półrocza 1841, do włącznie pierwszego półrocza 1847 r.

» B. » 280,574, 282,506 z 11 kuponami od włącznie pierwszego półrocza 1842 r. do włącznie pierwszego półrocza 1847 r.

Litera C. Nr. 210,652, 210,653, 210,654 210,655 212,788, 213,213, 213,381, 213,602 215,125, 216,314, 219,595, 219,598 226,279, 241,540, 244,683, 246,954 260,940 wszystkie z 7 kuponami, to jest: od włącznie pierwszego półrocza 1844 r. do włącznie pierwszego półrocza 1847 r.

» C. » 261,864, 261,865, 262,047, z 11 kuponami od włącznie pierwszego półrocza 1842 r. do włącznie pierwszego półrocza 1847 r.

» C. » 263,597 z 7 kuponami od włącznie pierwszego półrocza 1844 r. do włącznie pierwszego półrocza 1847 r.

» C. » 266,872, 266,876 z 8 kuponami od włącznie drugiego półrocza 1843 roku do włącznie pierwszego półrocza 1847 r.

» C. » 276,358 z 7 kuponami od włącznie pierwszego półrocza 1844 r. do włącznie pierwszego półrocza 1847 r.

» D. » 230,867, 231,723, 231,724, 231,725, 231,727, 231,729, 231,731, 231,732 231,733, 231,801, 233,122, 233,879 z siedmiu kuponami to jest: od włącznie pierwszego półrocza 1844 r. do włącznie pierwszego półrocza 1847 r.

» D. » 257,724 z 11 kuponami od włącznie pierwszego półrocza 1842 r. do włącznie pierwszego półrocza 1847 r.

» D. » 269,400 z siedmiu kuponami od włącznie pierwszego półrocza 1844 do włącznie pierwszego półrocza 1847 r.

Litera E. Nr. 229,604, 229,605, 229,606, 229,607, z siedmiu kuponami od włącznie pierwszego półrocza 1844 r. do włącznie pierwszego półrocza 1847 r.

» E. » 254,273 z 11 kuponami od włącznie pierwszego półrocza 1842 r. do włącznie pierwszego półrocza 1847 r.
tudzież kupony.

A, DAWNEGO OKRESU.

Litera A. Nr. 189,320 z drugiego półrocza 1844 r.

B. NOWEGO OKRESU.

Litera A. Nr. 290,447, z drugiego półrocza 1844 r.
zostają pod kwestją, rozstrzygnąć się mającą na drodze Sądowéj.

w Warszawie 20 *Września* (2) *Października* 1845 *r.*

RZECZYWISTY RADCA STANU PREZES, **ŁĘSKI.**

Pisarz, *Drewnowski.*

WYKAZ

NUMERÓW LISTÓW ZASTAWNYCH

DAWNYCH, OD DRUGIEGO PÓŁROCZA 1826 ROKU I NOWYCH, OD DRUGIEGO POŁROCZA 1838 R. DO WŁĄCZNIE PIERWSZEGO PÓŁROCZA 1845 ROKU

WYLOSOWANYCH

A PO DZIEŃ $\frac{8}{20}$ WRZEŚNIA 1845 R. DLA NIEZGŁOSZENIA SIĘ PO NALEŻYTOŚĆ

NIEWYKUPIONYCH.

2

I^MO WYKAZ

NUMERÓW LISTÓW ZASTAWNYCH DAWNYCH

Od 2-go półrocza 1826 do włącznie 1-go półrocza 1845 wylosowanych, a po dzień $\frac{8}{20}$ Września 1845 r. dla niezgłoszenia się po należytość, niewykupionych.

Numern Liste der polnischen Pfandbriefe, welche seit dem zweiten Semester 1826 bis inclusive zum 1ten Semester 1845 verloset, und bis $\frac{8}{20}$ September 1845 nicht eingelöset sind.

Lit. A. Zł. 20,000			Lit. B. Zł. 5,000			Lit. B. Zł. 5,000			Lit. B. Zł. 5,000			Lit. B. Zł. 5,000		
Numer Listu Zastawnego Numer der Pfandbr:	*Wylosowany w półroczu* in welchem Semester verlos:	*Winien być złożony z kuponami na półroczów:* Soll mit zins Coupons versehen seyn	*Numer Listu Zastawnego* Numer der Pfandbr:	*Wylosowany w półroczu* in welchem Semester verlos:	*Winien być złożony z kuponami na półroczów:* Soll mit zins Coupons versehen seyn	*Numer listu Zastawnego* Numer der Pfandbr:	*Wylosowany w półroczu* in welchem Semester verlos:	*Winien być złożony z kuponami na półroczów:* Soll mit zins Coupons versehen seyn	*Numer listu Zastawnego* Numer der Pfandbr:	*Wylosowany w półroczu* in welchem Semester verlos:	*Winien być złożony z kuponami na półroczów:* Soll mit zins Coupons versehen seyn	*Numer Listu Zastawnego* Numer der Pfandbr:	*Wylosowany w półroczu* in welchem Semester verlos:	*Winien być złożony z kuponami na półroczów:* Soll mit zins Coupons versehen seyn
100,055	37	5	1,151	21	7	87,101	38	4	154,379	31	11	161,791	36	6
87	37	5	262	38	4	103	31	11	155,016	37	5	162,230	36	6
112	37	5	667	31	11	91,762	38	4	38	31	11	231	35	7
156,518	37	5	961	34	8	910	31	11	115	30	12	442	37	5
743	36	6	2,081	37	5	948	37	5	259	32	10	772	37	5
158,027	38	4	142	38	4	967	37	5	592	32	10	946	32	10
376	34	8	157	25	3	974	32	10	698	34	8	163,192	34	8
188,547	38	4	340	36	6	92,023	37	5	745	37	5	187,154	35	7
551	29	13	943	38	4	158	35	7	970	32	10	283	38	4
698	38	4	972	35	7	316	38	4	156,148	37	5	411	38	4
189,293	34	8	3,342	35	7	334	37	5	157,345	37	5	412	38	4
Lit. B. Zł. 5,000			453	33	9	372	35	7	716	32	10	444	38	4
			62,033	35	7	461	32	10	766	33	9	528	31	11
541	37	5	107	37	5	101,888	29	13	158,934	36	6	781	33	9
593	38	4	186	34	8	153,579	34	8	990	32	10	815	38	4
630	37	5	739	33	9	939	35	7	159,049	38	4	955	38	4
655	30	12	63,000	35	7	945	36	6	198	33	9	963	37	5
720	31	11	86,503	36	6	154,064	34	8	161,192	35	7	188,178	37	5
963	36	6	664	23	5	183	37	5	764	38	4	354	38	4
1,070	38	4	86,667	34	8	154,208	38	4	161,786	37	5	188,790	38	4

Lit. B. Zł. 5,000.		
Numer	*Los*	*Kup.*
188,967	37	5
189,016	38	4
190,599	37	5
626	37	5
634	37	5
643	29	13
900	38	4
933	38	4
191,751	38	4
192,153	36	6
239	37	5
331	37	5
459	32	10
793	37	5
824	35	7
854	38	4
961	37	5
998	38	4
193,050	38	4
369	38	4
372	22	6
398	37	5
467	35	7
500	38	4
508	38	4
540	36	6
640	37	5
747	28	»
796	33	9
870	38	4
904	38	4
945	33	9
194,039	37	5
117	37	5
242	36	6
263	33	9
318	38	4
565	38	4
568	31	11
194,740	29	13
Lit. C. Zł. 1,000		
3,625	29	13
4,000	37	5
33	37	5
206	31	11
483	38	4
857	32	10
902	36	6
5,492	31	11

Lit. C. Zł. 1,000.		
Numer	*Los*	*Kup.*
5,496	38	4
613	29	13
870	34	8
942	34	8
955	23	5
6,239	37	5
327	37	5
472	37	5
620	37	5
679	35	7
797	30	12
855	38	4
909	37	5
7,023	38	4
41	36	6
49	15	13
223	34	8
256	37	5
515	30	12
521	33	9
630	29	13
923	35	7
8,028	38	4
39	37	5
368	33	9
475	31	11
647	34	8
763	36	6
844	38	4
9,140	35	7
604	34	8
647	33	9
870	37	5
995	37	5
10,112	36	6
121	32	10
140	38	4
197	38	4
203	36	6
252	38	4
295	37	5
367	38	4
379	35	7
419	33	9
472	38	4
561	29	13
758	30	12
911	37	5
11,166	35	7
11,228	[illegible]	[illegible]

Lit. C. Zł. 1,000.		
Numer	*Los*	*Kup.*
11,468	37	5
574	35	7
577	38	4
585	35	7
704	35	7
723	37	5
729	38	4
12,081	30	12
305	32	10
375	35	7
400	38	4
491	37	5
620	30	12
721	38	4
839	36	6
900	38	4
13,038	31	11
128	22	6
220	31	11
590	37	5
593	38	4
632	36	6
833	35	7
931	33	9
957	31	11
14,022	35	7
110	38	4
143	36	6
510	38	4
528	33	9
557	38	4
568	33	9
706	38	4
762	38	4
842	38	4
15,249	31	11
492	38	4
63,024	34	8
428	37	5
668	37	5
845	32	10
64,158	30	12
217	38	4
337	29	13
758	36	6
65,275	36	6
468	38	4
521	38	4
592	37	5
[illegible]	[illegible]	[illegible]

Lit. C. Zł. 1,000.		
Numer.	*Los*	*Kup.*
65,818	34	8
851	35	7
902	31	11
928	38	4
981	36	6
990	37	5
66,279	38	4
609	38	4
866	37	5
67,277	37	5
368	38	4
387	35	7
451	38	4
489	38	4
503	36	6
557	33	9
70,306	38	4
307	32	10
389	34	8
416	30	12
563	37	5
590	37	5
611	37	5
876	34	8
970	38	4
71,039	38	4
88	38	4
96	37	5
188	36	6
510	34	8
815	37	5
924	36	6
72,295	37	5
340	36	6
411	37	5
535	32	10
87,292	36	6
310	37	5
457	37	5
567	36	6
611	34	8
759	35	7
799	36	6
88,098	38	4
113	37	5
251	35	7
389	29	13
528	38	4
667	34	8
[illegible]	[illegible]	[illegible]

Lit. C. Zł. 1,000.		
Numer	*Los*	*Kup.*
88,718	38	4
765	33	9
779	34	8
785	33	9
804	38	4
815	38	4
89,258	33	9
349	36	6
588	33	9
636	38	4
831	35	7
991	36	6
90,141	35	7
244	35	7
283	38	4
690	30	12
697	22	6
723	38	4
891	36	6
91,063	33	9
123	32	10
226	38	4
394	38	4
437	36	6
92,555	30	12
603	32	10
636	36	6
682	37	5
698	38	4
93,073	36	6
295	38	4
492	37	5
826	37	5
103,760	31	11
104,180	35	7
200	35	7
246	38	4
305	34	8
306	38	4
312	32	10
569	36	6
639	29	13
745	37	5
789	37	5
874	38	4
898	32	10
947	35	7
105,110	36	6
400	35	7
[illegible]	[illegible]	[illegible]

Lit. C. Zł. 1,000.			Lit. C. Zł. 1,000			Lit. C. Zł. 1,000			Lit. C. Zł. 1,000			Lit. C. Zł. 1,000		
Numer	*Los*	*Kup.*	*Numer*	*Los*	*Kup.*	*Numer*	*Los*	*Kup.*	*Numer*	*Los*	*Kup.*	*Numer*	*Los*	*Kup.*
106,350	37	5	111,283	32	10	115,569	37	5	121,708	35	7	163,952	34	8
407	37	5	348	38	4	692	33	9	762	31	11	982	36	6
408	36	6	563	36	6	920	38	4	886	38	4	164,092	38	4
453	34	8	648	37	5	116,063	36	6	979	38	4	296	37	5
535	34	8	738	35	7	391	38	4	122,127	38	4	578	31	11
549	35	7	993	38	4	424	35	7	136	38	4	619	35	7
576	33	9	112,171	38	4	600	32	10	238	38	4	651	37	5
606	37	5	232	37	5	601	33	9	147,906	37	5	758	37	5
662	32	10	286	37	5	668	36	6	927	34	8	786	35	7
746	37	5	303	32	10	897	36	6	148,015	30	12	817	37	5
777	30	12	349	35	7	933	36	6	157	33	9	165,043	36	6
107,004	37	5	441	38	4	117,016	33	9	231	37	5	111	36	6
154	37	5	494	38	4	37	34	8	459	33	9	540	32	10
211	38	4	501	35	7	108	37	5	694	37	5	748	29	13
344	30	12	544	32	10	798	33	9	880	29	13	765	36	6
373	32	10	607	35	7	824	34	8	932	34	8	166,300	38	4
426	37	5	678	37	5	930	37	5	969	38	4	386	32	10
536	30	12	685	38	4	118,139	36	6	149,094	36	6	418	36	6
541	34	8	802	30	12	235	37	5	294	38	4	423	38	4
579	38	4	856	35	7	387	37	5	351	33	9	586	33	5
704	29	13	992	36	6	395	29	13	485	38	4	607	36	6
724	32	10	113,059	38	4	465	36	6	605	36	6	695	38	4
768	33	9	99	34	8	495	38	4	614	33	9	704	34	8
771	32	10	285	31	11	754	35	7	708	36	6	748	38	4
108,039	30	12	520	35	7	812	38	4	944	38	4	167,060	37	5
105	36	6	557	36	6	993	38	4	150,244	36	6	72	38	4
457	38	4	682	37	5	119,197	38	4	629	34	8	96	38	4
109,051	34	8	902	38	4	261	36	6	630	36	6	113	38	4
104	38	4	114,106	38	4	388	38	4	726	32	10	206	36	6
219	37	5	154	37	5	567	36	6	807	33	9	280	38	4
264	32	10	456	37	5	660	33	9	841	38	4	726	34	8
383	38	4	500	37	5	668	37	5	970	36	6	803	31	11
513	35	7	518	36	6	768	38	4	159,272	38	4	849	37	5
611	38	4	532	38	4	827	30	12	465	38	4	964	36	6
910	32	10	642	30	12	853	37	5	833	36	6	168,119	30	12
110,035	36	6	680	33	9	120,012	33	9	981	32	10	161	31	11
78	37	5	699	34	8	54	35	7	160,119	37	5	253	38	4
205	29	13	703	34	8	282	35	7	201	32	10	546	38	4
270	38	4	811	32	10	305	38	4	254	38	4	648	32	10
543	33	9	837	38	4	335	29	13	434	34	8	826	33	9
580	37	5	879	36	6	396	38	4	505	36	6	890	38	4
621	38	4	115,058	38	4	719	33	9	163,255	31	11	169,139	37	5
661	34	8	69	31	11	780	38	4	259	37	5	173	38	4
663	38	4	142	34	8	803	38	4	279	38	4	474	30	12
668	37	5	186	33	9	812	31	11	301	38	4	525	30	12
673	34	8	207	36	6	981	35	7	347	37	5	533	37	5
747	34	8	226	37	5	121,450	38	4	710	36	6	536	38	4
853	30	12	307	38	4	483	35	7	787	38	4	598	28	—
884	36	6	329	34	8	558	33	9	943	32	10	683	38	4

Lit. E. Zł. 200		
Numer	Los	Kup.
31,521	36	6
725	30	12
32,034	38	4
111	36	6
143	38	4
151	36	6
171	31	11
424	37	5
460	32	10
515	33	9
589	38	4
750	31	11
910	38	4
957	38	4
33,066	38	4
71	35	7
171	36	6
425	32	10
428	38	4
550	34	8
571	30	12
603	34	8
746	36	6
881	33	9
929	38	4
988	38	4
34,076	33	9
220	38	4
224	32	10
258	29	13
298	36	6
317	17	11
417	38	4
492	36	6
499	36	6
617	34	8
707	33	9
841	33	9
922	38	4
35,097	37	5
316	29	13
343	30	12
367	32	10
420	38	4
421	32	10
522	30	12
531	34	8
697	37	5
774	34	8

Lit. E. Zł. 200		
Numer	Los	Kup.
35,831	38	4
916	29	13
947	34	8
973	34	8
36,072	38	4
298	38	4
451	35	7
651	34	8
731	35	7
764	34	8
944	38	4
975	38	4
37,010	38	4
47	37	5
117	34	8
131	33	9
377	38	4
408	35	7
466	38	4
587	38	4
691	38	4
700	31	11
710	38	4
806	35	7
878	36	6
917	30	12
38,108	37	5
112	32	10
113	19	9
150	38	4
242	30	12
358	35	7
446	38	4
465	37	5
499	31	11
650	38	4
655	35	7
694	37	5
39,006	38	4
12	33	9
236	29	13
315	35	7
444	38	4
462	37	5
675	33	9
912	37	5
928	38	4
40,104	38	4
126	31	11

Lit. E. Zł. 200		
Numer	Los	Kup.
40,225	29	13
251	37	5
290	30	12
296	37	5
723	38	4
792	38	4
854	37	5
856	32	10
912	38	4
41,030	32	10
137	34	8
266	36	6
576	37	5
600	35	7
854	38	4
42,134	38	4
170	22	6
233	37	5
441	34	8
506	33	9
663	34	8
703	38	4
856	38	4
902	37	5
43,048	34	8
125	37	5
127	33	9
161	37	5
227	37	5
258	33	9
512	37	5
518	31	11
519	38	4
595	31	11
601	32	10
677	36	6
853	37	5
855	37	5
44,030	38	4
45	33	9
100	29	13
439	37	5
493	38	4
656	38	4
702	30	12
908	33	9
948	32	10
973	34	8
45,006	35	7

Lit. E. Zł. 200		
Numer	Los	Kup.
45,600	33	9
627	36	6
629	34	8
806	37	5
46,082	38	4
98	37	5
175	30	12
200	37	5
251	33	9
474	35	7
487	35	7
535	36	6
661	33	9
662	33	9
690	33	9
701	36	6
784	36	6
843	36	6
904	33	9
962	35	7
966	34	8
47,016	37	5
22	38	4
74	37	5
224	23	5
257	34	8
270	38	4
277	37	5
340	37	5
388	34	8
423	37	5
442	32	10
467	32	10
475	38	4
625	38	4
632	33	9
649	35	7
673	37	5
711	31	11
860	34	8
48,084	38	4
165	38	4
176	36	6
222	37	5
317	32	10
390	31	11
415	36	6
421	38	4
424	34	8

Lit. E. Zł. 200		
Numer	Los	Kup.
49,090	30	12
105	38	4
445	33	9
694	36	6
788	35	7
974	38	4
50,162	33	9
177	38	4
216	38	4
219	24	4
292	33	9
639	36	6
645	38	4
757	38	4
793	32	10
837	35	7
842	31	11
918	38	4
937	37	5
51,079	37	5
189	34	8
223	32	10
314	33	9
357	36	6
403	38	4
614	37	5
700	33	9
778	38	4
963	34	8
983	36	6
991	38	4
52,126	33	9
350	34	8
453	35	7
581	38	4
728	38	4
914	30	12
53,065	35	7
70	37	5
104	38	4
120	34	8
157	38	4
199	36	6
200	36	6
202	31	11
207	38	4
214	31	11
256	36	6
308	31	11

Lit. E. Zł. 200			Lit. E. Zł. 200			Lit. E. Zł. 200			Lit. E. Zł. 200			Lit. E. Zł. 200		
Numer	*Los*	*Kup.*	*Numer*	*Los*	*Kup.*	*Numer*	*Los*	*Kup.*	*Numer*	*Los*	*Kup.*	*Numer*	*Los*	*Kup*
53,328	38	4	78,252	38	4	82,095	38	4	95,889	38	4	133,310	35	7
412	37	5	307	38	4	231	34	8	893	38	4	446	32	10
442	15	13	480	32	10	301	37	5	925	36	6	472	38	4
73,367	38	4	559	38	4	386	29	13	935	32	10	737	36	6
380	38	4	593	37	5	387	35	7	96,235	17	11	877	36	6
643	32	10	619	37	5	391	36	6	366	36	6	898	37	5
668	31	11	632	38	4	587	33	9	477	37	5	929	37	5
673	34	8	762	34	8	612	38	4	536	32	10	933	38	4
724	38	4	779	38	4	916	38	4	684	35	7	134,022	38	4
776	38	4	833	35	7	83,124	36	6	792	34	8	36	36	6
832	34	8	896	38	4	128	37	5	873	35	7	295	35	7
944	38	4	923	31	11	179	38	4	992	29	13	375	38	4
74,141	37	5	962	30	12	209	34	8	996	35	7	597	32	10
170	35	7	79,063	30	12	273	29	13	97,134	35	7	894	38	4
478	38	4	161	38	4	280	35	7	137	38	4	909	37	5
524	38	4	169	38	4	293	35	7	158	29	13	135,017	38	4
620	32	10	234	36	6	340	35	7	289	35	7	142	38	4
702	37	5	257	34	8	364	38	4	630	31	11	201	38	4
703	28	—	512	37	5	411	33	9	906	38	4	222	36	6
709	36	6	522	38	4	459	38	4	963	30	12	282	36	6
817	38	4	587	34	8	474	29	13	987	32	10	458	37	5
859	31	11	624	38	4	511	37	5	98,007	38	4	768	31	11
953	38	4	641	30	12	515	38	4	190	38	4	901	35	7
75,029	30	12	723	16	12	640	35	7	233	37	5	136,220	36	6
176	35	7	80,092	38	4	674	34	8	311	37	5	234	37	5
205	37	5	199	38	4	84,026	38	4	352	37	5	246	38	4
208	30	12	251	37	5	278	34	8	399	38	4	421	35	7
378	38	4	327	30	12	332	36	6	515	32	10	519	33	9
389	38	4	439	31	11	412	36	6	552	38	4	591	38	4
570	38	4	657	38	4	655	38	4	584	36	6	600	33	9
633	32	10	916	38	4	705	35	7	697	38	4	630	36	6
831	35	7	981	30	12	781	38	4	831	33	9	670	30	12
76,048	37	5	985	37	5	815	29	13	99,237	30	12	768	37	5
58	38	4	986	37	5	865	29	13	246	38	4	782	31	11
118	36	6	81,056	32	10	910	38	4	698	34	8	137,018	38	4
182	37	5	171	34	8	85,031	29	13	764	33	9	34	38	4
246	36	6	286	38	4	71	38	4	847	35	7	211	33	9
307	37	5	347	38	4	86	35	7	102,515	30	12	222	38	4
322	36	6	454	36	6	211	37	5	518	32	10	234	35	7
578	37	5	470	37	5	94,767	35	7	834	34	8	282	33	9
671	30	12	505	33	9	912	37	5	997	37	5	338	34	8
777	38	4	704	38	4	95,011	38	4	103,045	36	6	391	38	4
815	34	8	816	38	4	47	31	11	187	31	11	430	33	9
893	38	4	830	38	4	77	34	8	264	32	10	906	38	4
77,005	30	12	855	38	4	119	38	4	288	38	4	987	35	7
307	37	5	915	36	6	148	30	12	581	36	6	138,118	32	10
685	38	4	949	38	4	183	37	5	616	38	4	137	38	4
757	36	6	954	38	4	275	29	13	665	38	4	146	38	4
758	38	4	988	33	9	741	38	4	666	35	7	223	38	4

Lit. E. Zł. 200			Lit. E. Zł. 200			Lit. E. Zł. 200			Lit. E. Zł. 200			Lit. E. Zł. 200		
Numer	*Los*	*Kup.*	*Numer*	*Los*	*Kup.*	*Numer*	*Los*	*Kup.*	*Numer*	*Los*	*Kup.*	*Numer*	*Los*	*Kup.*
138,251	38	4	140,512	35	7	143,222	32	10	146,145	33	9	152,051	37	5
392	37	5	593	33	9	235	38	4	155	35	7	93	38	4
574	34	8	613	33	9	985	35	7	181	38	4	94	37	5
614	38	4	848	37	5	144,237	32	10	358	38	4	166	35	7
639	35	7	879	38	4	262	38	4	440	35	7	170	38	4
708	38	4	141,291	31	11	288	38	4	458	38	4	183	38	4
796	38	4	303	34	8	409	31	11	645	35	7	310	38	4
860	33	9	398	38	4	573	35	7	646	38	4	317	37	5
139,013	33	9	582	30	12	595	31	11	654	36	6	172,210	29	13
67	38	4	593	35	7	668	38	4	751	38	4	229	33	9
220	38	4	653	37	5	670	35	7	147,002	36	6	173,054	38	4
255	38	4	897	38	4	683	38	4	18	36	6	347	36	6
287	38	4	987	36	6	735	38	4	28	37	5	466	33	9
355	37	5	142,007	31	11	918	31	11	32	36	6	489	38	4
439	37	5	134	34	8	922	38	4	96	37	5	189,526	35	7
471	35	7	145	33	9	930	38	4	352	29	13	664	34	8
638	29	13	469	29	13	145,039	38	4	573	38	4	190,001	30	12
653	38	4	582	31	11	67	34	8	151,287	31	11	4	37	5
705	38	4	590	31	11	164	38	4	307	37	5	27	32	10
795	37	5	810	36	6	406	37	5	585	35	7	199,076	31	11
846	33	9	862	38	4	432	34	8	593	35	7	296	37	5
895	30	12	868	29	13	434	38	4	600	38	4	434	38	4
896	30	12	874	38	4	517	34	8	650	36	6	503	37	5
140,042	37	5	909	31	11	553	38	4	678	38	4	649	29	13
65	38	4	919	38	4	643	38	4	761	35	7	793	33	9
79	32	10	938	38	4	758	35	7	856	34	8	200,475	29	13
121	37	5	143,073	32	10	923	34	8	860	38	4			
168	38	4	105	38	4	956	37	5	152,026	37	5			
140,461	38	4	143,212	36	6	145,998	33	9	152,041	37	5			

II^DO WYKAZ

NUMERÓW LISTÓW ZASTAWNYCH NOWYCH

Od 2-go półrocza 1838 do włącznie 1-go półrocza 1845 wylosowanych, a po dzień $\frac{8}{20}$ Września 1845 r. dla niezgłoszenia się po należytość, niewykupionych.

Lit. A. Zł. 20,000			Lit. B. Zł. 5,000			Lit. B. Zł. 5,000			Lit. B. Zł. 5,000			Lit. B. Zł. 5,000		
Numer	Los	Kup.	Numer	Los	Kup.	Numer	Los	Kup.	Numer	Los	Kup.	Numer	Los	Kup.
225,610	12	6	222,020	14	4	277,226	14	4	279,892	11	7	286,613	14	4
675	13	5	97	12	6	271	10	8	900	14	4	913	14	4
227,285	5	13	158	8	10	322	9	9	907	14	4	287,281	14	4
419	14	4	194	13	5	549	12	6	998	12	6	288,131	13	5
234,509	7	11	247	7	11	554	13	5	280,124	9	9	491	12	6
832	14	4	292	11	7	707	14	4	255	14	4	502	12	6
918	14	4	320	7	11	766	12	6	285	14	4	755	14	4
925	10	8	419	10	8	870	8	10	393	14	4	932	14	4
235,008	14	4	430	2	16	880	14	4	419	14	4	289,277	14	4
114	10	8	437	14	4	990	10	8	453	14	4	307	14	4
127	6	12	442	3	15	278,008	14	4	479	14	4	332	12	6
473	8	10	453	13	5	293	13	5	487	14	4	354	14	4
290,407	13	5	518	10	8	320	14	4	493	5	13	372	14	4
498	13	5	223,089	6	12	405	14	4	494	6	12	542	13	5
557	13	5	114	13	5	583	13	5	587	11	7	311,569	14	4
727	9	9	509	14	4	944	9	9	956	13	5	726	14	4
292,223	13	5	571	14	4	279,007	13	5	281,320	13	5	313,379	14	4
330	14	4	650	12	6	55	9	9	528	14	4	394	14	4
702	14	4	690	13	5	258	10	8	715	14	4	395	14	4
293,142	14	4	735	7	11	362	14	4	756	13	5	Lit. C. Zł. 1,000		
Lit. B. Zł. 5,000			764	13	5	440	14	4	776	6	12	205,020	8	10
			868	11	7	471	11	7	873	13	5	46	2	16
220,095	10	8	992	3	15	511	11	7	969	14	4	226	14	4
116	2	16	224,106	14	4	512	12	6	282,002	12	6	268	12	6
361	13	5	193	12	6	569	12	6	7	14	4	447	14	4
600	13	5	238	14	4	621	13	5	468	13	5	578	12	6
986	9	9	611	9	9	654	9	9	698	13	5	605	13	5
221,135	7	11	645	11	7	655	12	6	804	12	6	686	10	8
344	14	4	730	14	4	671	11	7	284,435	13	5	754	12	6
450	11	7	760	13	5	674	12	6	899	13	5	780	14	4
477	13	5	800	10	8	745	14	4	911	11	7	784	14	4
502	7	11	807	13	5	767	14	4	285,100	14	4	847	9	9
697	14	4	910	6	12	796	6	12	252	13	5	852	12	6
789	8	10	225,118	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

Lit. C. Zł. 1,000.			Lit. C. Zł. 1,000			Lit. C. Zł. 1,000			Lit. C. Zł. 1,000			Lit. C. Zł. 1,000.		
Numer	Los	Kup.	Numer	Los	Kup.	Numer	Los	Kup.	Numer	Los	Kup.	Numer	Los	Kup.
206,379	11	7	209,807	9	9	213,617	6	12	218,597	3	15	238,412	12	6
497	14	4	996	10	8	694	10	8	692	8	10	474	10	8
558	14	4	210,051	12	6	697	12	6	701	14	4	513	7	11
586	7	11	72	9	9	736	11	7	219,253	11	7	530	12	6
766	14	4	75	13	5	817	6	12	300	8	10	590	6	12
838	12	6	122	5	13	826	6	12	814	10	8	724	13	5
991	14	4	275	14	4	889	14	4	886	11	7	747	14	4
207,008	12	6	328	11	7	951	14	4	893	11	7	748	14	4
117	10	8	376	14	4	214,156	14	4	956	14	4	776	5	13
251	14	4	461	12	6	191	11	7	960	13	5	816	14	4
439	14	4	483	14	4	217	14	4	226,038	7	11	875	11	7
533	8	10	531	12	6	363	12	6	69	10	8	239,087	12	6
571	12	6	544	14	4	406	14	4	124	14	4	314	14	4
693	12	6	548	14	4	607	11	7	159	9	9	358	9	9
709	14	4	554	6	12	894	13	5	232	10	8	378	11	7
712	11	7	571	10	8	215,000	8	10	259	6	12	511	12	6
718	13	5	717	9	9	6	5	13	267	9	9	559	9	9
757	10	8	719	13	5	87	12	6	306	8	10	564	14	4
774	14	4	727	10	8	99	14	4	320	12	6	641	14	4
813	5	13	728	9	9	132	13	5	382	10	8	764	10	8
883	14	4	211,048	14	4	181	10	8	439	14	4	858	13	5
907	11	7	66	8	10	587	12	6	507	14	4	883	13	5
959	14	4	75	3	15	606	9	9	558	13	5	962	14	4
208,037	11	7	97	8	10	625	12	6	632	12	6	989	12	6
84	10	8	109	12	6	642	12	6	713	9	9	240,033	10	8
165	7	11	433	9	9	713	14	4	772	14	4	149	7	11
278	14	4	530	3	15	751	13	5	821	9	9	425	12	6
290	12	6	948	11	7	882	13	5	236,570	13	5	474	13	5
321	14	4	960	14	4	897	10	8	597	4	14	628	14	4
359	10	8	974	9	9	216,352	10	8	630	6	12	642	6	12
450	12	6	212,013	12	6	457	5	13	658	4	14	685	9	9
506	13	5	29	8	10	841	8	10	708	13	5	954	10	8
563	10	8	241	14	4	843	12	6	754	14	4	241,003	12	6
580	12	6	254	12	6	950	8	10	807	12	6	109	13	5
654	14	4	317	12	6	217,051	14	4	950	13	5	216	12	6
782	10	8	414	14	4	84	13	5	237,026	10	8	319	10	8
822	10	8	570	12	6	88	14	4	142	11	7	348	13	5
842	9	9	619	14	4	217	9	9	282	12	6	408	11	7
957	14	4	890	14	4	689	8	10	358	10	8	462	10	8
995	10	8	897	7	11	882	9	9	431	14	4	584	11	7
996	12	6	213,007	7	11	885	13	5	570	12	6	603	12	6
209,031	6	12	54	13	5	901	14	4	681	12	6	640	6	12
49	8	10	94	14	4	961	14	4	801	11	7	707	6	12
128	11	7	101	14	4	973	9	9	816	12	6	946	14	4
163	7	11	188	7	11	218,009	14	4	857	9	9	948	12	6
179	8	10	222	14	4	185	9	9	985	11	7	242,062	12	6
424	14	4	277	10	8	331	10	8	238,009	10	8	90	9	9
507	12	6	322	12	6	499	14	4	13	14	4	97	13	5
508	14	4	380	9	9	542	10	8	190	14	4	187	13	5

Lit. C. Zł. 1,000.			Lit. C. Zł. 1,000.			Lit. C. Zł. 1,000.			Lit. C. Zł. 1,000.			Lit. D. Zł. 500.		
Numer	*Los*	*Kup.*	*Numer*	*Los*	*Kup.*	*Numer*	*Los*	*Kup.*	*Numer.*	*Los*	*Kup.*	*Numer*	*Los*	*Kup.*
242,466	8	10	245,062	14	4	262,691	14	4	290,134	12	6	230,962	14	4
471	12	6	217	14	4	796	14	4	136	14	4	231,071	14	4
509	14	4	263	14	4	974	9	9	142	13	5	203	14	4
555	11	7	280	8	10	991	14	4	152	9	9	237	11	7
594	14	4	475	12	6	263,113	14	4	156	10	8	318	10	8
877	14	4	646	14	4	224	14	4	291,358	14	4	336	8	10
994	12	6	670	14	4	279	14	4	359	14	4	341	7	11
243,098	13	5	966	14	4	292	10	8	293,871	11	7	345	12	6
144	12	6	968	11	7	316	11	7	294,226	14	4	445	10	8
180	5	13	246,136	14	4	320	13	5	295,667	14	4	500	14	4
181	5	13	254	12	6	339	9	9	840	14	4	503	3	15
205	12	6	456	9	9	346	9	9	858	12	6	544	5	13
243	14	4	470	13	5	381	11	7	296,121	14	4	649	12	6
295	10	8	602	11	7	454	14	4	195	14	4	721	5	13
347	12	6	608	10	8	656	10	8	201	14	4	727	13	5
403	12	6	622	14	4	749	13	5	202	13	5	760	14	4
405	14	4	814	14	4	753	14	4	224	12	6	816	10	8
447	11	7	972	13	5	770	14	4	231	13	5	896	7	11
448	9	9	981	12	6	806	14	4	302,765	13	5	938	13	5
450	9	9	260,544	12	6	812	14	4	303,536	11	7	999	9	9
672	14	4	561	11	7	264,062	11	7	573	14	4	232,090	12	6
700	12	6	569	13	5	103	14	4	304,592	14	4	101	11	7
768	13	5	631	14	4	935	14	4	643	12	6	128	11	7
785	9	9	669	14	4	267,513	14	4	646	12	6	173	14	4
790	12	6	972	12	6	559	9	9	650	11	7	207	12	6
797	12	6	261,046	14	4	562	12	6	655	11	7	265	14	4
889	9	9	68	11	7	812	14	4	790	11	7	366	11	7
927	10	8	107	13	5	861	14	4	821	12	6	460	4	14
244,000	14	4	197	14	4	961	10	8	860	12	6	464	12	6
107	5	13	267	12	6	268,319	14	4	305,013	11	7	476	14	4
134	6	12	311	13	5	515	12	6	23	12	6	727	13	5
145	11	7	322	14	4	568	14	4	24	12	6	739	14	4
154	14	4	443	14	4	572	12	6	80	12	6	757	4	14
269	14	4	476	14	4	274,585	8	10	306,164	14	4	844	11	7
278	7	11	569	11	7	598	12	6	196	12	6	233,029	11	7
292	7	11	604	12	6	622	13	5	344	13	5	100	12	6
357	14	4	690	12	6	824	14	4	915	14	4	271	8	10
393	14	4	882	9	9	275,092	14	4	312,323	14	4	332	13	5
402	14	4	904	7	11	245	14	4	354	14	4	381	10	8
404	9	9	951	11	7	261	14	4	433	14	4	395	4	14
422	10	8	962	8	10	472	12	6	455	14	4	638	12	6
454	12	6	983	12	6	614	13	5	483	14	4	676	12	6
456	12	6	262,143	14	4	628	13	5	987	14	4	749	10	8
493	14	4	158	10	8	637	14	4	313,001	14	4	995	14	4
509	7	11	199	14	4	658	13	5	116	14	4	234,017	10	8
510	13	5	209	11	7	932	9	9	117	14	4	54	13	5
518	14	4	245	11	7	276,187	14	4	Lit: D. Zł. 500			61	14	4
589	14	4	310	12	6	513	12	6				83	13	5
660	14	4	371	14	4	805	14	4	230,679	5	13	123	10	8

Lit. D. Zł. 500		
Numer	*Los*	*Kup.*
234,392	14	4
453	11	7
255,001	12	6
275	10	8
291	14	4
532	12	6
773	14	4
844	10	8
934	9	9
995	9	9
256,006	12	6
11	14	4
37	14	4
107	10	8
182	14	4
188	10	8
226	14	4
317	14	4
385	9	9
413	5	13
422	13	5
423	13	5
471	8	10
492	14	4
493	14	4
538	14	4
549	13	5
583	14	4
591	9	9
662	13	5
689	10	8
735	14	4
792	13	5
838	14	4
950	6	12
982	10	8
257,312	14	4
323	13	5
348	13	5
393	14	4
561	14	4
646	14	4
682	14	4
864	10	8
901	10	8
922	13	5
994	8	10
269,008	14	4
63	14	4
[illegible]	[illegible]	[illegible]

Lit. D. Zł. 500		
Numer	*Los*	*Kup.*
269,155	14	4
383	10	8
435	12	6
472	10	8
477	11	7
493	8	10
516	14	4
536	12	6
559	14	4
573	12	6
577	11	7
600	14	4
602	10	8
684	14	4
725	14	4
726	12	6
740	13	5
913	9	9
931	14	4
961	12	6
976	14	4
270,152	14	4
898	14	4
905	14	4
271,006	14	4
123	13	5
603	14	4
671	10	8
966	14	4
272,003	13	5
538	13	5
273,207	10	8
547	11	7
855	14	4
871	9	9
274,076	14	4
195	12	6
371	14	4
377	12	6
412	12	6
300,973	13	5
301,232	11	7
235	13	5
331	9	9
456	12	6
302,356	12	6
358	14	4
307,795	14	4
807	13	5

Lit. D. Zł. 500		
Numer	*Los*	*Kup.*
308,235	14	4
311,926	14	4
312,067	14	4
Lit. E. Zł. 200		
227,698	12	6
760	8	10
804	12	6
862	13	5
871	13	5
874	14	4
989	13	5
228,028	12	6
31	11	7
158	12	6
176	9	9
190	10	8
215	12	6
218	6	12
223	12	6
317	10	8
322	8	10
372	14	4
411	14	4
448	12	6
659	11	7
680	12	6
755	11	7
758	12	6
838	12	6
841	7	11
889	11	7
898	14	4
952	14	4
983	5	13
229,204	13	5
319	12	6
344	14	4
451	6	12
479	9	9
533	8	10
595	14	4
615	14	4
784	8	10
812	11	7
891	12	6
996	14	4
230,039	12	6
57	7	11

Lit. E. Zł. 200		
Numer	*Los*	*Kup.*
230,105	12	6
108	13	5
143	14	4
306	12	6
348	9	9
399	13	5
420	14	4
235,699	12	6
733	8	10
857	8	10
874	10	8
966	14	4
983	12	6
236,010	14	4
13	10	8
34	13	5
86	9	9
115	11	7
208	14	4
437	13	5
247,182	14	4
231	14	4
307	14	4
410	14	4
447	9	9
532	11	7
564	14	4
807	10	8
831	11	7
870	14	4
897	14	4
927	13	5
248,249	14	4
340	8	10
557	8	10
571	13	5
869	11	7
902	12	6
928	14	4
986	14	4
249,033	12	6
105	11	7
211	11	7
482	9	9
507	13	5
573	8	10
708	5	13
250,010	8	10
34	8	10

Lit. E. Zł. 200		
Numer	*Los*	*Kup.*
250,124	14	4
333	12	6
401	14	4
467	11	7
549	5	13
610	4	14
706	14	4
734	12	6
743	11	7
797	12	6
849	11	7
958	12	6
251,111	12	6
203	14	4
361	13	5
332	11	7
373	10	8
418	12	6
472	5	13
668	12	6
713	8	10
738	14	4
795	6	12
898	7	11
899	9	9
949	10	8
252,062	14	4
66	13	5
131	13	5
186	13	5
216	8	10
332	6	12
363	11	7
403	10	8
416	12	6
424	8	10
466	8	10
473	13	5
511	10	8
739	14	4
992	13	5
253,010	12	6
170	12	6
276	12	6
361	9	9
538	6	12
565	14	4
588	11	7
722	13	5

Lit. E. Zł. 200			Lit. E. Zł. 200			Lit. E. Zł. 200			Lit. E. Zł. 200			Lit. E. Zł. 200		
Numer	*Los*	*Kup.*	*Numer*	*Los*	*Kup.*	*Numer*	*Los*	*Kup.*	*Numer*	*Los*	*Kup.*	*Numer*	*Los*	*Kup.*
												300,419	14	4
253,874	12	6	296,271	13	5	296,718	14	4	297,788	14	4	429	14	4
931	14	4	295	12	6	733	12	6	298,287	9	9	596	12	6
975	14	4	341	12	6	297,070	13	5	578	14	4	302,191	12	6
254,242	9	9	428	13	5	83	11	7	299,571	9	9	303,321	14	4
380	7	11	455	10	8	157	13	5	888	13	5	322	11	7
656	13	5	527	14	4	163	10	8	300,396	12	6	340	11	7
880	12	6	680	14	4	658	14	4	406	12	6	375	14	4
254,916	12	6	296,702	12	6	297,692	11	7	300,413	14	4	313,970	14	4

ZEBRANIE.

	A.	B.	C.	D.	E.	Wartość Złp.
	S z t u k					
1. Listy Zastawne, których amortyzacya kończy się w r. 1854						
z Losowania . . 8go	»	»	»		1	200
» » 15	»	»	1		2	1,400
» » 16	»	»	»		2	400
» » 17	»	»	»		3	600
» » 19	»	»	»		1	200
» » 21	»	1	»		»	5,000
» » 22	»	1	2		1	7,200
» » 23	»	1	2		1	7,200
» » 24	»	»	»		1	200
» » 25	»	1	»		»	5,000
» » 27	»	»	»		1	200
» » 28	»	1	1		1	6,200
» » 29	1	3	16	4	29	58,800
» » 30	»	2	32	8	32	52,400
» » 31	»	8	20	16	33	74,600
» » 32	»	9	38	14	43	98,600
» » 33	»	8	44	17	56	103,700
» » 34	2	7	43	18	56	138,200
» » 35	»	12	55	19	62	136,900
» » 36	1	10	91	26	68	187,600
» » 37	4	30	119	41	101	389,700
» » 38	3	33	169	77	229	478,300
Razem. .	11	127	633	240	723	1,752,600

	A.	B.	C.	D.	E.	Wartość Złp.
	Sztuk					
2. Listy Zastawne których amortyzacya kończy się w r. 1866 z Losowania . . 2go	»	2	1	»	»	11,000
» » 3	»	2	3	1	»	13,500
» » 4	»	»	2	2	1	3,200
» » 5	1	3	8	4	4	45,800
» » 6	1	5	12	1	5	58,500
» » 7	1	5	13	2	4	59,800
» » 8	1	3	19	5	15	59,500
» » 9	1	7	36	8	11	97,200
» » 10	2	7	43	21	12	130,900
» » 11	»	10	40	12	21	100,200
» » 12	1	18	86	21	41	214,700
» » 13	5	28	47	22	24	302,800
» » 14	7	47	151	56	48	563,600
Razem...	20	137	461	155	186	1,660,700

POWTÓRZENIE.

1. Listów Zastawnych dawnego okresu.	11	127	633	240	723	1,752,600
2. Listów Zastawnych nowego okresu.	20	137	461	155	186	1,660,700
W ogóle...	31	264	1094	395	909	3,413,300

w Warszawie dnia $\frac{11}{23}$ Września 1845 roku.

DYREKCYA GŁÓWNA

TOWARZYSTWA KREDYTOWEGO ZIEMSKIEGO.

RZECZYWISTY RADCA STANU PREZES,

Łęski.

Pisarz Dyrekcyi Głównéj

Drewnowski.